

El fil dels dies

El fil dels dies (2009-2013)

per

Eulàlia Lledó i Cunill

Primera edició en llengua catalana: juny, 2013

© 2013 del text: Eulàlia Lledó Cunill

© 2013 d'aquesta edició: Editorial Aresta, www.editorialaresta.com

Disseny de la coberta: Natàlia Serrano

ISBN: 978-84-941456-0-5

Dipòsit Legal: B-820-2013

Imprès a Espanya

Cap part d'aquesta publicació, incloent-hi el disseny general i de la coberta, no pot ser copiada, reproduïda, emmagatzemada o transmesa de cap manera ni per cap mitjà, tant si és elèctric com químic, mecànic, òptic, de gravació, de fotocòpia o per altres mètodes, sense l'autorització prèvia per escrit de qui ostenta la titularitat dels drets d'autoria.

A l'Eugènia i l'Helena,
l'agònica llum al final del túnel.
A l'Emili, germà, entre línies i fils

L'AUTORA

Eulàlia Lledó Cunill és una dona bàsicament curiosa: li agrada observar tot el que té a mà, potser per això dos llibres seus de crítica literària es diuen, respectivament, *Dona finestra* (1997) i *Dona balconera* (2007). De literatura, en té més, per exemple, *Sor Juana Inés de la Cruz. La hiperbòlica fineza* (2008).

Com que pràcticament tot li crida l'atenció, quan es dedica a analitzar la llengua, treu punta a gairebé qualsevol tipus de discurs o document. Té una flaca pels diccionaris. Considera que mai no ha llegit micro-relats més sintètics i evocadors que algun dels exemples trobats en el Fabra: «Estava agenollada damunt la taula»; fa anys que el va llegir, però encara li volta pel cap: què hi devia fer? Tampoc no és capaç d'entendre com podien quedar soles les dones d'aquest altre, si, com diu, estaven juntes: «Les he deixades totes soles». Sobre diccionaris, ha publicat, entre altres llibres, *L'espai de les dones als diccionaris: silencis i presències* (2005) i *De mujeres y diccionarios. Evolución de lo femenino en la 22a edición del DRAE* (2004). El llibret que triaria per mostrar el que pensa i sent sobre la llengua és, però, *De llengua, diferència i context* (2007). Acaba de publicar una anàlisi de la premsa: *Cambio lingüístico y prensa. Problemas, recursos y perspectivas* (2013); una mica abans havia escrit el seu primer llibre digital, *Manual de llengua per visibilitzar la presència femenina* (2011), <<http://www.beat.cat/manualde llengua/>>.

Les dones de la seva família li han estat unes mestres en el plaer de contar de viva veu; com que, a més de llenguaferida, és lletraferida, ho escriu. Una de les conseqüències és aquest llibre, el segon que fa sense que ni l'anàlisi d'algun dels infinits aspectes de la llengua, ni la crítica literària li serveixin d'excusa, li facin de crosses. També l'ha escrit perquè és conscient que la memòria es teixeix amb fils d'oblit.

<http://www.mujerpalabra.net/pensamiento/lenguaje/eulalialledocunill_catala.htm>

ÍNDIX

Presentació	13
-------------	----

Primera part

Autoretrat	21
Caps i sal	22
Celrà-Barcelona	24
Peixos	28
Llengua	29
Cassandra i l'oracle	30
Política esportiva	34
Filles i literatura	36
Dictadura del proletariat	38
Sense plaça	41
Un home és un home	45
La música de la tos	47
«Viure» l'androcentrisme	49
Piscines	51
Exposició gargallística	52
Punta i taló	53
Les artistes de París	57
Les dones i Bolaño	60
<i>Le retour d'Afrique</i> , o l'africanista que no va arribar mai a anar a l'Àfrica	62
La vida i res més	64
Nua	65
Fibló roent	68
Braus arguments	70
Peníscola	72
Una de llengua	75
Bartoli	76
Sota mínims	77

Noms i cognoms	78
El paput	82
El canvi	84
Disset	85
Més enllà	86
80	88
Abans dels 7	89
Fer-se vella	91
Japó	93
Ídoles	95
Antinomisme	97
La política	103
Barreres	104
Realisme(s)?	105
Els mercats i les matèries primeres	106
Escuts humans	107
El descrèdit de la política	109
Te n'has anat dolçament amb una onada	111
Tres premis Nobel, tres	118
Diumenge tarda	120
Inici de curs	121
Observatori	122
Traducció simultània	126
Examen de consciència	132
Carnatge	133
Trepitjar fort	134
El crit	136
Preguntar i respondre	139
Més descrèdit	140
Aprenent	141
Memòria i vellesa. O l'enigma del cable	143
Crepuscle	145
Besamans i acataments	146

Segona part

Indicis i petites trampes	151
Albergínies i economies	153
L'etern retorn	156
Ni menors, ni culpables	158
Jocs Olímpics i quotes	161
Paraules clau	164
Principi de curs	168
Boca muda, mai no és batuda	171
Anacronisme	174
Síntomes	176
Síntomes (2): convertir el català en una llengua de segona	179
Elogi de la perfecció	182
Premsa i canvis	185
La sagrada família	189
Síntomes (i 3): el país de l'embolica que fa fort	192
Sol i de dol: dels Oscar	195
La llefiscosa reverència	198
Preferents i gosadia	201

PRESENTACIÓ

Finalment, no podem deixar de constatar que la comunicació entre dones també es nodreix essencialment de la confrontació de relats de vides i no del xoc d'idees. Amb freqüència, la successió d'exemples substitueix la demostració. Així, en l'horitzó de Hannah Arendt, no són escasses les referències a les tradicions en les quals pensar és narrar.

Françoise Collin. *Praxis de la diferencia*

L'any 2009 vaig publicar un llibre titulat *La línia de flotació. Dietari intermitent* que aplegava un seguit de petits escrits inspirats en fets que passen, en coses que em criden l'atenció; per exemple, algun espectacle, notícies de premsa o ràdio, actes als quals acudeixo, també petits detalls, al meu entendre, fascinants d'allò que en solem dir el comportament humà (i perdó per la solemnitat del sintagma), aspectes de la política, qüestions de llengua, les quotidianes classes..., que des de feia alguns anys anotava i, quan tenia temps, elaborava.

Com que la vida no s'ha aturat i el món s'ha entestat a no parar de rodar després d'aquell 2009 i, és clar, les coses que hi van passant han continuat generant situacions que m'han animat a fixar-m'hi, a narrar-les, a comentar-les, heus aquí que em dispo a presentar una altra tongada d'escrits. No es pot dir, però, que sigui una segona part d'aquell llibre. No n'és

estrictament una continuació, a menys que es consideri que la vida està formada de segones o terceres parts o continuacions, a menys que es pensi que el seguit dels dies és simple continuïtat, una cadena que es va repetint. Fins i tot l'aparentment immutable sol canvia cada dia una miqueta el seu recorregut (ja no diguem la lluna), i així, el més de febrer, si a l'hora de la posta vas, per exemple, a Castelldefels, constates que se'n va pel mar. Més aviat penso que cada dia és únic, que cadascun genera fets que el distingeixen dels altres. Potser per això, i perquè el pas del temps canvia perspectives, interessos, pensaments i sentiments, en el llibre que ara teniu a les mans —sense que jo en fos molt conscient—, hi ha irromput amb força la vellesa i dos aspectes que hi tenen a veure: l'adéu a l'institut i, simultàniament, el comiat a la feina de professora de secundària.

Els escrits es presenten en un ordre més o menys cronològic. He fet, però, una excepció i hi he situat en primer lloc un breu escrit titulat «Autoretrat» perquè em sembla una manera no molt dolenta tant de presentar-me com d'inaugurar el llibre.

Aquest nou volum es divideix en dues parts formalment ben diferenciades. En la primera, hi ha cinquanta-nou escrits (una vegada més, he pogut esquivar un nombre rodó i satisfactori). En la segona, hi consten, també per ordre cronològic, els articles que des del juliol del 2012 publico en *El Huffington Post* més o menys cada quinze dies tant en català com en castellà (en el moment de tancar el llibre en són ja divuit) <<http://www.huffingtonpost.es/eulalia-lledo-cunill/>>.

La diferència formal més important és la llargària. A *El HuffPost* t'has de cenyir a un nombre, tot i que no molt estricte, de paraules (la gent que el llegeix es veu que no està per

orgues). Aquesta aparent restricció, però, no coarta cap llibertat, no t'engavanya gens, al contrari, moltes vegades t'ajuda a centrar-ne el contingut. Com fan les criatures: gairebé agraeixes un límit sempre que sigui raonable.

Cadascun de la major part dels textos de la primera part estan escrits d'una tirada (això no vol dir que no hagin estat revisats). N'hi ha alguns, però, que, malgrat la brevetat, presenten variacions o detalls a l'entorn d'una mateixa qüestió; a això respon la data que va tancant cada petit apartat, si és que és el cas. Alguns cops, entre parèntesis hi he afegit una breu nota d'actualitat. Els de la segona part sempre estan escrits, per definició, d'una tirada; un cop el *post* publicat (n'hi diuen així), ja no té molt sentit tornar-hi. Tot i que és evident que comparteixen interessos, temes, cabòries, dèries i topants, els articles escrits perquè sí, perquè el cos m'ho demana, poden ser més íntims, solen estar més a prop meu. Amb els d'*El HuffPost*, hi mantinc una distància més gran.

Una altra font de plaer i sorpresa ha estat —i és— traduir-los. El que a primera vista pot semblar una murga o, com a mínim, més feina (que ho és), és font de grans satisfaccions i vull creure que d'alguna millora; d'alguns aspectes, segur, atès que facilita enormement la percepció de manques de concordança tant de gènere com de nombre o problemes amb les comes (de tota manera, revisar els articles ha estat un cop força dolorós també per a aquests casos). És embriagador tornar al text original quan la traducció et posa de manifest que hi ha alguna cosa que no acaba de girar rodona i, al seu torn, el canvi que provoca en l'original et qüestiona la traducció que n'havies fet, o la frase anterior o, fins i tot, te'n fa replantejar el contingut (de vegades, no tan sols d'algun detall). Ho acabo d'explicar breument, però és un magnífic i vertiginós

tirabuixó; l'únic perill que té és que es torni infinit, que hi quedis atrapada. Costa, però tot d'una has de dir prou. Adonar-te que una catalanesca i aparentment difícil de traduir expressió com «tocaven el dos» té un paral·lelisme gairebé exacte en un genuí «ahuecaban el ala», caure en el cas que un «esperar amb candelletes» es pot emmirallar en un «esperar como agua de mayo», permetre't la llibertat de girar la (potser una mica cursi) frase «la vida a voltes t'enamora, a voltes t'enarbora», per «la vida, a veces te mece, a veces te estremece», a més de ser la mar de divertit i de no tenir preu, vull pensar que t'ensenya llengua. Et fa més teva, la teva; fa que coneguis una mica millor l'altra, que és una manera d'estimar-la.

Previsora que vull ser de mena i, a més a més, patidora que sóc, quan vaig començar a col·laborar amb *El HuffPost*, només de pensar que em podia quedar en blanc, sense saber què escriure, m'esfereïa; això em va fer, diguem-ne, acumular, si no articles, almenys projectes d'escriure per si de cas... Va ser llavors quan vaig entendre unes paraules que vaig sentir dir a la meva filla gran, a l'Eugènia, molts anys abans, una tarda que vaig anar a sentir una conferència que feia sobre l'art de fer guions. L'Eugènia, que és periodista, treballava aleshores a *La columna*, un programa d'èxit que va omplir moltes tardes de TV3. Es feia tots els feiners, em sembla, i era prou llarg. Tot d'una, va dir que els guions no es podien tenir preparats amb dies d'antelació (ni tan sols els programes), que la realitat i el dia a dia s'imposaven i era, per tant, sobrer preveure'ls i preparar-los abans d'hora perquè sempre passava alguna cosa que els engegava en orris. Com tantes vegades a la vida que he sentit dir res que no lliga amb el meu tarannà, hi vaig estar en implícit desacord. L'agradable, estimulants i autoimposada obligació d'escriure un article cada quinze dies, m'han fet

adonar de la veritat, la raó i el sentit d'aquelles paraules.

* * *

Estem de nou davant d'un llibre que s'ha anat coent lentament i en la més estricta intimitat, gairebé en secret; suposo que és una característica obligada d'aquesta mena de literatura d'assaig. S'hi escolen, en efecte, una altra vegada, els silencis de moltes nits de lluna plena (o en qualsevol altra fase), la calma de força caps de setmana, ja siguin assolellats, ja siguin grisos i plujosos; això no impedeix que hi hagi escrits que s'hagin fet a cremadent, esgarrapant minuts i fugissers moments, aprofitant una pausa en un viatge, entremig de les classes, barrejats amb escrits d'altres tipus.

Malgrat el que acabo de dir, el llibre és ple de vida externa, de realitats diverses, de trossets de món i de gent, que per això són una solitària molt ben acompanyada. Dono les gràcies, per tant, a totes les persones que han donat peu a algun escrit, que l'han compartit amb mi, a qui n'adreçava algun, que m'han acompanyat d'una manera o altra en aquesta íntima ventura. En citaré dues, Lola Ribelles perquè ha tingut la paciència tant de llegir-se'l abans de sortir del forn com de pensar en el títol i Manuela Rodríguez perquè sempre està a punt per buscar el que sigui, en definitiva, a donar un cop de mà.

PRIMERA PART

Autoretrat

Des de ja fa uns anys, m'escalfa el cos un anorac d'un alegre i festiu color festuc.

La cremallera que el tanca i obre, m'ha ensenyat amb infinita paciència que, quan s'encalla, el pitjor que puc fer és fer força (ja sigui amunt o avall), clavar-li amb més o menys gràcia i habilitat frenètiques estirades a veure si aconseguixo desencallar-la. M'ha costat força aprendre que, quan la vull cordar o descordar, el que he de fer és anar molt a poc a poc i, quan noto la més mínima resistència parar, tirar lentament una mica enrere i tornar-hi molt, molt suaument, i, si torna a passar, fer el mateix, i, si hi torna..., una mica més enrere i més suavitat.

Em va costar menys aprendre que l'única manera assenyada d'agafar, de collir, la llavor d'un meló —d'una síndria— quan queia fora del plat, era, amb molta, molta suavitat, posar-hi a sobre el palpís o tou de l'índex (suposo que qualsevol dit serviria, però jo acostumo a fer-ho amb l'índex). Si fas la més mínima força, ja has begut oli: indefectiblement se'n va, de vegades, ben lluny i amb espectacular salt inclòs.

Cremalleres i llavors s'han posat d'acord a educar-me, penso, més que no pas a ensinistrar-me en un aprenentatge concret.

Llàstima que sigui tan ruca i maldestra que no sàpiga aplicar a res més tanta saviesa.

14-15 de febrer de 2010

Caps i sal

Sal a les voreres

Sota el cel blavíssim i extremament net de Madrid, en un dia de fred ben viu (tot i que el sol fa l'enganyós efecte òptic d'escalfar una mica), entre arbres alts i nus, anem xino-xano cap al Prado.

Aquest any, Rembrandt. Les històries de Rembrandt; la mestria de Rembrandt. La meravella de la representació humana i mítica entre la gernació que trepitja —la fusta als peus— l'ampliació del Prado; els jerònims a tocar. El fred ben viu a l'altra banda del vidre.

Després, entre els vermells de Moneo, ens arribem a una altra temporal: la d'escultures vingudes de l'Albertainum de Dresden.

Peces fastuoses.

Les cartel·les, quan una figura, un cap, presenta uns llavis molsuts, i és de dona, de seguida aprofita per remarcar-ne la sensualitat, l'erotisme; quan és d'home, fa veure que no ho ha vist, que no ho veu, en destaca d'altres virtuts potser no tan físiques.

Em criden l'atenció, dues escultures. L'una, de cos sencer, és una musa pensarosa; l'altra, un preciós cap també de musa no menys pensarosa que duu en una insòlita i inèdita cua de cavall tota la força i la vitalitat de la joventut.

Com el títol indica, són dues dones simplement en actitud de pensar.

Totes les possibilitats de la calma, de la intel·ligència, de la maduresa, de la reflexió, de l'adultesa, de la felicitat

continguda, a la manera d'algunes Atenees que també pensen i que, alhora, fan servir la llança per reposar com si fos una mangala, ben lluny del riure histèric, o de la ganyota i el rictus del somriure que tantes vegades s'exigeix a les dones, a les noies. Que potser elles no volen.

Una profunda serenitat o una profunditat serena, si es vol (que no és ben bé el mateix però que també els escau d'allò més bé) es desprèn de la seva cara, del seu gest, de la fonda mirada. Dones contentes amb elles mateixes. En un ric i productiu entotsolament. Riques i plenes. Lliures.

27-28 de desembre de 2008

Celrà-Barcelona

Dimecres (és el dia que lliuro a l'institut) me'n vaig anar a Celrà a fer un curs.

Va anar bé.

Sembla que durant quatre hores vaig ser capaç de parlar, potser no amb propietat, però sí amb cert ordre i condícia; sembla que vaig ser capaç d'anar lligant un discurs més o menys coherent, de no perdre'm (fins i tot quan feia alguna, o algunes, digressió), de contestar amb certa agilitat, de posar exemples pertinents, de lligar caps quan calia...

La gent semblava contenta.

Hi vaig anar molt d'hora al matí. De fet, vaig agafar el tren i vaig anar fins a Flaçà i, allà, em va venir a buscar una noia força jove que em va portar fins a Celrà i que després també va assistir al curs.

Li vaig semblar molt gran, potser molt vella. Em va preguntar diverses vegades si volia que em portés la carpeta i, diligent i atenta, m'avisava de tots els desnivells i esglaons.

Hi començo a tenir el cul pelat.

* * *

L'estiu del 2006, a Nova York, a gairebé tots els museus que anava, quan comprava l'entrada, em preguntaven, «espontàniament», si la volia *senior* —si és que no me la donaven directament ja d'aquesta categoria—. (Si hagués passat només a un museu, màxim dos, hauria pogut dir que tenien pa a l'ull; com que va ser una cosa sistemàtica, haurem d'acordar sense vacil·lar que tinc tota la pinta d'una *senior*.)

De fet, sempre que vaig amb metro amb una amiga meva que és deu anys més gran que jo a qui li cedeixen, de vegades, el seient és a mi, mai a ella.

Més. Abans d'anar a Nova York, dos revisors de sengles trens als quals havia pujat sense bitllet perquè on jo havia pujat no hi havia possibilitat de comprar-lo, quan em venien el bitllet, em van preguntar si tenia targeta daurada per aplicar-m'hi un descompte. Quan els vaig dir que no, vaig percebre que es feien creus que fos tan ximple que preferís pagar més per tal de semblar, de fer-me passar, vaja, per no tan vella.

* * *

No em va estranyar pas, per tant, el comportament de la jove de Celrà (de fet, no era de Celrà, però això és una altra història).

La jove va tenir l'amabilitat d'acompanyar-me a esperar el tren que m'havia de portar cap a Barcelona. No perquè no es refiés de la meva capacitat d'agafar el tren sola (crec), ja que va dir que no es refiava ni un pèl de la RENFE.

Ho comprenc, fa tres o quatre anys vaig fer una sèrie de tallers a Lleida i em vaig entestar a anar-hi i a anar de l'un a l'altre en transport públic. Vaig entendre perfectament allò que estranya tant als partits: la desafecció per la política convencional, el sentiment d'abandonament per part de la ciutadania. I l'ús aparentment forassenyat i compulsiu del cotxe. En definitiva, que m'hi va acompanyar perquè ja, tan jove, sap com les gasten les administracions en el foment dels transports públics.

Ara, el que sí que em va semblar espectacular és que assegudes a l'andana en què esperàvem que arribés el tren que

m'havia de portar cap a Barcelona, quan en va arribar un de Barcelona —estàvem a l'altra andana, és clar— i jo li vaig preguntar si es creuava amb el que anava a Barcelona, ella em digués polidament que no, que no havíem de creuar, que no havia d'agafar aquell tren, que aquell no anava a Barcelona, que anava cap amunt, justament en direcció contrària.

És a dir, que encara que durant les quatre hores llargues del curs va tenir mostres (vull pensar-ho) que la meva activitat cerebral no era pas tan dolenta, la meva pintura la va portar a pensar que era molt i molt gran i, a més, que tota la gent vella no hi toca gaire. La convenció, el tòpic, l'estereotip. En fi.

* * *

L'endemà, dijous, tenia classe amb un 4t d'ESO.

Fèiem les sigles i les abreviatures i una cosa en va anar portant una altra.

Els vaig dir que, sense que això creés cap precedent, podien treure els mòbils i llegir algun missatge que haguessin enviat o rebut sempre que no fos gaire comprometedor.

Quan els explicava la relativa importància i el distint paper i nombre de vocals i consonants, així com la necessitat de posar l'última vocal de les paraules (especialment quan no eren monosíl·labes) en els sms, em van començar a explicar com ho feien i per què ho feien.

M'ho explicaven molt curosament, és a dir, mirant-me atentament, parlant molt a poc a poc i amb tot luxe de detalls (força mesos després, afegeixo: com si fossin Hermida mentre entrevista el rei, però sense el servilisme ni els cops de cap acatadors que gairebé li lesionen les cervicals), amb una mena de ravatada i gentil condescendència. Vocalitzaven amb

parsimònia, és a dir, intuïen i esperaven dificultats de comprensió per part meva.

Entendridor.

També em van explicar que quan mares i pares els enviaven sms solien escriure'ls amb totes les lletres, fins i tot —s'admiraven o s'esglaiaven— hi posaven accents i signes de puntuació. Em va fer tot l'efecte que es pensaven que aquesta manera d'escriure no era una elecció de part de les i els ancestres respectius, sinó pura incapacitat per fer-ho com ho feien tant elles com ells en el florit esclat de l'adolescència.

17-18 de gener del 2009

Peixos

Si demanes o preguntes a un grup de criatures o adolescents alguna cosa sobre alguna prestació del teu mòbil, ja et pots anar preparant a ser-ne temporalment desposseïda i a ser ignorada totalment.

Per molta educació que tinguin, per molt pacífic que sembli el grup, s'hi abraonen, te l'arrabassen sense miraments i comencen a manipular-lo d'una manera tan compulsiva i salvatge que posa els pèls literalment de punxa. Mentre es comporten d'aquesta guisa, tampoc no fan cap cas, és clar, de les teves possibles indicacions, peticions o súpliques.

Grunyint, se'l prenen de les mans com si els hi anés la vida. És tot un espectacle.

És el més semblant que he vist mai a quan engrunes un rosegó de pa en una plàcida i tranquil·la bassa de peixos, en un bassiol: a l'instant tots aquells peixos, peixets i peixots que semblaven pacifistes i tips de bonhomia, emprenen una lluita sense escrúpols pel bocí més ínfim i minúscul de pa. S'hi acaramullen al voltant de tal manera que alguns sembla fins i tot que estiguin fora de l'aigua.

20 de gener del 2009

Llengua

Aquest matí amb el 4t fèiem un petit repàs d'accents.

«'Història' va amb accent obert a la o», «'palau' no en porta»; «'fenòmens', jo l'he posat amb accent tancat a la o», ha dit d'una tirada un noi.

Feia una estoneta, poca, una noia que havia classificat sense vacil·lar: «aquest és verb transitiu; aquest és un verb intransitiu...», quan ha dubtat davant d'un de règim verbal especialment opac, ha dit «jo he posat que era de règim verbal». La mateixa expressió, el mateix canvi subtil, la mateixa manera de dir, pel mateix motiu: per l'ombra del dubte.

I després diem que no en saben, de llengua, que no saben parlar.

20 de gener del 2009

Cassandra i l'oracle

A final d'octubre del 2007, Meredith Whitney, analista d'Oppenheimer & Co, en un contundent informe va descriure la tremenda situació que patien les entitats bancàries nord-americanes, especialment la crisi del Citigroup. Fins aleshores l'opinió general era que la incipient crisi era només un problema conjuntural de simple falta de liquiditat centrada als EUA. No va ser l'única ni la primera a advertir-ho; ni segurament l'última.

Deu anys abans, el 1997, la Comissió de Negociació de Futurs de Matèries Primeres, l'agència que regula algunes de les operacions de borsa, va començar a estudiar la regulació dels derivats. Per exemple, quan un banc ven una hipoteca (o un tros) a un altre banc i així augmenta la piràmide de crèdit i, per tant, el risc financer. Presidia aquest organisme regulador del mercat d'opcions una advocada que es diu Brooksley E. Born que, en aquell moment, estava realment amoïnada pel fet que transaccions opaques i sense control amb derivats poguessin posar en perill els mercats regulats o, fins i tot, la mateixa economia, tal com va manifestar en una vista davant del Congrés. Per això, va postular que les operacions de borsa fossin transparents i que es creés un fons de reserva per protegir-se de les pèrdues.

Greenspan i Robert E. Rubin, llavors secretari del Tresor, s'hi van oposar frontalment i van fer córrer la brama que el fet tan sols obrir un debat sobre una nova normativa amenaçava ja el mercat de derivats i seria molt perjudicial per a Wall Street. A començament del 1998, el segon de Rubin, Lawrence H. Summers, va cridar a capítol l'advocada i la va

renyar perquè, segons ell, el que ella deia podria desfermar una crisi financera. Després del que ha passat, la intervenció de Summers no podia ser més sarcàstica i tòpica: va capgirar la càrrega de la prova.

Costa de creure, a més, que en un món globalitzat i ple d'economies interconnectades s'hagi pogut dir i redir que aquesta crisi no es podia preveure, quan, una mica abans, fins i tot una autora de novel·la negra, Natsuo Kirino, és a dir, una escriptora en principi allunyada de l'economia, ja ho va percebre i ho va descriure en un llibre publicat al Japó el 1997.

El incidente de la bofetada coincidió con la época de la burbuja económica. Para los bancos y las entidades de crédito había sido un período frenético de negocio, en el que habían prestado dinero sin ni siquiera solicitar un aval. Durante esos años, se habían concedido préstamos a clientes dudosos y, al estallar la burbuja, una gran cantidad de créditos quedó sin devolver. El precio del suelo cayó en picado, así como el de las acciones, y aumentaron las subastas de terrenos recuperados. Con todo, los precios que se alcanzaban en las subastas nunca igualaban el precio real, de modo que las pérdidas crecían de forma imparable.¹

Per cert, Summers és el mateix Larry Summers, president de la Universitat de Harvard que va haver de dimitir perquè va atribuir la menor dedicació a la ciència del sexe femení a tres, diguem-ne, raons en aquest estricte ordre: *a)* les dones no estan tan interessades com els homes a fer els sacrificis que requereixen aquestes tasques, *b)* els homes potser tenen més «aptitud intrínseca» per a la ciència d'alt nivell, *c)* les dones potser poden ser víctimes d'una discriminació passada de moda.

¹ Natsuo Kirino. [1997] *Om.* Trad. Albert Nolla Cabellos. Barcelona: Círculo de Lectores, Ucencia, 2007 / Planeta, 2009 / Emecé, España, 2009, p. 216.

Brooksley Born va ser atacada amb les armes amb què només s'ataca una dona per professional que hagi demostrat que sigui. Greenspan en va dir que no sabia què es feia i que la seva actitud provocaria una crisi financera. Sembla que Born no jugava al tennis amb gent com ell ni hi acostumava a dinar. No la consideraven de Wall Street, no era «una de les seves».

El 1999, la revista *Times* va dedicar una portada als tres personatges esmentats, Greenspan, Rubin i Summers, en què els presentava com el trio que podia salvar l'economia mundial.

El 21 d'abril de 1998, les autoritats financeres federals es van reunir amb el Tresor per debatre la proposta de Born. Rubin i Greenspan li van demanar que cedís, cosa que ella no va fer. El 5 de juny de 1998, Greenspan, Rubin i Levitt, que era qui aleshores dirigia la Comissió de Mercats i Inversions d'EUA, van demanar al Congrés que impedís que Born actués. La molta raó que tenia Born es va mostrar amb tota cruesa la tardor de 1998 quan el fons de cobertura Long Term Capital Management va fregar la fallida arrossegat per apostes agosarades respecte a derivats. El va salvar un fons comú d'uns 2,7 milions d'euros que una dotzena de bancs va crear per rescatar-lo privadament i evitar que posés en perill més empreses.

Paradoxalment i incomprensiblement, la reacció del Congrés va ser congelar l'autoritat reguladora de la Comissió de Negociació de Futurs de Matèries Primeres que presidia justament qui alertava del perill que això passés: Brooksley Born.

Interrogat a final dels noranta sobre què passaria si el Congrés treia atribucions a la Comissió, Greenspan, anomenat també *l'oracle* pels suposats encerts de la seva política, va dir que es podia confiar en Wall Street i en l'autoregulació; el malnom,

vist des d'ara, no deixa de ser sarcàstic.

La Cambra de Representants va aprovar la llei que va deixar els derivats al marge de la supervisió de la Comissió, el Senat al seu torn també la va aprovar i l'aleshores president Clinton la va ratificar. La Comissió tenia la capacitat de regulació i de control des del 1932, justament arran del *crash*, després de la Depressió del 1929. La tenia per actuar i evitar situacions com les de l'actual crisi. Born es va retirar.

No sabem què hauria passat i com estaria ara l'economia si s'hagués fet cas a Brooksley Born i d'altres veus com la seva.

El que sí sabem és que Rubin és actualment un important executiu del Citigroup, o que, per exemple, Larry Summers és un alt assessor —un dels principals— en qüestions econòmiques del gabinet d'Obama.

Març-juny del 2009

Política esportiva

Com que creuen fermament que la política i l'esport s'han de separar nítidament, ni Rodríguez Zapatero, ni Montilla, ni Hereu, ni el rei, ni *tutti quanti* van acudir, comes ajudeu-me, a veure la final de la Copa d'Europa a Roma. De fet, sembla que l'únic que creu en aquesta separació és Berlusconi que per demostrar-ho es va passar el vespre pesant figures plàcidament; es veu que el polític i actor, tot i que va demostrar que té el son fort (a prova de gols i terrabastalls), deu anar curt de son.

Com que la política i l'esport han de fer camins rigorosament independents, la gent que va anar a veure el partit, les respectives aficions, no portaven més bandera que les dels seus clubs, ni es va esgargamellar cridant més que el nom del seus clubs.

Com que la política i l'esport es tenen especial reluctància, l'estiu passat no vam haver d'aprendre a conviure en un ensurt continu amb l'èpica casposa i tronada de «la roja». Mesos més tard, en plena campanya de les eleccions, hi ha actes polítics —diguem-ne— que fan enrojolar a base d'estentoris «¡a por ellos!». Quina por.

Com que la política i l'esport tenen plena autonomia, la classe política no va obrir la boca quan a la final de la Copa del rei entre el Barça i l'Athletic de Bilbao va sonar una xiulada monumental i extremament nítida i perceptible —malgrat alguns canals de televisió— quan es va intentar fer sentir l'himne d'Espanya.

És curiós, les dues aficions van tenir un comportament exemplar. No va haver-hi cap incident, ni tan sols es van

insultar una miqueta; es veu que van passar el dia en amor i companyia passejant per València. Quan un minoritari aficionat va tirar al cap una llauna de cervesa a un dels jugadors, la resta de la seva afició el va esbrincar i el va assenyalar perquè se l'endugessin. (Tres anys després van tornar, no tan sols a compartir final amistosament, sinó també republicans càntics: el de l'elefant gronxant-se a la teranyina, per exemple.)

Fins i tot des del punt de vista coeducatiu, el partit va ser generós i profitós. No sempre es poden veure i retransmetre homes alts com sants Pau —acostumats a arrossegar troncs, a enlairar pedres— plorar com magdalenes perquè simplement estan tristos, molt tristos. Ho va veure, nens?: els homes també ploren. És una manera no gens violenta ni agressiva ni insultant de desfogar-se i d'aconsolar-se; i no passa res.

Tampoc no passa res quan es pita un himne. Passa, simplement, que no els agrada l'himne, potser els fa pensar en coses esgarrifoses, potser els fa por. Potser per això prefereixen mostrar-se com aficions tan exemplars que no tenen cap problema a passejar la bandera de l'altre país, a cofar-se amb una gorra aliena.

No se'n va parlar gaire. Com que la política i l'esport són com l'oli i l'aigua, dies després en segon quins mitjans només reverberaven i ressonaven sons xiulets.

Maig-juny del 2009

Filles i literatura

(Eugènia Curto Lledó. *La Clementina vol unes botes*. Barcelona: Cadí, 2009.)

La meva filla gran escriu. La petita em sembla que també.

Dels contes que escriu la meva filla gran, ja fa anys, en vaig veure uns quants. Escriu bé, molt bé. M'interessa molt, a més, el que escriu. Fa força anys, ara em sembla que era en una altra vida (ben feliç, encara que llavors no ho sabia), me n'havia deixat uns quants perquè els llegís i n'haviem parlat. En tenia de preciosos, em queia literalment la baba. Té una capacitat fabuladora que jo mai no tindrè; un talent per al trasllat, per a la translació, que tampoc.

Fa poc ha publicat un conte per a criatures.

Assedegada, afamada, adelerada, me l'he llegit.

Com si la sentís parlar en el seu bell catalanesc. Per exemple, a la pàgina 27 quan per fi es posa a ploure, hi diu: «Les plantes aixequen el cap cap al soroll de l'aigua».

La protagonista del conte es diu *Clementina*, potser en subtil homenatge a la filla d'una amiga seva que va morir, d'una manera tan injusta com cruel, ben petita.

La Clementina del conte vol unes botes marineres grogues, apelfades, de sola blanca, que tenen, a més, un voraviu blau marí, és clar, a la banda de dalt. El seu oncle, és a dir, el meu germà (que en pau descansi), en una ocasió, fa anys, molts anys, ens va regalar sengles parells de botes a cadascuna, a elles dues i a mi, idèntiques, exactes. Només que el voraviu era blanc i no blau, i hi tenia una veta per ajustar-les.

Quan a la pàgina 7 les descriu, diu (com si la sentís) que les botes a la Clementina «li tenien el cor robat».

Quantes vegades no li hauré sentit dir aquesta

expressió!

Fa uns quants anys a Menorca, per exemple.

Després que jo li comprés, no unes botes, sinó unes avarques de les més clàssiques a Alaior, l'aturonat i blanc poble on encara fa més anys, molts més anys, havíem tingut casa, i per això vaig voler anar a la botiga de sempre, la de la carretera. L'endemà, a Maó, que era on paràvem, passejant pel centre, en va veure unes que li van encantar, li van fer el pes del tot, i la van fer exclamar: «em tenen el cor robat».

La de vegades que hi he pensat. Que hi he donat voltes. La de vegades que m'he penedit de no haver-les-hi comprat també. M'estiraria els cabells.

Que difícil és fer crítica literària segons com.

26 de setembre del 2009

Dictadura del proletariat

Tinc paletes a casa.

Això vol dir que, malgrat que la seva intervenció és puntual (el rebedor i el passadís), a hores d'ara ja han ocupat tota la casa. Tota. No em refereixo a la pols i a la brutícia, a la runa i al caos, no. A l'olor que desprèn tot, no. Estic pensant en el nivell i en el martell que m'he trobat en un racó d'un lavabo on no hi havien d'anar a fer res; en el tornavis que hi havia al terra de la meva habitació; en els claus estratègicament repartits arreu; en les vambes que es deixen a qualsevol racó; en els pots (o el que és pitjor: taps de pots) que et vas ensopgant sense parar; en els papers i cartrons —en diferents estats d'humitat i galdositat— que hi ha arreu; en l'enorme sac que hi ha enmig de la cuina; en els draps repartits equànimament per tota la casa.

Draps, per cert, que els he donat jo quan hi han insistit, atès que la reluctància que mostren a portar qualsevol utensili o eina que contribueixi a la neteja, a la condícia domèstica, a fer més passadora la vida diària, és extrema i notable, tant, que gairebé crida l'atenció. I així, no paren de pidolar-me una escombria, una *mopa* (en català: *tiràs*), un fregall o un cubell. I fins i tot el cubell tornen (quan tornen alguna cosa) en un estat irrecognoscible, transformat en pocs minuts en un petit dipòsit de ciment o de guix, ple de reguerons indefinibles però sempre depriments.

Quan em demanen tot això —normalment a l'hora de plegar i amb tot tipus d'escarafall i d'extremitud destinades a mostrar la molta presa que tenen—, en els ulls, hi tenen un puntet d'intriga i d'interrogació. Suposo que es pregunten si

tindrè la barra de fer-los-ho recollir i netejar —és un dir— a ells.

I sí, la tinc.

* * *

(Em sento com quan les dones d'aquest racó de món vam aconseguir la pàtria potestat compartida —sí, en efecte, abans no teníem cap dret sobre la nostra descendència; ho deixo aquí—; doncs bé, quan vam anar a fer el passaport a les nenes —a la plaça Espanya, se'n recorden?—, va resultar que la pàtria potestat era ja, per fi, compartida. Com que en aquell moment les nenes eren menors d'edat, a l'hora de firmar, la funcionària sense parpellejar va demanar al pare de les criatures que signés l'autorització. Vaig dir que ja la firmaria jo. Em va mirar (la funcionària) com si fos una assassina en sèrie; a la cua, va haver-hi gent a qui va fer molta pena el pobre pare de les criatures.

Si exerceixes el teu dret, malament; i si no l'exercites, malament: demostres que no calia. Ai.)

* * *

Doncs bé, sembla que els paletes —d'altra banda gent molt raonable i assenyada a tenor de les múltiples conversacions sobre diversos temes i qüestions tant d'ordre general com de l'obra concreta que fan, que mantenim cada dia— consideren que portar qualsevol estri o atuell que tingui a veure amb la neteja casolana o el fet de rebaixar-se a fer-la, taca indeleblement la seva digna professió o la seva immaculada identitat (vés a saber) i se n'escapoleixen com poden.

Pel que fa a les eines de la neteja, arriba fins al punt que no tenen cap escrúpol a furtar —espero que temporalment—, quan els sembla bé o necessari, els estris de la feïnera que ve a rentar l'escala de la casa; i això que és una treballadora com ells; per tant, dedueixo, la lluita de classes no hi deu tenir res a veure.

No sé pas si quan van a fer un pedaç a un taller o una oficina esperen també que la gent del taller o de l'oficina recullin la porqueria que ells van generant. (En la meua experiència, els pitjors són els lampistes.)

* * *

Com que tinc paletes a casa, vol dir que els horaris s'han tornat del tot elàstics. Després de molt suplicar perquè em diguin aproximadament quan vindran, em diuen que l'endemà vindran a les vuit, quarts de nou i «em vénen» —que haurien dit tampoc sense immutar-se al més mínim la meua mare o el meu pare—, a les deu tocaes.

A més, tinc la certesa (i també l'experiència) que —facin els horaris que facin— la seva estada aquí duplicarà (com a mínim) la que *ells*, sense cap tipus de coacció o pressió, van preveure.

* * *

Fins aquí tot *peccata minuta*.

Perquè el que realment no suportó són les troles que, frescos com roses, amollen sense parar ni enrojolar-se.

No em refereixo al fet que diguin que començaran un dilluns i fins dimarts no apareguin; tampoc al fet que diguin

que arribaran a les nou i arribin gairebé a l'hora que ja els toca esmorzar; sinó que em refereixo al fet que un bon dia a les deu del matí diuen que se n'han d'anar al metge i que de seguida tornen, però fan tota la cara que aquell dia ja no els veuràs més el pèl perquè se'n deuen anar corrents cap a casa d'una altra senyora a qui han dit que hi anirien a les vuit sens falta.

Em refereixo al fet que, quan després d'àrdues negociacions i sense imposar tu cap data, queden que vindran a pintar tal dia i en dos dies ho tindran llest, i, quan a la tarda del primer dia se'n van, et diuen que l'endemà no podran venir fins a la tarda.

No és que em trastorni gaire que s'hi hagin d'estar un dia més, però, per què no ho deien d'entrada? Per què parteixen de la base que només és possible convenir dates i horaris mentint, que, si no, no aconseguiran la feina? D'on vénen els dubtes sobre la capacitat de comprensió de la clientela? D'on, la pràctica de la mentida sistemàtica?

Per què la classe arquitectònica només sap transaccionar amb troles?

12 d'octubre de 2009

Sense plaça

Fa molts anys era en un institut que tenia nocturn.

L'allargament de l'ensenyament obligatori, la mesquinesa del Departament pel que fa a les plantilles (no han baixat mai la ràtio professorat-alumnat malgrat que manta vegada s'hi ha omplert la boca), la poca vista que tenen per fer-se càrrec de la demografia, sumades a la incondícia general de l'abans esmentada autoritat educativa, la màniga ampla i els ulls grossos amb la concertada, van fer que es tanquessin moltes de les línies de l'institut on jo era; i a d'altres.

Com que era l'última d'haver arribat al seminari, em van desplaçar. És a dir, aquella plaça que em van dir que havia «guanyat» i que van afirmar que tindria de per vida fins que la mort ens separés, em jubilàs o voluntàriament em traslladés a un altre lloc i, per tant, en «guanyés» una altra, es va volatilitzar (no qüestiono avui la bondat o maldat de les regles del joc, explico simplement un fet que les va contradir i posa en qüestió).

Com constava en un paper que em van enviar, vaig passar a ser «definitivament provisional»; costa de creure (i d'entendre, fins i tot per a la gent de lletres), però això deia.

L'atzar em va fer anar a un institut on estava la mar de bé. M'agradava molt.

A pesar d'això, hi havia col·legues que, quan s'acostava l'època, amables, em preguntaven que per què no concursava (és a dir, per què no concursava per obtenir una altra plaça, com si em traslladés, vaja). Jo deia que no, gràcies, que estava molt bé on era i que, si concursava, segurament m'enviarien a un altre lloc.

Sí, em deien, però tindràs plaça fixa. Costa de creure, però em deien això.

Jo cada vegada explicava que no era veritat que hi haguessin places fixes, que ja no n'hi havia. Que des del moment que m'havien pogut desplaçar, volia dir que ningú tenia plaça fixa; que arribat el moment et podien desplaçar.

Penso que l'argument era incontestable: no es tractava de matèria opinable sinó d'un fet contrastat (i no aïllat ni únic).

Quan ho explicava, notava que la mirada de la gent es feia com transparent (o opaca), les orelles els xiulaven. Fins al punt que m'estranyava (i m'empipava una mica) que no es pogués entendre una cosa tan simple, atès, a més, que es tractava de gent que no parava de demostrar la seva intel·ligència, capacitat de percepció de la realitat i agudeses en l'anàlisi de les situacions. No em podia creure que, pel simple fet que m'havia passat a mi i no a qui parlava amb mi, no ho entenguessin.

Doncs sí. No per egoisme, no, és clar, sinó per incapacitat d'aprendre per experiència aliena.

Potser la condemna més gran que porta a sobre la humanitat.

Segurament agreujada perquè preferim pensar (i percebre) que el món és més segur i millor del que és. Per exemple, que en el món de la Pública, la gent que havia guanyat una plaça, l'havia guanyada per sempre més (malgrat l'evidència en contra). Perquè, en definitiva, vivien i se sentien millor creient-ho així.

* * *

Un mal dia, el Departament, omnipresent, em va

obligar, vulguis no vulguis, a concursar i tinc una altra vegada
—així li deu semblar potser al Departament i a força
col·legues— plaça fixa (transitòria).

13 d'octubre de 2009

Un home és un home

Al novembre: música. A Barcelona fan el festival In-Edit de documentals sobre música. Vaig a totes les que puc, que són, per sort, moltes.

Com han canviat les coses. Moltes, per a bé.

Per exemple, en un documental sobre les cançons que van acompanyar la lluita antisegregacionista, *Soundtrack for a Revolution* (EUA, 2009) de Bill Guttentag i Dans Sturman, les persones que hi entrevisten per recordar les campanyes i esdeveniments més rellevant són això: persones, de tot tipus, és a dir, dones i homes. Es podria dir que en consonància amb el que les filmacions de l'època mostren i amb els records de la gent, atès que en els fragments de pel·lícules que repassa el documental, hi surten tant homes com dones (i població blanca). Això sol ser sempre així però en poques ocasions fins ara qui tria el que es veurà, el que és important i el que no, ho respecta i ho recull. Quants documentals no hem vist en què només es preguntava als homes, en què només interessava la seva visió i versió.

Un documental vibrant en què es veu com les cançons d'església (fins i tot hi havia gent que les va usar que, en principi, les menyspreava) es reciclen potentment per a una causa justíssima. Una llarga lluita per la llibertat, per cert, pacífica.

El mateix passa en el documental de Barbara Kopple, *Woodstock: Now & Then* (EUA, 2009), sobre l'organització i el transcurs del mític festival. Hi van participar i organitzar tant dones com homes, i, en consonància, l'expliquen homes i dones.

Un detall que indica que no tot va tan bé, però és la

constatació que les noies i dones que, en el transcurs del festival de música, es van despullar i, felices, es van banyar al llac no eren ni anorèxiques, ni esquelètiques, ni tan sols especialment primes. Totes tenien corbes i formes. Ai, la moda i la imposició —no exempta de violència— dels actuals patrons estètics.

* * *

Ara, hi ha un detall de *Soundtrack for a Revolution* que m'està fent rumiar molt i molt. Algunes de les protestes que hi van haver van consistir en què els negres circulaven —aquella manera tan peculiar de manifestar-se que tenen als EUA— amb una pancarta individual que deia: *I am a Man*. En correspondència, penso, amb la consigna: *Un home, un vot*.

En contra del que molts cops s'explica, en aquest tipus de manifestació, hi participaven moltes dones. Evidentment, no portaven la pancarta amb la reivindicació: *I am a Man*; hauria estat poc comprensible i força incongruent; no pertinent.

Això posa de manifest tant l'enorme insuficiència de la paraula *home* per incloure una dona, com el fet que realment fos rellevant que les negres tinguessin vot.

Tampoc, és clar, portaven l'aparentment pancarta paral·lela: *I am a Woman*. S'hauria entès, possiblement, com una reivindicació específica del seu sexe, no com una reivindicació universal.

Portaven simplement d'altres pancartes en las quals, en el documental, no s'apreciava què deien.

Com que la qüestió del vot ha estat de tot, menys universal, em fa pensar sobre les categories.

9 de novembre de 2009

La música de la tos

Dilluns, Palau (vigila la cartera) amb la Lola. Som a la zona arquitectònica.

Actua la pianista Mitsuko Uchida. Tota l'energia, la força, l'harmonia d'un cos, en el tou dels dits. Toca igual que saluda. Un bon concert.

S'esfereeix quan, ja abans de començar, comença el recital de tos. Sensible, es creua de braços quan, ben a punt d'iniciar el concert, estossega un mòbil.

Durant l'audició, el viacrucis de les tos és un rosari inacabable que va enervant i desesperant força gent, inclosa la pianista.

Gent de platea a qui deixen entrar en el minúscul interval entre peça i peça (per què ho consenten?). Un senyor, a més, que es pren el temps que li sembla convenient i bé abans d'asseure's. Una senyora que se'n va a mitja obra i —el més insòlit— que torna a entrar a mitja peça següent.

Quan acaba, amable i contingudament entusiasta, la pianista fa dos bisos; mentre, un tant per cent de públic, petit però considerable, corre cames ajudeu-me cap a les respectives portes, no s'atura ni quan sona la música. On deuen anar? Què els passa?

Es detecta un abandonament de les formes, de les maneres, un progressiu embrutiment de públic tan selecte, d'allò que alguns diaris denominen la societat civil. Es veu com s'hi va estenent el desànim i la desmoralització. Hi tindrà a veure el cas Millet?

(Aclareixo que tinc constància que públic menys selecte que el de l'altra nit al Palau és perfectament capaç de mantenir-

se en silenci —i sense tossir excessivament i a demanda, com hi passava l'altra nit: en efecte, a tenor del que hi va ocórrer, sembla, que al Palau o a d'altres sales de concerts, la tos del respectable sigui voluntària—.)

* * *

Dilluns, Liceu. Hi representen *Król Roger* de Karol Szymanowski, vaig a sentir-la amb la Bea. Fins i tot a veure-la (l'òpera), cosa estranya al Liceu. De tota manera, encara que les entrades ens han costat uns quants eures, visió total, total, no la tenim. No (especialment perquè tenien la mania de cantar moltes estones des de l'angle esquerre i nosaltres també hi estàvem una mica escorades).

Pensar que no es va saber, poder, voler, aprofitar la mala sort que es cremés el Liceu per fer-hi una sala de concerts moderna, eficaç i amb visió des de totes les butaques; pensar que es va repetir matusserament i amb plástiqui del més llampant i tronat el que segurament a l'època que el van fer, tot i que ranci, era el màxim que sabien fer...

No es va saber treure cap guany d'una pèrdua. Es va llençar miserablement l'oportunitat a la brossa.

A l'indigne i infecte paperet o octaveta que donen al Liceu per informar de l'òpera, no hi consta ni tan sols l'any que va ser composta.

País.

12 de novembre de 2009

«Viure» l'androcentrisme

Aquest estiu vaig tenir una experiència insòlita; única.

Era a Cadis passant uns dies fabulosos de passejos per la platja, de sol, de sorra, de bon peix de la badia, de l'aire atlàntic saturat de sal i gràcia de Cadis.

Una tarda, d'horeta, anàvem pel passeig marítim; tot d'una, una senyora molt i molt gran que anava acompanyada d'una cuidadora llatinoamericana va caure lentament i sense perill a terra.

La gent que hi érem a prop —érem totes dones—, hi vam acudir de seguida per si podíem ajudar. Mentre ajudàvem a aixecar-la (de fet, ho va fer gairebé sola, molt ràpidament i amb art la dona que en tenia cura; n'acostumen a saber molt), la senyora que havia caigut es gira cap a mi i d'una manera totalment exagerada, sense venir a tomb, un punt ravatada, s'exclama:

—Gracias caballero, muchas gracias.

Jo, atònita. No perquè em confongués amb un home; de tant en tant em passa; no ho sé pas: la jeia i els andamis, o la pinta, o la manera d'anar vestida, o el bigoti i d'altres manifestacions piloses (de tant en tant els guanyo una escaramussa, mai però una batalla i no diguem ja la guerra...). Perplexa, no per la confusió, no, sinó perquè, francament, gairebé no havia fet res. Qualsevol de les que estaven allà havia fet més que jo. I ella, da-li:

—Gracias caballero, no sé qué hubiéramos hecho sin usted... Muchísimas gracias.

Sorprenent i allisonador. Tot el reconeixement (i l'agraïment) a l'home; indiferentment i al marge del que hagués fet. Per això, simplement pel fet de ser un home. Fins i tot és possible que l'anciana pensés, «veïés», en la seva ceguesa que realment l'havia aixecat jo.

Què deu passar quan ets un mascle en qualsevol d'alguna de les variants (home, adolescent, xiquet o nen) i et passa sistemàticament això? Em va venir al cap una escena que havia presenciada feia anys i panys pel carrer: una mare, tia, etc., li deia a un nap buf que no aixecava tres pams de terra: «si ve l'home del sac, em protegiràs, oi?». No m'imagino la mateixa escena protagonitzada per una mare, tia, etc. i una nena; encara menys, per un pare, oncle, etc. i una nena.

Què deu passar quan sistemàticament se't considera l'hòstia i el rei del mambo no pel que fas o podries fer sinó perquè ets home?

Com et deu anar conformant aquesta percepció i aquesta (sobre)valoració?, quins efectes té sobre la teva mentalitat?

Va ser tota una experiència.

15 de desembre de 2009

Piscines

Després d'uns quants dies de no anar-hi, avui he anat al club a nedar una estona.

Un cop més, un dels ancians que neden a mig matí, quan ha acabat, a cos nu (malgrat que ja no som a l'estiu), assegut al seu costat en una de les butaques de plàstic, intentava acaparar tota l'atenció de la jove socorrista a qui avui tocava guàrdia.

Mentre ho observava gairebé em descompto.

És una acció que no per freqüent deixa de cridar-me l'atenció: molts dels atlètics vells, quan acaben de nedar, si hi ha una dona de vigilància, ho practiquen.

És un espectacle la mar de curios veure'ls desplegar totes les armes de la seducció i la simpatia, potser alguns a casa seva són de natural callat, però allà són els homes més comunicatius del món; potser no són gaire riallers en la intimitat, però durant l'estona de la visita a la socorrista no els cau el somriure de la boca, mentre s'hi abraonen amb certa mesura i gesticulen amb aparat. No sé pas què els deuen explicar.

Fa temps que nedo a la piscina. De moment, no hi vist cap vella, de fet, cap dona, que es comporti d'aquesta manera, que es cregui en el dret que un jove socorrista l'ha d'escoltar, li ha de fer cas, al marge del que requereix la feina que fa.

14 d'octubre de 2010

Exposició gargallística

A final de gener del 2006 vaig a la Pedrera a veure l'exposició de Gargallo. D'aquella visita en van sortir algunes línies: «Mandroses segadores; aiguaderes plenes de fogots».²

El novembre del 2009 torno a la Pedrera, ara, a veure l'exposició de Maillol.

Com sempre, passejo, miro, bado.

Les dones, els trossos de dona, la nuesa de les dones de Maillol són tot un retorn al passat. Ara potser més gegantines i rotundes.

Sobta, entre tant nu de dona, una figura francament estilitzada, gairebé gràcil, fina, d'un noiet també nu de pèl a pèl. A la cartel·la, encara que per a les dones no s'operi d'aquesta manera, hi posa un enigmàtic *Ciclista*. Ni una roda, ni un tros de quadre, ni tan sols un maneguet hi apareix que poguessin fer pensar en alguna relació amb la bicicleta. En fi, que es veu que no mereix el títol de *Dona*, o *Esquena...*, o el que sigui; es veu que aquest, a més de ser home, és alguna cosa.

Per cert, suposo que el fet que quan parla de Dina Verny, el prospecte s'hi refereixi com «el seu model», hi té alguna cosa a veure.

No sé si hi té res a veure el fet que en els panells de l'exposició, en la versió catalana es digui que Aristides Maillol era un artista «del nord de Catalunya», o una expressió similar, i, que en canvi, en l'explicació castellana paral·lela, se'l titlli de «rossellonès».

15 de desembre de 2009

² *La línia de flotació. Dietari intermitent*. Tarragona: Arola, 2009, p. 111.

Punta i taló

De tant en tant, i en diferents àmbits, es parla de sabates,³ concretament de les turmentadores i vertiginoses (per a qui les porta) sabates de punxant i feridor taló d'agulla. Denominació entenedora que veig que comença a ser arraconada pel barbarisme *stilettos*, mot del tot innecessari, atès que les podríem denominar directament i sense eufemismes com a «estilets».

Fa molts anys, devia ser cap al 1993 o 1994, vaig llegir l'interessant llibre de Jung Chang, *Cisnes salvajes. Tres hijas de China*, que, com el subtítol explica, és la biografia de tres xineses.

Al primer capítol, que justament es diu «Lirios dorados de ocho centímetros», l'autora explica la tortura a què va ser sotmesa la seva àvia i, tot d'una, en diu això:

Sin embargo, su mayor atractivo eran sus pies vendados, que en chino se denominan «lirios dorados de ocho centímetros» (*san-tsun-ginlian*). Ello quería decir que caminaba «como un tierno sauce joven agitado por la brisa de primavera», cual solían decir los especialistas chinos en belleza femenina. Se suponía que la imagen de una mujer tambaleándose sobre sus pies vendados ejercía un efecto erótico sobre los hombres, debido en parte a que su vulnerabilidad producía un deseo de protección en el observador.⁴

Una mica més avall —us estalvio els horrors sobre el procediment per domesticar els peus i convertir-los en preteses

³. Fins i tot se'n fan documentals. El treball de final de curs de la realitzadora Raquel Rei, *Deu centímetres més a prop del cel* (2012), n'és una digna aproximació.

⁴. Jung Chang. *Cisnes salvajes. Tres hijas de China*. Trad. Gian Castelli Gair. Barcelona: Circe, 1993, p. 14.

i pudentes flors de vuit centímetres—, insisteix en aquest malaltís i pervers erotisme:

La práctica del vendaje de los pies fue introducida originariamente hace unos mil años (según se dice, por una concubina del emperador). No sólo se consideraba erótica la imagen de las mujeres cojeando sobre sus diminutos pies sino que los hombres se excitaban jugando con los mismos, permanentemente calzados con zapatos de seda bordada.⁵

Afortunadament, pensa una, qüestió del passat. Prehistòria de la humanitat. Amb l'extensió dels drets humans, aviat el jovent no sabrà, quan llegeixi una descripció com aquesta, de què li estan parlant. Ja passa, per exemple, si a classe se t'acudeix dir la paraula «cotilla».

Per això, fa uns mesos vaig quedar tota cruixida i esfereïda de les espantoses i alarmants concomitàncies entre passat i present que es poden constatar en l'opinió d'alguns membres de la classe il·lustrada, després de llegir el següent en un article d'un diari que relatava la caiguda d'una model per culpa dels talons que lluia (o patia):

El arquitecto Oscar Tusquets llegó a escribir en uno de sus libros más celebrados sobre diseño que los zapatos de tacón no estaban pensados para caminar y menos para correr, sino para poner calientes a los varones. Y añadía: «Es un diseño modélico, insuperable, como el apoyo del remo en las góndolas venecianas y si no aparece en los tratados de diseño es por el puritanismo bauhausiano, aunque sea absolutamente moderno, y uno de los poquísimos objetos que nunca han sido tan ellos [*sic*] y perfectos como en la modernidad». Luis G. Berlanga, otro erotómano confeso, llegó a escribir que el tacón alto concede una maravillosa inseguridad al paso y afirma además altura, brillo y dificultad al movimiento, «de tal modo que las caderas agradecen este inverosímil y minúsculo punto de apoyo».⁶

5. *Op. cit.*, p. 15.

6. Màrius Carol. «Tacones lejanos». *La Vanguardia*, 23.02.2009, p. 14.

Em va consolar veure que l'articulista i, per tant, l'article estava contra aquesta mena de tortura. El destacat ja ho anunciava des del moment que deia:

Las modelos acabaron por salir descalzas tras varias caídas a causa de unos imposibles 'manolos'

L'article explicava que una de les models, l'espanyola Carla Alonzo, va entropessar i va perdre una —diguem-ne— sabata. Sense immutar-se, es veu que va agafar les dues sabates amb la mà i va acabar el passí descalça. La cosa no va acabar aquí, atès que al final de la desfilada totes les *top model* es van descalçar per sortir a saludar. El públic ho va premiar amb una ovació (l'article no dóna dades sobre quants cineastes, arquitectes o estetes en general hi havia entre el respectable).

* * *

Segurament no hauria escrit aquestes línies si no fos perquè dimarts passat vaig llegir una entrevista a Nunila López i Myriam Cameros, autora i il·lustradora respectivament d'una recreació del conte de la Ventafocs que han titulat com *La Cenicienta que no quería comer perdices*, i en un moment de l'entrevista, quan pregunten a Nunila López per què havien escollit justament aquest conte, respon això:

-N: Porque aparte del príncipe están los zapatos que es una forma de maltrato estético para la mujer. Para mí los zapatos de tacón simbolizan la carga que tenemos que llevar cada día las mujeres para estar guapas. El sacrificio. Las niñas que quieren operarse las tetas porque alguien les ha dicho que tienen que ser guapas. Y las perdices que están al final de los cuentos también.⁷

7. Albert Domènech. Entrevista a Nunila López i Myriam Cameros, <<http://www>

* * *

I potser tampoc m'hauria animat a escriure aquestes línies si, justament l'endemà —ho juro—, no hagués llegit un article, penso que no casualment del mateix autor, Màrius Carol, el que va escriure l'article que narrava la trompada de la model. En aquest altre, després de parlar de les relacions entre Clinton i Bill Clinton, entre Clinton i Obama, acaba explicant que, en les seves memòries, la política, la secretària d'estat, diu que fer costat al marit els dies de l'*impeachment* arran del cas Lewinsky, resistir la tensió acumulada amb el cor trencat, li va passar factura i un mal dia va caure rodona a terra. L'articulista acaba així:

Uno de los médicos de la Casa Blanca, tras examinarla, le recomendó que no volviera a llevar zapatos de tacón alto. «¿Nunca?», preguntó ella. «Exacto —respondió el doctor— y con todos mis respetos, señora, ¿qué falta le hacen?». Aquel día descubrió que los *stiletos* perjudican la salud, sobre todo cuando el marido es una piedra en el zapato.⁸

Una altra escriptora, Sue Grafton, va expressar una opinió complementària i tangencialment semblant sobre el fet i la necessitat de pujar dalt d'uns estilets i intentar caminar. Lacònica, simplement fa dir a la protagonista de tantes de les seves novel·les, a la detectiva Kinsey Millhone: «si fossin tan còmodes, els homes en portarien».

14-15 de gener de 2010

lavanguardia.es/ cultura/noticias/ 20100112/53867717171/cenicienta-es-una-maltratada-psicologica-la-ratita-anorexica-y-blancanieves-una-yonki-barcelona -myri.html> [Consulta: 14.01.2010].

8. Màrius Carol. «El incorregible Bill». *La Vanguardia*, 13.01.2010, p. 22.

Les artistes de París

Era a París i vaig aprofitar el dissabte que em sobrava, és un dir, per badar una mica.

Era un dia gris i ple de broma —el cap emboirat de la torre Eiffel es perdia enmig dels núvols—; era un dia realment preciós, estranyament càlid entre dues nevades, que em va permetre poder fer una reposada i llarga passejada a la ventura, perfectament *flaneuse*, i arribar-me després al Pompidou.

Hí feien una magna exposició sobre artistes, sobre creadores de diverses tendències, formats i gèneres. Magnífica. L'han haguda de prorrogar; fantàstic.

M'ho vaig passar d'allò més bé.

Tenia, a més, espectacles afegits. *Performances* imprevistes, però ben interessants.

Una de les artistes de l'exposició és Valey Export. S'hi explica i es mostra amb fotos, entre altra obra seva, *Genital Panic*. L'acció va consistir, armada d'una metralladora i amb els genitals a l'aire (tot i que amb els pantalons ben posats), a recórrer les fileres d'una sala de cine X durant una sessió plena d'homes. Admet que tenia por: no tenia ni idea de com podrien reaccionar els homes, no sabia tampoc si no l'atacarien. El que va ocórrer, però, és que a mesura que ella passava, ells s'aixecaven i abandonaven la sala amb la cua entre les cames.

L'acció impressiona i fa pensar en aquesta paradoxa espectacular: els mateixos homes que anaven a veure conys a la pantalla, quan podien veure'n, gairebé olorar-ne, un, en viu i en directe —això, sí: voluntàriament i lliurement ofert per l'artista— tocaven el dos. Valey Export va aconseguir amb la seva gosadia subvertir el sentit d'un cos exposat.

Doncs bé, a més dels formosos espectacles, i per a tots els gustos, que oferia la mostra —atès que diversos i molt variats, de vegades inescrutables, són els camins que agafen les artistes per expressar el seu art, fins i tot el seu cos—, es podia resseguir l'instructiu espectacle de les reaccions dels visitants a l'exposició.

No és que les dones reaccionessin totes igual davant del que veien, no, sinó que les d'ells tenien trets específicament genèrics.

No a totes les dones els agradava tot el que veien. N'hi havia de ben perplexes davant de segons què, o de disgustades en correspondència amb algunes de les creacions que veien, però era relativament freqüent veure passar una cara, uns ulls, de la incomprensió o la sorpresa a la il·luminació i al somriure. Feia l'efecte que les obres, malgrat les distàncies, no els eren llunyanes, no els eren alienes, o, com a mínim, no s'hi tancaven ni s'hi impermeabilitzaven, no s'enruidien ni es blindaven; d'una manera o altra, en una o altra, s'hi reconeixien. N'hi havia també de ben encuriosides; n'hi havia de les que perdien la noció del temps.

Els homes, però, reaccionaven de totes unes altres maneres, seguien uns patrons diferents, un altre cànon.

Hi havia homes que acompanyaven alguna dona: anaven com una mica enrere de la respectiva i l'expressió que mostraven era entre pacient, lacònica i taciturna (semblaven homes de poques paraules, almenys en aquella ocasió, en aquella exposició).

N'hi havia tot un estol que a la que arribaven i veien els espais dedicats a les cuines, al parament de la llar, a les vaixelles i diversos atuells, o als mobles i làmpares, dissenyats per artistes (i no tan sols penso en, ni recordo, Gae Aulenti), és a dir, a tot

d'objectes concrets i recognoscibles, allunyats, en principi, de les representacions del cos, s'hi abraonaven i s'afartaven de fer-ne fotos, com qui s'agafa a una taula de salvació quan va a la deriva.

Hi havia homes que, per la seva expressió, es veia que estaven ben tensos o incomodats, fins i tot se'n veien de francament despitats i indignats; no semblava que s'ho estiguessin passant gaire bé. Alguns no s'estaven de, sense fixar-s'hi ni reflexionar-hi gaire, dir el que traduït al bell catalanesc sonaria com «quina bestiesal!».

Un tret comú resseguia l'actitud de gairebé tots ells: una enorme llunyania respecte al que estaven contemplant; una mena d'impossibilitat de reconèixer-s'hi; una reluctància a entrar-hi. Només en quedaven exempts els que tenien pinta de dedicar-se a l'art: s'ho miraven tot amb un ull certament professional.

Finalment hi havia els que —durant una estona en vaig anar seguint dos joves espècimens ben representatius—, especialment si el que tenien davant dels ulls era un representació no abstracta, ni gens indirecta, d'un actiu cos de dona allunyat dels cànons, normalment impossibles, que propaguen i postulen els anuncis i la propaganda, esclataven en grans riallades (em va semblar percebre que amb un deix d'histèria progressiva).

El que va d'una riallada a un somriure.

Pamplona, 9-12 de febrer de 2010

Les dones i Bolaño

Que bo és el teatre quan és bo! Quin gust anar-hi!

Anem a veure *2666* de Roberto Bolaño, és a dir, una representació a partir de l'obra homònima de l'escriptor, una adaptació. Cinc hores en cinc parts de magnífic, sensible i trepidant teatre que es van fer curtes, que, tot i deixar una forta i perdurable impressió, van passar com si res (i això que l'endemà matinava).

Els adaptadors van decidir molt assenyadament que davant d'un text tan potent, ben travat i que vessa intel·ligència per totes les vores, el millor era fer com amb el peix fresc, tes, rutilant i de rogíssima ganya: no manipular-lo ni coure'l gaire amb la intenció d'estropellar-lo al mínim possible.

Tot i així, de vegades no confiaven prou en el text (o en la perspicàcia i maduresa del públic) i l'amanien amb algunes imatges redundants que no hi afegien res.

L'obra, per a mi, s'hauria pogut acabar després de la quarta part, «La parte de los crímenes»; fragment apassionant i tensíssim de final commocionador.

Després d'interpretar una sèrie d'individus masculistes i misògins a matar —per desgràcia, no per exagerats, inexistents en la realitat—; després de relatar i descriure un dels crims més odiosos contra la humanitat: el feminicidi; és a dir, matar dones —nenes, joves, adultes, velles...—, no perquè sí, sinó pel simple fet que són dones, per mostrar la pretesa virilitat d'unes desferres que no arriben a la categoria d'humanes, aquesta quarta part, ben coherentment amb el que ha explicat i mostrat, acaba amb la recitació, en boca dels assassins que s'hi representen, d'una agònica lletania insuportable de pretesos

acudits misògins.

És la primera vegada que al teatre (al cine) no sentia —amb gran pena i disgust, sempre que ha passat— algunes rialles habitualment mascles provocades per insults d'aquest tipus, per vituperis més repugnants encara per culpa del seu suposat format graciós. L'altre vespre, ni el vol d'una mosca s'hi sentia, el públic unànimement clavat a la butaca aguantava la respiració i suava; fins i tot es va sentir una veu femenina que no se'n va poder estar i va clamar un *cabrón* indignadíssim.

Com a teló de fons, s'anava escolant l'esgarrifosa, però per desgràcia ben real, llista de les milers de dones cruelment assassinades de Ciudad Juárez, de Santa Teresa i environs. Aquest cop, de forma gens gratuïta i sobrera, sinó ben complementària i expressiva.

Per això em va estranyar que regularment, en una obra tan ajustada i sàvia, per exemple a la primera part, la crítica literària que hi sortia, quan s'havia d'asseure darrere de la taula, ho fes, contràriament als homes que també s'hi asseien, enfilada damunt d'un alt tamboret. Per què li poguéssim veure bé les cames, potser? Que quan s'explicava que tal o tal altra dona feia l'amor, gratuïtament se li fes treure el jersei i se la fes quedar en sostenidors —o mostrar alguna altra part de la seva anatomia—, o se li fessin ensenyar els pits. Es pensaven potser que no ho entendríem? Com és que als homes —quan es trobaven en situacions semblants— no se'ls feia ensenyar el cul, per exemple?

Em va semblar contradictori i poc coherent que, a les dones, els fessin fer el mateix tot i que en un estat, en principi no virulent i més aviat embrionari, que el que l'obra, que el que Bolaño, tan bé denuncia i mostra.

11-12 de febrer de 2010

***Le retour d'Afrique*, o l'africanista que no va arribar mai a anar a l'Àfrica**

Fa anys, molts, vaig anar a veure —crec recordar que al cine del carrer Tusset— *Le retour d'Afrique*, una pel·lícula del 1972 d'Alain Tanner (el de *La salamandra*, el de Jonàs que complirà...).

Em sembla recordar que hi narrava amb ritme morós, poques paraules i en blanc i negre el desig i la intenció d'una parella d'anar a Àfrica. Total, que s'acaba la pel·lícula i no s'han mogut ni un centímetre de lloc.

La vaig recordar el febrer passat en la clausura d'una jornada de llengua.

L'africanista que en feia, diguem-ne, la cloenda va explicar que devia ser l'única africanista que no havia anat mai a l'Àfrica.

Es veu que ja fa uns anys va fer papers per anar a Dar es Saalam.

Tot anava raonablement bé fins que en un dels papers va haver d'especificar si era dona o home (potser no ho preguntaven en aquest ordre). Ella va posar, és clar, que dona i ja mai més no se'n va cantar ni gall ni gallina (de la hipotètica estada en aquella ciutat).

Des d'aleshores, va dir, no volia haver de dir mai més si era home o dona, no volia fer cap diferència. Del que deia i tal com ho deia es desprenia que pensava que, si ho feia així, tenia (més) possibilitats d'anar a l'Àfrica o a un lloc equivalent.

Té a veure amb aquelles professionals que s'entesten a dir que són «un enginyer» i no «una enginyera» o «un advocat» i no «una advocada». En comprenc la intenció, per què ho fan,

què pretenen, però discrepo de l'estratègia. Ja poden dissimular, ja, que les acabaran posant a lloc, les veuran com a (simples) dones.

Em va commoure i em va fer estremir (la vaig comprendre tan bé...).

Ara, és clar, no li hauria servit de res deixar la casella en blanc en el formulari la pregunta de si era dona o home, fins i tot no li hauria servit de res dir que era home. En algun moment ho haurien vist i l'haurien fet passar per l'adreçador (com a les enginyeres, com a les advocades), és a dir, l'haurien posada al seu lloc.

Sempre passa, menys en les oposicions, que no se sap fins que s'ha puntuat la prova si es tracta d'una opositora o d'un opositor. Per aquesta raó en aquest tipus de prova, d'accés a la feina, les dones tenen tant d'èxit.

Va dir que mai més faria diferències, es va dir que mai més voldria diferenciar-se.

Un cas esfereïdor, tot i que entenedor, d'autoodi. No va deixar d'anar a l'Àfrica per culpa de ser dona: hi va deixar d'anar perquè algú no estimava gens les dones (o les odiava).

17 d'abril de 2010

La vida i res més

Quan el meu pare va tenir l'infart, la meva mare va reaccionar amb un nostàlgic i gairebé irat: «i tan bé que estàvem!».

El meu pare tenia vuitanta anys i unes quantes xacres, principalment a les cames i a l'oïda; la meva mare, tot i que més jove, també en tenia algunes. Malgrat posseir un natural dramàtic virat d'èpica, quan articulava la queixa, la meva mare no va recordar ni per un instant cap de les moltes vegades que havia fet amarga referència —de vegades de manera ben irònica— a mals i a malures.

Quan t'enfrontes a un mal pitjor, a un de debò, els anteriors et semblen bestieses i estats idíl·lics (gairebé bucòlics) del cos.

Així, aquesta tarda jo em delia per tornar a un règim de sumptuoses verdures bullides, cruixents galetes d'arròs, fragants escalivades, suculents cigrons en saó, llaminereres lleties, alimentosa llet de soia, fruita madura, a una orgia d'oloroses i especiades —dolcíssimes, sucosíssimes— compotes.

No veia l'hora d'abandonar el caldo vegetal a tota hora; de tenir un atac només de tant en tant.

4-16 de maig de 2010

Nua

Entra per la porta batent d'urgències i gairebé s'entrebanca amb la cadira de rodes que hi ha preparada perquè s'hi dipositi.

L'arrossegueu («faci el favor d'apujar els peus») fins al box. A la paret, l'estilitzat i discret Crist que hi penja és un estilet, un bisturí; el compensa a mitges un cartell didàctic: «Cada residu al seu recipient», que durant les llargues hores de dolor que el té davant s'aprèn pràcticament de memòria: «Xeringues sense agulles al cubell blanc», etc.

Dues auxiliars s'agrumollen al seu voltant, la desposseeixen d'ulleres, de botes, jersei, samarreta, pantalons, sostenidors, li entaforen una freda bata de cel·lulosa verda. Li deixen mitjons i calces (elles en diuen «calcetes» —l'ús dels diminutius en l'àmbit de la salut requereix un capítol a part, n'he parlat en altres ocasions—;⁹ al marge, no sap com en deuen denominar l'equivalent masculí: o sigui, si en diuen «calçotetets»); la concessió parcial (mitjons i calces) té la virtut potser d'agreuja la despossecció i la sensació de vulnerabilitat. Ja està convenientment deshumanitzada.

* * *

(A la presó, per diferents motius i amb d'altres finalitats i objectius, fan el mateix: tot fora. Anell, rellotge (si en duus), gran part de la roba, cordons de les sabates..., tot allò, tots els objectes que també et configuren. Als manicomis i als camps

⁹. *La línia de flotació. Dietari intermitent*. Tarragona: Arola, 2009, p. 167-168.

de concentració, pel que he llegit fan el mateix. Supressió absoluta de res amb què et puguis identificar, amb què hi puguis tenir una relació, reconèixer-ne el color, l'olor, la textura, la imatge de qui t'ho va regalar; el record d'on, de quan ho vas comprar.)

* * *

(Durant l'estada a la clínica, cada matí, entre les sis i vint i les sis i vint-i-set de la matinada, li miren la temperatura. Deuen haver comprovat científicament que és l'hora bona, la més pertinent. A partir d'aquell moment, suposa que la vigilen de prop, atès que no li prenen mai la pressió fins uns segons després que han comprovat que s'ha tornat a adormir —sempre en el ben entès que una baixada temporal de l'estrèpit del passadís li ho hagi permès—. Ha de pensar que no és a causa d'un règim cruel sinó que seriosos i sistemàtics estudis deuen aconsellar que aquesta és la manera bona de comprovar la pressió.)

* * *

El règim alimentari també és ben curiós i extravagant. Quan consideren que ja pot ingerir alguna cosa, decreten dieta líquida. El primer que li porten és un conjunt de llet tebiona i brou («consomé» veu que li diuen), això sí, ha d'agrair que li portin per separat. Per la superfície del tal consomé, hi suren unes llunes d'una grandària i densitat tan espectaculars que de ben segur no farien mal paper en un dinar de Nadal.

Sempre ha sospitat que els menús dels hospitals s'encarreguen a un ésser depravat i abjecte que està, a més,

constantment fent vaga a la japonesa.

* * *

El dolor gairebé no la deixa estirar. Ve la infermera i en un tres i no res (hi tenen la mà trencada) li obre la via. Aquesta obertura al cos que els permetrà anar-hi ficant a dins tot el que creguin convenient, el que els vingui de gust. La pell ja no la separa de l'exterior, la membrana està punxada. (Fins al darrer moment de l'últim segon del dia que se'n va anar no la hi van treure.)

Hores després, encara que finalment l'última droga que li han administrat li alleuja el dolor, està molt més malalta que no pas quan hi ha entrat.

Quan hi va arribar era una persona, era una dona, ara és només, esquemàticament, linealment, sense cap més atribut ni matís, «una pacient». D'aquí poca estona serà simplement «la de la 309». De vegades, «el» de la 309.

I això que tot està anant bé. Que l'atenció és bona i eficient, fins i tot humana.

16-29 de maig de 2010

Fibló roent

Em regalen un cd meravellós de Sigismondi d'India: *Il Terzo Libro de Madrigali*.

Per il·lustrar-ne la tapa, tot i que no hi ve gaire a tomb, hi ha un detall del quadre *La mort de Cleopatra* de Guido Reni (no en diu l'any d'execució).

Hi ensenya un pit una revinguda, voluptuosa i un xic mòrbida Cleopatra de molsudes mans, perquè fa temps que és ben sabut que un pit de dona és bo per il·lustrar gairebé qualsevol cosa: des d'un cotxe a un perfum, o un calendari que anuncia frens per a camions, passant per la llibertat guiant el poble, o la justícia.

Passivament i mirant enlaire, oferta i amb els llavis entreoberts, Cleopatra espera pacientment —gairebé fa cara de desitjar-ho— que la menuda àspid la piqui en un pit, just a la vora voreta del mugró (es veu que les serps tenen debilitat per tros tan tendre i tou d'anatomia femenina).

Com un llampec m'han vingut al cap els dos últims versos del segon quartet de l'aparentment bell sonet —de títol homònim— de Bartomeu Rosselló-Pòrcel, que tan bé va saber musicar Maria del Mar Bonet; aquell que comença així: «Quan ella dorm el gaudi somnolent / del vell jardí vibrant de flors i nit...».

El poema «Sonet» és la narració fil per randa i sense gaire metàfora d'una violació curta i rasa perpetrada amb nocturnitat, traïdoria i un cert rabejament —convenientment embolicada en un alenar d'encís i galanor, això sí; enclavada en un jardí, envoltada de flors, això també— i, a més a més, beneïda, és a dir, plenament justificada, per un Amor satisfet i

somrient.

Els dos versos desvetllats per la magdalena de la visió de Cleopatra que m'han estat arrabassats de la fondària de l'oblit diuen així:

l'abella so que clava la roent
agulla —fúria i foc— en el seu pit.

Fa molt de temps, molt, quan comentava aquest poema a classe no havia de fer gaire mans i mànigues perquè veiessin aquests dos versos com un possible símil, metàfora, estampa, d'una penetració.

De tota manera, si hagués tingut a mà aquesta imatge (la distància entre una abella i una serp pel que fa a prestacions utilitàries és força curta), l'explicació hauria tingut un suport gràfic molt adient.

7-9 d'agost de 2010

Braus arguments

Amb molta expectació, soroll i faramalla, fa poc el Parlament ha prohibit per llei les curses de braus a Catalunya; de tota manera, em sembla, però, que la prohibició no entrarà en vigor fins després del 2012. Ai.

Hi ha dos arguments que s'han fet servir a favor de no prohibir-les que són especialment capciosos i grollers.

El primer és el d'esgrimir la llibertat. La llibertat per sobre de tot. Ja se sap que no hi ha res, ni res millor ni més bonic que la llibertat. I així, polítics i polítiques de dretes que de sempre s'inflen a prohibir les coses més elementals i lògiques de tota mena, per exemple, que totes les televisions autonòmiques es puguin veure a qualsevol lloc de l'Estat —per exemple, el dret al propi cos de les dones—, ara, com si un oratge gairebé llibertari els hagués trastocat l'enteniment i el senderi, com si fossin descendents del 68 parisenc, estan per no prohibir res de res. No sé si, en la deriva d'aquest cant a la llibertat a ultrança, estan també en contra de les ordres d'allunyament de maltractadors i possibles futurs assassins, és a dir, en contra de prohibir que s'acostin a les hipotètiques víctimes; o de prohibir les ablacions de clítoris; o els stops.

El segon, fa una vella i coneguda ferum. Consisteix a pontificar que potser hauria estat millor dedicar els esforços que s'han esmerçat a tirar endavant la ILP a favor d'un tipus d'animal concret a fer que es prohibissin, a més de les curses, els escorxadors, les granges de pollastres, les corts de porcs, la venda de carn de boca, etc., etc. O a combatre la fam al món.

Em sona. Quan es parla de visibilitzar les dones en la llengua, sempre hi ha personatges, en aparença normalment

constituïts, que t'aconsellen que et dediquis a coses més importants per al progrés i la dignitat de les dones; senyal inequívoca que consideren una bestiesa tal dedicació.

Amb aquest curiós argument mostren dues potetes: *a)* que estan en contra de visibilitzar les dones en la llengua; o almenys que estan en contra de les teves propostes o maneres de fer-ho; *b)* que et consideren incapaç de fer més d'una cosa a la vegada (com aquell president d'EUA que no podia caminar i menjar xiclet al mateix temps); és a dir, que dedicar-te a una determinada causa, diguem-ho així, t'incapacita, et lleva forces, per treballar per a una altra que, com a mínim implícitament, consideren molt més important o simplement bona; o sigui, pensen que iniciatives que podrien anar perfectament en el mateix sentit són excloents o incompatibles per definició.

És possible que hi hagi gent que esgrimeixi aquest segon argument i, en canvi, no mogui ni un dit ni per una cosa ni per l'altra, ni per una causa ni per una altra, però això en general no es comprova.

Avui deixo de banda la incoherència que representa que les reaccions a la prohibició a Catalunya siguin diferents de les que va suscitar la mateixa decisió a Canàries ja fa uns quants anys. Que s'atribueixin a la mateixa prohibició causes, motius, intencions, diferents en tots dos llocs.

8-10 d'agost de 2010

Peníscola

A partir de quarts de vuit, com un sol home, els ídems, carregats amb quilos d'impedimenta i malgrat la dificultat d'avançar per la flonja sorra, es desplacen en batallons cap a la línia de la costa. Van a prendre-hi posicions, a lluitar estrènuament per la possessió del territori deixant-hi, si cal, l'última gota de sang, a plantar batalla per cada pam de sorra d'una platja en la qual temps era temps havia campat —marcial i viril— el Cid.

Algun avança en ziga-zaga, en solitari, olorant quina pot ser aquell dia la millor posició, d'altres, especialment els provinents del nord, hàbilment comandats per un d'ells, es llancen sobre una extensa llenca de terreny i fins que no l'han assegurada a base de marcar el territori, a còpia de col·locar-hi para-sols (el més invasius els deixen ja oberts), cadires plegables, tovalloles, no la deixen de petja.

Tant els que opten per una distribució fèrria i quadriculada: tots els estris en perfecte i simètrica disposició, com els que prefereixen una disposició més informal i com casual estudien al mil·límetre la distància que han de deixar entre cadira i cadira, entre tovallola i tovallola, amb vista a trobar l'equilibri perfecte entre la màxima i òptima ocupació de territori, sense deixar de tenir ben present sempre, però, que no s'hi pot deixar cap esclatxeta, per petita i mínima que sigui, susceptible de ser ocupada per una estora o un para-sol enemic que s'hi podria instal·lar en una ràpida incursió en forma de guerrilla aprofitant, per exemple, l'abaltiment de mig matí.

El més difícil de calcular sembla que és la distància justa entre la base d'operacions i el mar: prou lluny perquè no es

mullin les tovalloles i deixant un camí perquè la gent pugui passejar, però prou arran perquè ningú gosi plantificar-hi cadira o para-sol entre el *sen* territori i el fi serrellet morent de les onades. Cap a quarts d'onze, però, sempre hi ha un venedor ambulat o altre, una pentinadora, que aconsegueix muntar la paradeta entremig.

(L'ocupació del territori segueix estrictament la mateixa tècnica i prioritats que les construccions de ciment, que els hotels i blocs d'apartaments que ocupen tota la franja de costa que va de Peníscola a Benicarló. Des del mar es pot veure especialment bé el paral·lelisme, la similitud, entre totes dues ocupacions, entre ambdues construccions.)

A mig matí, les agrupacions territorials (algunes són ben tribals) ja són de quaranta en fondo.

Una de les operacions més vistoses de l'epopeia matinera és clavar el para-sol a terra: recorda lleugerament la manera de plantar la bandera ianqui a la platja d'Iwo Jima. Les massatgistes xineses contribueixen a donar una certa consistència i textura oriental al paisatge.

Pel que fa a aquesta operació, els escamots van armats de les novetats més sofisticades, hi destaquen els penjadors de ganxos per instal·lar al para-sol i penjar-hi qui sap lo o els tornavisos de sorra per plantar aquests mateixos para-sols amb contundència i seguretat, a més de mètode.

Un cop acabades aquestes maniobres, ho diré de la manera més concisa i brutal: els homes es posen a jeure fins l'endemà.

Al pic del migdia, entre una i quatre aproximadament, les posicions queden desateses ja que les tropes, especialment les que tenen destacament infantil, que són la major part, necessiten restaurar forces i, acabats els queviures que han

portat, se'n van a menjar i beure; potser a fer la migdiada, tot deixant una estesa caòtica de cubells i pales, de pilotes i cremes solars darrere seu. Una treva tàcita garanteix la pau de la platja.

A aquella hora és impossible plantejar-se netejar-se els peus de sorra a les aixetes disposades per a tal fi per l'ajuntament, o dutxar-se. Les passarel·les de fusta d'anar a la platja (o tornar-hi) retrunyen al pas de les divisions en franca retirada estratègica.

A l'hora més dolça, cap a quarts de vuit, quan els edificis allarguen tota l'amplitud de la seva ombra per la platja, exèrcits aparentment retuts, vençuts, estabornits de sol, anesthesiats pel constant brogit del mar, abandonen les posicions.

És un miratge: l'endemà de bon matí, com les onades, incessants, hi tornaran amb renovellades forces.

8-12 d'agost de 2010

Una de llengua

Divendres 10 de setembre, matí.

Feinejo, mentre sento la ràdio distretament. Cadena Ser.

Fan un programa que em sembla que es diu Unidad de vigilancia lingüística (o una cosa semblant) de periodicitat setmanal.

Hi comenten lapsus lingüístics i confusions que han tingut diferents persones a la ràdio, i potser també a la resta de mitjans audiovisuals.

Tot d'una el que ho porta, Isaías Lafuente, em sembla que es diu, anuncia que un oient ha preguntat si existeix la paraula «ídola».

Paro l'orella.

L'expert li respon que no. Diu que és una paraula epicena que queda marcada per l'article en masculí o femení, però que no existeix en femení, que la paraula en si és masculina.

Em quedo de pedra. No havíem quedat que era epicena, de gènere comú?

Com pot ser masculí un sintagma com «la ídol»?

Que sigui un expert qui tingui aquest lapsus (o aquesta confusió) no deixa de ser allisonador.

Com és que es pot fer riota d'algunes no expertes quan perceben i identifiquen erròniament, per exemple, «miembro» amb masculí, amb «home»?

13 de setembre de 2010

Bartoli

Malgrat el vent i les ràfegues de pluja, el temps tardorenc, me'n vaig cap a l'Auditori contenta.

Hi canta la gran Cecilia Bartoli. Haendel; i el que en pengi.

L'Auditori; que en general cada cop s'assembla més al sanatori del Brull o el de Puig d'Olena; vaja, com pujar a la muntanya màgica.

Amb devoció ho dic i no cal afegir res més: ni una tos.

11-14 d'octubre de 2010

Sota mínims

A hores d'ara ja es deu haver acabat l'èpic rescat dels trenta-tres miners atrapats a més de sis-cents metres de la superfície a l'explotació de San José a Atacama, a Xile.

Tot ha anat bé. I és una gran alegria que tot hagi acabat tan rebé i els hagin pogut treure tots sans i estalvis.

Potser s'ha de celebrar encara més perquè és un fet insòlit en un món on les desgràcies i les catàstrofes sembla que facin cua per anar minant la humanitat. No hi ha fissures en el meu agraïment.

* * *

No puc deixar de pensar en els diners que es deuen haver gastat en la gesta. I consti que si se n'haguessin gastat infinitament més haurien estat ben esmerçats.

Quantes víctimes d'altres menes d'accidents catastròfics, o simplement nenes i nens que es moren literalment de gana es poden salvar amb els mateixos diners? Suposo que una enorme quantitat. Per què no es fa paral·lelament a aquest altre rescat?

Serien operacions menys visibles, més apropiades a la cura que no aquest giny que s'han inventat per a l'epopeia minera, però no per això serien proeses menys espectaculars. Semblaria que si no hi ha dificultat no paga la pena posar-s'hi.

Si s'ha pogut fer per aquests trenta-tres. (Celebrem-ho i celebrem-ho.) Per què no per d'altres?

No puc deixar de rumiar-hi.

14 d'octubre de 2010

Noms i cognoms

El govern central proposa que si no hi ha acord entre mare i pare respecte a l'ordre dels cognoms que s'imposen a un fill o filla, es faci per ordre alfabètic.

Aquesta nova disposició acabaria amb el sagnant sarcasme que impera en aquesta qüestió, atès que en aquest moment el desacord es resol posant —perquè sí— primer el cognom del pare i després el de la mare (i l'ordre dels factors, en llengua, sí que altera el producte). És a dir, no tan sols els usos i costums i el patriarcat van a favor de qui ja té el dret, del poderós, sinó també la normativa. Curiosa justícia.

La necessitat d'una nova normativa és tan clara que no calen gaire més comentaris.

Per tant, la qüestió a analitzar més aviat serà els —diguem-ne— arguments de qui s'hi oposa.

Un dels que més s'esgrimeixen és que no hi ha demanda social, és a dir, que ningú no ho demana. Em pregunto, doncs, en primer lloc: es dóna veu a qui ho demana? (en la meva experiència, no); en segon lloc, com ho saben que ningú ho vol? En tercer lloc, que jo recordi, també es va fer servir aquest —diguem-ne— argument per als matrimonis gais, per a la llei de l'avortament o fins i tot per a la del divorci. A més, hi hauria res de dolent i blasmable en el fet que, per una vegada, la llei s'avancés als temps, marqués el camí d'algunes igualtats?

Un altre —diguem-ne— argument que es fa servir força (també s'usa per a d'altres innovacions) és que amb els temps que corren hi ha qüestions més importants, hi ha d'altres coses que sí que «realment interessin a la ciutadania». Argument típic de qui s'oposa a alguna mesura. La pregunta

seria: fer el món una mica millor en l'aspecte que ens ocupa impedeix dedicar tot tipus d'esforços a d'altres qüestions?; impedeix aquesta nova normativa, per exemple, implementar tantes mesures que es vulgui contra la crisi?

Dit sigui de pas, és el mateix —diguem-ne— argument que es va fer servir contra l'elaboració del nou Estatut, o per rebatre la necessitat d'equilibrar la balança fiscal; el mateix que posa a la cua diferents polítiques de conciliació o de mesures per alleugerir situacions de dependència familiar (mesures i polítiques que, torni a ser dit de pas, lluitarien molt efectiva-ment contra la crisi). El que intenta habitualment deslegitimar qualsevol avenç promogut pel Feminisme. El que posa els interessos i afanys ecologistes darrere de tot, o simplement els elimina de l'agenda.

El tercer, és el més putrefacte i pervers. Consisteix a dir que no val la pena fer res perquè la mesura afecta a molt poca gent, a un tant per cent molt baix de casos. Estendré el —diguem-ne— argument perquè es vegi com és d'abjecte: quin percentatge de la població representen les dones assassinades per la seva parella o exparella? (valdria la pena dedicar-hi el màxim d'esforços encara que només en fos una?) Quin tant per cent de la població mundial parla català? (val la pena esmerçar-hi energies perquè vagi sobrevivint encara que afecti a una quantitat tan i tan petita de parlants?).

* * *

Per acabar de reblar la necessitat de la mesura, m'agradaria que, per fer-se'n càrrec, qui llegeixi aquestes línies tingüés la bondat de fer l'esforç de visualitzar l'escena entre una futura mare i un futur pare discutint (o parlant) la qüestió. Fins

i tot pot intentar imaginar-se com aniria la conversa si la suscités —posem per cas, en el cas de ser dona— ella mateixa.

Per si la imaginació fa figa, reproduexo la narració de com ha anat la cosa ja en algun cas. Ho extrec de la lectura d'un diari:

Como a muchas de sus amigas y familiares, a Maria Castro siempre le pareció injusto que los hijos tengan que llevar «porque sí» el apellido del padre. Mucho antes de quedarse embarazada ya lo había hablado con su pareja, Jordi López, a quien tampoco le parecía descabellado el planteamiento. Es más, estaba de acuerdo. Y llegó el embarazo y a medida que crecía la barriga, crecían las dudas de Jordi. Pasaron los meses y, unas horas antes del parto y ante la insistencia de su ginecóloga, la pareja decidió jugarse a suertes el apellido. Ganó la madre. Biel Castro López acaba de cumplir cinco años. En el 2005, esta pareja de Tarragona ya optó por anteponer el apellido materno anticipándose así a lo que prevé la ley de Registro Civil, en trámite parlamentario y que se prevé que entre en vigor dentro de dos años.

A Maria y a Jordi no les costó decidir el nombre de su bebé: Biel, por unanimidad. «Pero con el apellido fue otra cosa —recuerda Maria—. Jordi había dicho muchas veces que le parecía bien que Castro fuera el primero y ahora no podía imponer su López...». Y así estaban hasta unas horas antes de dar a luz. En la sala de dilatación del hospital, con Maria tumbada en una camilla, la ginecóloga insistió: «Nos dijo que tenía que reservar habitación y que quería saber qué apellido ponía primero...», apunta Maria, pediatra de profesión. «Y decidimos echarlo a suertes». La comadrona escribió los apellidos en dos papeles y la ginecóloga escogió uno. «Los tres querían que saliera el apellido de Jordi: 'Pobre Jordi, cómo eres, qué te cuesta...?', me decían», relata Maria. Ella ganó, y Jordi aceptó el resultado sin ningún problema.

«Nunca me han gustado las injusticias, y considero que esto lo es. Nosotras llevamos el embarazo y parimos. Tenemos algo que decir sobre el apellido, ¿no?» Maria está satisfecha y nada tiene que ver con la posibilidad de que se pierda porque tiene un hermano y varios sobrinos.¹⁰

10. Redacción. *La Vanguardia*. «Lo echamos a suertes», 6.11.2010, p. 32.

L'article té algunes imprecisions: el Codi civil es va modificar el 1999, això vol dir que ja fa uns quants anys que es pot invertir l'ordre dels cognoms, malgrat això, permet visualitzar com pot anar (anant bé) una escena d'aquest tipus. És interessant veure l'expressió que s'utilitza en el tercer paràgraf: «*imponer* su López»; o també en aquest mateix paràgraf la súplica de llevadora i ginecòloga perquè ella «cedís» davant l'home. És una escena que no admet realment la regla de la inversió. Algú es pot imaginar la mateixa escena amb els sexes canviats?

El cas podria servir de gràfica explicació de per què en les parelles heterosexuales només el 0,27 de criatures porten primer el cognom de la mare.

Potser val la pena, doncs, que una disposició ajudi les mares que tenen el desig de posar primer el seu cognom.

* * *

Acabo. M'alegra veure que, contràriament a quan es parlava de la prohibició de les curses de braus, no hi ha ningú que gosi esgrimir el —diguem-ne— argument de la llibertat. Anem millorant.

5-7 de novembre de 2010

El paput

El papa ha passat fugaçment —que no frugalment— per Barcelona i ha aprofitat per consagrar la Sagrada família. Ho ha fet entre sermó i sermó, algun realment provocador i indigne d'un cap d'Estat en exercici. La més mínima prudència i bona educació fa que en general les i els caps d'Estat intentin no criticar el país que els acull per molts motius que en tinguin. Ell s'ha despatxat ben a gust, d'una manera força barroera i potinera, contra alguns principis de la societat de l'Estat que l'ha convidat. L'agressivitat que ha mostrat fa dubtar de la finesa, subtileza i modes que tants segles d'història confereixen al Vaticà si s'ha de fer cas d'alguns periodistes de per aquí que n'hi atribueix a gavadals. (Ha arribat a comparar l'actual laïcisme —al seu entendre, menjacapellans— amb l'anticlericalisme dels anys trenta del segle passat.)

Potser es deu al fet que no s'acaba de saber mai si ve com a pastor —si és així, no hi va vestit— o com a polític. I que algú intenti destriar-ho.

De tota manera, el detall que més m'ha colpit és el de l'estol de religioses (de l'orde de les Auxiliars Parroquials de Crist Sacerdot; expressiu nom, a fe de déu) que, amatents i servils, després de la consagració de l'altar, amb tota la condícia del món i armades amb sengles viledes, s'han afanyat a eixugar l'oli crismal (i no vi com podria haver pensat una persona maliciosa) que ell havia vessat a pler en tan solemne cerimònia sobre el bloc de pedra massissa (tres tones i mitja, no ens estem de res), de pòrfir portat expressament de l'Iran.

Després, un cop eixugades també les gotetes que han caigut a terra, unes altres monges han cobert l'altar —ja net

com una patena— amb tot d'estovalles brodades; concretament per les monges de sant Pere de les Puel·les.

Qui ho diu, doncs, que les dones no tenen cabuda a l'Església?

Que se sàpiga que quatre laiques italianes consagrades de Memores Domini, branca espiritual de Comunió i Alliberació: Carmela, Loredana, Emanuela i Cristina —un cop més no en sabem els cognoms i no pas per casualitat—, viuen en el mateix apartament pontifici que el papa, acompanyades d'un majordom i dos secretaris —d'ells és facilíssim saber-ne els cognoms: els he sabut en el mateix paper on no es deia res dels d'elles—. Les quatre laiques s'ocupen de la neteja, la cuina i la bugada (espero que les albes vestidures a què tan aficionada és sa santetat vagin a la tintoreria). En temps de Joan Pau II, aquestes nobles i imprescindible tasques les feien unes monges poloneses (concretament la de preparar les menges, diu que en una obsoleta cuina de gas).

Ja diu amb raó l'Església que servir Déu és regnar.

Llàstima que a totes elles no els deixin fer-ho, només els deixin servir els homes.

7-14 de novembre de 2010

El canvi

El diumenge passat va agafar un taxi.

A la parada del bicing no n'hi havia ni una; es lleva tard l'empresa de manteniment; pitjor és quan te'n dóna una de punxada o sense cadena i a més a més no te la deixa tornar. Ni rastre d'autobús a aquella hora —ni tan sols havia passat imminentment com acostuma.

Va parar un taxi.

Ja sap que no ho hauria de dir, però el taxista tenia mala pinta.

Quan van arribar al club el taxímetre marcava set euros amb vint. Diligent, va ficar la mà a la butxaca dels pantalons i, sí, tenia els dos vint.

Com que no tenia cap bitllet de cinc euros, en va allargar un de deu al taxista mentre li deia si li anaven bé els dos vint.

El taxista mut.

Li va repetir.

Aleshores ell, li va dir que ja que no tenia els dos vint li donés el que tingués.

Pacient, però notant que tenia moltes ganes d'abandonar el taxi al més ràpidament possible, li va tornar a dir que ja li havia dit que els tenia i els hi va donar.

El taxista se'ls va embutxacar i es va quedar quiet.

Li va haver de reclamar els cinc euros del canvi.

L'altre amb cara de resignació i sense immutar-se els hi va donar.

Quan caminava cap al club es preguntava, meravellada, si devien fer cursets de psicologia lladronia.

29-30 de gener de 2011

Disset

Aquests dies hi ha molt enrenou sobre la disbauxa de tenir disset autonomies. Patirem.

Un dels arguments que es fan servir més és que ara hi ha disset defensors (ho diuen així, en masculí, tot i que hi ha alguna defensora), i que, ben mirat, amb un n'hi hauria ben bé prou. Se suposa que perfectament instal·lat al centre de Madrid.

El que ja no se sap és si seria fiable per a segons quin país tenir un defensor tan imparcial que recorre l'Estatut per defensar a algú (de què?); o una defensora tan treballadora que recorre que el català sigui llengua vehicular en l'ensenyament. El 80% dels recursos del defensor i la defensora central aquests dos últims anys han estat contra lleis catalanes; sobretot les que incideixen en l'ús del català.

A quina defensa acudiria la gent d'aquest possible petit país?

29 de gener / 4 de febrer de 2011

Més enllà

Ahir, divendres, cine. Una de les coses que dona ritme a la setmana; sentit a la vida; alegria a la ment i al cos.

Vam anar a veure l'última de Clint Eastwood, *Más allá de la vida*. Gran director, auster i polític. Impecable. Sap fer cine.

La pel·lícula no és realment la millor de la seva carrera, però treu partit de la petitesse de la trama. El millor de cada actriu i actor. Per exemple, l'expressiva cara d'un dels secundaris quan la protagonista li pregunta si se n'ha anat al llit amb una altra.

I és plena dels detalls a què el director ens ha acostumat. Per exemple, a *Gran Torino*, l'àvia vietnamita escopint més llarg i més fosc que ell. També a *Gran Torino* l'asseveració que els nois van a la presó i les noies a la universitat.

A *Más allá de la vida* hi ha una sèrie de seqüències que passen en una classe de cuina. En la primera, el professor-cuiner fa posar la gent per parelles. Tot d'una, entra una dona jove que fa tard; entre els homes desaparellats hi ha un vell i darrere seu el protagonista. El cuiner dubta on posar-la i l'ancià es pensa per un moment que l'aparellarà a ell amb la jove; la cara que fa mentre s'ho pensa és sensacional, espaterrant, irradia benestar i alegria, una satisfacció absoluta un poc *naïf* li'n desborda les costures (fa aquella cara que la meua mare, quan la veia, per exemple, en el meu pare, deia que «se li alegraven les *pajarites*»).

La mateixa que posen els senyors de mitja edat cap amunt quan un matí hi ha una socorrista en comptes d'un. Es creuen amb el dret, quan acaben de nedar, o abans (o, fins i tot sospito, en comptes), d'asseure-s'hi al costat i donar-li conversa

amb grans escarafalls i simpatia. Fins i tot, de vegades, la socorrista, resignada, ha de plegar de llegir el llibre que s'ha portat per anar llegint mentre vigila. N'he parlat una mica més amunt.

La cara que fa quan el vell *Más allá de la vida* quan l'aparella amb una dona més o menys de la seva edat també és notable.

Clint Eastwood, sense perdó.

29-30 de gener de 2011

D'acord que Saura, el dirigent d'Iniciativa, era especialment irritant quan amb la vida perfectament solucionada i amb un somriure que evidenciava una mica més de superioritat que de satisfacció, prenia una decisió política i a continuació afirmava, cofoi, que s'havia de fer pedagogia (se suposava que l'administrava ell).

D'acord que no va saber explicar que una prohibició no és ni un atemptat a la llibertat ni un insult a la democràcia. La civilització n'està plena (de magnífiques prohibicions).

D'acord que no va saber què fer davant la reacció xulesca (un punt masculista en molts casos, gosaria dir) d'«a mi no m'ha de dir ningú a quina velocitat he d'anar» que va tenir una part de la població.

D'acord que gastava una de les pitjors moralines: l'ensucrada.

D'acord.

Però vergonya i oprobi per a CiU que després d'omplir-se la boca amb l'afirmació que si guanyaven les eleccions la suprimirien immediatament, el dia D no ho aplica perquè un anticicló fa que no es dispersi la pol·lució, que n'hi hagi molta.

O sigui que és veritat que córrer més pol·luciona més.

També, encara que ho silenciïn escrupolosament, fa que es gastí més benzina.

Quin fàstic.

7 de febrer de 2011

Abans dels 7

La setmana que ve el Toni, un nano bon minyó, eixerit, simpàtic i encantador, farà set anys. És tan i tan bufó que, quan era més petit, el primer dia que van encendre la llar de foc, embadalit, fascinat i abduït per les flames, va exclamar amb entusiasme: «Això és molt millor que una tele!».

Feia temps que no el veia; va creixent en edat i saviesa. I en més coses. Ahir, quan sa mare li deia que a la festa d'aniversari estaria bé convidar tota la classe, es va despenjar dient que les nenes, no, que les nenes no les volia convidar.

No tal o qual nena, no. Totes les nenes. No és una qüestió personal o d'elecció, és una qüestió genèrica: pel simple fet de ser nenes, de ser dones.

No va voler dir per què. Suposo que és difícil de dir o fins i tot saber per què.

A algun nen, o a alguns nens, de la classe, un germà més gran, un cosinet, un pare o un oncle especialment ximple li ha dit que les nenes són horribles (o tontes), s'ha anat propagant la brama i els nens comencen a créixer contra les nenes, es fan, contra les nenes, contra totes les nenes independentment de com siguin; com un sol home. (A la transmissió oral, és clar, s'hi han d'afegir els còmics —només cal donar un cop d'ull a un Tintín, a un llibre dels Barrufets...—, molts dels contes que llegeixen, la major part dels jocs d'ordinador, la tele, etc., etc.)

Hi ha nens que possiblement no tenen res contra les nenes, però se'n guardaran com d'escaldar-se, de dir-ho: els faria automàticament sospitosos als ulls de la resta dels nens, del «grup», cosa que no es poden permetre. Els faria traïdors.

Com si ho necessitessin per ser ells, per ser mascles. Per acabar-ho d'arreglar, en alguna ocasió he sentit, quan un nen mostra aquest rebuig cap a les nenes, que li diuen que no es preocupi, que ja li agradaran. És a dir, que quan descobreixi per què serveixen les nenes (les dones) ja li agradaran.

Conec nenes que no els agrada tal o qual nen, però no «els nens». Les nenes el saben, el saben perfectament aquest rebuig global i corporatiu dels nens.

I sobre aquesta ferida, aquesta doble xacra, els nens fan i es fan i les nenes es conformen. («No saben com han de pagar el deute que mai no han promès».)

Les nenes parteixen amb aquest estigma, amb aquest *handicap*: hauran d'anar demostrant al llarg de la seva vida, que malgrat ser-ho, no estan tan malament, no són tan i tan defectuoses de sèrie. (És com si en una cursa els nens partissin d'una línia i les nenes d'una línia metres enrere.) Ai, pobres d'elles, a més, si anys a venir, volen ser nenes, adolescents, joves, d'una altra manera i no com s'espera que siguin les nenes, les dones (per molt que es critiqui la manera de ser femenina).

Quines repercussions té això en la formació de la personalitat d'unes i altres aquest rebuig, aquest menyspreu, aquesta desvaloració?

Me'n vaig anar a casa trista.

Que el Toni sigui un nano bon minyó, eixerit, simpàtic i encantador; que el primer que digui quan es posa al telèfon sigui: «Quan vindràs?» (son germà, el petit i descomunal panotxa, Ferran, des de fa un temps també s'hi ha apuntat); que prefereixi el ball de les flames, el crepitjar del foc, l'espetic de les fulles de llorer, la flaire de la llenya d'alzina, a la monòtona pantalla d'una tele, no feia més que aprofundir la tristesa.

10 de març de 2011

Fer-se vella

Fer-se vella és que la llei de la gravetat t'afecti més que abans: a l'hora de pujar a una banqueta, posem per cas, o de pujar un graó alt.

Fer-se vella és oblidar-te una cosa quan surts de casa si a última hora has pensat que te n'havies d'emportar una altra. (I no diguem si te n'has d'endur quatre o cinc; per això, ara, quan faig la maleta, a la que se m'acudeix una cosa, l'agafó.)

Fer-se vella és oblidar el que anaves a escriure en tercer lloc.

Fer-se vella és estar molt més a prop de la terra.

Fer-se vella és tenir una facilitat portentosa per caure, a plom (i que la caiguda tingui conseqüències, és clar).

Fer-se vella és recordar amb pena la rapidesa amb què et venia a la llengua el nom d'aquella actriu, d'aquell actor, d'aquella directora, quan estàs parlant de cine amb algú. O recordar amb recança quan parlaves seguit, seguit.

Fer-se vella és no recordar immediatament el nom de la pel·lícula que fa tres dies (o el dia abans) has vist. I haver de fer tot un exercici per recordar-la.

Fer-se vella és el mal que et fa de tant en tant el genoll quan ja fa més de sis mesos d'una caiguda que —encara que no va ser greu— te'l va deixar una pila de dies ben baldat.

Fer-se vella és estar envoltada cada vegada més d'amigues, de coneixences, amb distintes xacres en diferent grau de gravetat. (I les morts, és clar.)

Fer-se vella és preferir dinar a casa amb l'excusa que ja tens el menjar pensat i decidit que sortir-ne corrents d'una revolada per anar a dinar amb algú.

Fer-se vella és un interès creixent en l'observància de l'obra pública, de les obres en general.

Fer-se vella és tot el munt de manies sobre cada cosa possible. La facilitat per la rutina.

Fer-se vella és sentir-te tots els ossos quan t'aixeques del terra si t'hi has assegut o ajagut, per exemple, per jugar amb una criatura.

Fer-se vella és constatar, com gairebé sense ni ser-ne conscient, el potet de cera roenta de depilar-te el bigoti, ara, en comptes de portar-lo amb dos agafadors amb risc de cremar-te el tou dels dits i en equilibri estantís, el portes en un plat fins al lloc del crim. (Sí, encara que sembli mentida, de tant en tant em depilo, amb poc èxit: en aquesta guerra, només aspiro a guanyar, no una batalla, sinó alguna escaramussa, parcial i del tot insatisfactòria.)

Fer-se vella és canviar la sessió de la nit del cine, per la de les 8. (I al pas que anem, aviat per la de les 6 o la de les 4.)

Fer-se vella és la lentitud de les mans.

Fer-se vella és desviar-se una miqueta per anar pel gual o la rampeta per no haver de pujar el graó que és ara la vorera. Quan, per fer-ho, decideixi desviar-me molt voldrà dir que ja ho sóc del tot.

I, és clar, les taques a la cara i a les mans.

Però, sobretot, fer-se vella és dir a classe a l'alumnat que diguin estris, elements, eines... que continguin la paraula «peu», que un alumne —ràpid com una anguila— digui «Peugeot», i tu no esclatis immediatament a riure.

10-17 de març / 5 de desembre de 2011

Japó

Catàstrofe al Japó, suposo que amb precedents al llarg de la geografia i de la història encara que es digui que no. Em refereixo a terratrèmol i tsunami.

Doble hecatombe. Perquè sense solució de continuïtat hi ha hagut, diguem-ho d'una manera suau, els accidents dels quatre reactors de la central nuclear de Fukushima.

Se'n parlarà molt i amb més coneixement de causa del que tinc jo.

Ara, algunes de les maneres com se'n parla són alarmants.

Hi ha qui continua dient que la nuclear és una energia neta i segura.

La gent partidària de l'energia nuclear s'esgargamella dient que no es poden prendre decisions en calent (si la cosa continua així serà l'única possibilitat de la humanitat de prendre'n qualsevol sobre qualsevol cosa); també diuen, sorprenentment, que és el primer accident que hi hagut. Es veu que no recorden ni Cadarache, ni Sellafield, ni Tokaimura, ni Three Mile Island, ni Kyshtyn..., no recorden tampoc allò que bategen com «anomalies». Chernóbil, no compta tampoc. És més, fan veure que els ha agafat de nou.

Recorden aquelles criatures que quan juguen al parxís o a l'oca i el dau cau d'una manera que no els agrada al·leguen que han de tornar a tirar perquè el dau ha caigut fora del tauler. Lamentable.

Però el més preocupant és que calumnien la gent que s'hi oposa, l'ecologisme, acusant-los i dient que ara aprofitaran la situació per radicalitzar les seves posicions en comptes d'obrir

un debat «serè i ordenat» i suposo que «fred». És a dir, una vegada més capgiren la càrrega de la prova. Per cert, a l'ecologisme, els mitjans de comunicació en general no li donen veu; en canvi, els programes de tv i ràdio conviden gent que treballa en centrals perquè es puguin esgargamellar pregonant que són totalment segures i que dir el contrari és, com a mínim, derrotista; ningú fa esment que són art i part, o part i magistratura.

Continuen parlant de netedat, eficiència, seguretat i economia.

No en sé si un borrall, però m'agradaria molt que algú m'expliqués com comptabilitzen la pèrdua d'una vida humana (o si ho fan); a quin compte posen el cost de la gestió dels residus; quant costaria la central més segura (tot i saber que la seguretat absoluta, almenys pel que fa a nuclears, no existeix) i si en aquest hipotètic cas aleshores seria rendible.

* * *

Vinc de veure el documental *Inside Job* de Charles Ferguson, la pel·lícula que ha guanyat l'Oscar al millor documental. No és ben bé un film, més aviat és un llibre parlant. Si ets psicòloga t'ho deus passar d'allò més bé veient com menteix a cor què vols, cor què desitges la gent involucrada en la gran estafa més que piramidal.

M'ha entristit constatar que amb les nuclears passarà el mateix que amb el desfalc financer perpetrat a sang freda per una delinqüència poderosíssima i perfectament organitzada: continuaran fent el que els roti.

La barra que tenen negant el que van dir i el que van fer. En aquest moment, manen i tenen més poder que mai.

Però el que fa més feredat és veure com en plena crisi mentien sense parpellejar i feien passar bou per bèstia grossa. Com ara la gent que parla sobre la seguretat i eficiència de les nuclears.

17-19 de març / 2 d'abril de 2011

Ídoles

Aquesta Setmana santa, tornant del sud, passem per Madrid per veure l'exposició *Heroínas*, a mitges entre la Thyssen i la Casa de las alhajas, a tocar de les Descalzas.

A la Casa de las alhajas hi ha moltes joies. Deixant a part la curiosa selecció de lectures i místiques, com que la secció pintores són autoretrats, s'hi mostra extraordinària obra femenina sense màcula. Per posar-se a plorar d'emoció. Hi són molts dels bons, des dels de Krasner a Carriera, des dels de Kauffmann a Khalo, des dels de Gentileschi a Anguissola, passant per Vigée-Lebrun. (Tants records de tants viatges.) Són a l'última sala.

Les joanes d'Arc les tenen alegrement repartides entre les màrtirs d'aquesta mateixa seu i les cuirassades del museu Thyssen. La primera sala del museu es diu «Solas»; segurament si l'exposició estigués dedicada als homes, les cartel·les especificarien coses com «Home pensant», «Home llegint», «Home

reposant»...; per a elles el tòpic més incert, l'estereotip més suat.

A la següent, «Cariátides», en comptes de dones immòbils i aguantant pes, actives i capaces treballadores del camp. Es veu que el títol és una metàfora.

També hi ha seccions de mènades o d'amazones. En fi, hi és representada tota l'efervescència de la fantasia masculina.

Malgrat que a totes les seccions hi ha obres extraordinàries, fins i tot em sembla recordar que en totes hi ha obres femenines, de vegades en solitari, a pesar d'haver disfrutat de tanta obra magna, no pots deixar de pensar que quina altra magnífica oportunitat perduda.

29 d'abril de 2011

Antinomisme

Entre els mesos de maig i abril (em sembla que en divuit dies), el Barça i el Madrid van tenir una marató —o un via crucis, depèn de com i de qui s’ho miri— de quatre partits. Jugar, jugar, és tota una altra cosa.

L’ambient, no per casualitat, es va anar fent progressivament irrespirable i violent. Durant tot el campionat l’entrenador del Madrid, Mourinho, es va dedicar —n’és un expert: sembla tret de les verdoses planes d’un Asterix— a sembrar la zitzània i la calúmnia i la insídia, el malestar.

Guardiola, el del Barça, el noi de la casa, el noi de la mare, va anar aguantant estoicament, amb gran elegància i amb exquisida esportivitat tots els xàfec i les calamarsades, no sense que el seu físic, cabells i gestualitat n’anés acusant els estralls a ulls veients. Durant tota la temporada, quan l’esperaven i l’incitaven a entrar en el joc brut, preguntava si l’altre havia dit el seu nom, si l’havia citat explícitament. Llavors li deien que no, i ell callava i somreia.

Va arribar un dia, però, abans d’un dels partits més importants, que l’altre en una roda de premsa el va citar, en va parlar (diguem-ne) directament. El va intentar ridiculitzar.

Què faria el nostre heroi? Es mantindria en la línia de magnífica correcció i tremp extrem?

El resultat va ser francament espectacular. Del seu discurs, se’n pot analitzar el text, el context, el metatext... Tot.

Hi ha gent —la major part de la premsa així ho va entendre— que va dir que havia perdut el control, que ja no podia més, que havia «explotat» (aquest va ser el terme més prodigat).

De cap de les maneres. Perfectament pensat i ponderat.

Des del bell mig del cor, de la caverna, del cau del terreny enemic, des de la sala de premsa blanca, sense que ningú li ho preguntés, va dir el que tothom pot consultar a les hemeroteques. Primer de tot, va buscar els ulls, el cos, de l'altre, va demanar quina era la càmera de Mourinho, la va mirar desafiant i sense parpellejar: «aquí em tens», «fins aquí hem arribat». Sense solució de continuïtat, perllongant la mirada, va deixar anar que en aquella sala manava l'altre, que l'altre allà era el «puto jefe», «el puto amo» (i ja no li va caldre afegir «el puto cabrón», ho va deixar a potestat del públic).

D'això, se'n pot concloure que potser hi ha algun altre lloc on l'altre no mana (el terreny de joc?). (Mestre dels missatges encriptats, al final del següent partit, a l'anada de la semifinal de la *Champions*, els últims minuts del *matx* va fer saltar al camp Sergi Roberto, un altre nano del planter, de la pedrera que Mourinho no té. En la roda de premsa posterior a la final de la *Champions* va elogiar l'estat del terreny i la llargària de la gespa. També en aquesta final, els últims minuts va fer sortir Afellay; si jo fos en Bojan, m'hauria posat a tremolar.)

Tornem, però, a la roda de premsa que ens ocupava. Tampoc no sembla casual que parlés de l'«amo» (fa temps que es coneixen: Mourinho durant un temps va ser traductor a can Barça; de fet, Guardiola li va retreure creure's abans a d'altres que no pas a ell).

(No cal ni dir, que la paraula «puto» és eminentment i immensament sexista, em va fer mal a les orelles, però així va ser. De fet, no calia; potser encara li hauria donat més força i raons no dir-la. Una taca en un discurs tan irreprotxable. Com sobrera va ser la pluja de pebrots petonejats amb què els jugadors i el club van afalagar l'afició per celebrar la Lliga.

Especialment fora de lloc en un equip que practica un futbol tan femení i exquisit, pletòric de finor, subtilitat i harmonia, gairebé un ballet; allunyat del cop de peu i endavant i la força bruta que fan d'altres. Potser aquesta sigui una de les raons que atrau tantes dones i avorreix alguns homes.)

A continuació, va dir que, pel que fa a la *Champions* de les declaracions, ell, Guardiola, reconeixia que no hi tenia res a fer, que ja l'havia guanyada l'altre, que se l'emportés a casa i la disfrutés. Que ell no hi pensava jugar. Com a sofisme és immillorable, és tot un mestre: estava fent el contrari, clar —no és per atzar ni tampoc impostura que hi hagi qui per atacar-lo, el titlli de filòsof—. De passada, preparava el terreny per no veure's en la necessitat de tornar-ho a fer, potser de no fer-ho en molt de temps.

Finament, va anar amollant i destil·lant d'altres finors. Em sembla que va ser en aquesta mateixa roda de premsa que va dir que de l'altre, en el camp, n'aprenia coses; fora del terreny de joc, res de res.

Va tenir algun detall de llengua que em va entusiasmar. Va dir que, com que l'altre l'havia tutejat, ell també ho faria i s'hi va dirigir dient-li Jose, pel nom i no pel cognom. És clar que l'altre no l'havia tutejat, atès que, perquè algú et tutegi, ha d'estar parlant directament amb tu, però el que sí és cert és que va utilitzar una estratègia equivalent, molt similar: anomenar-lo pel diminutiu, dir-li «Pep». És a dir, el va minimitzar d'una manera paral·lela, no va marcar la distància respectuosa que implica usar el nom i el cognom, o el cognom. En definitiva, una altra versió del tuteig.

Què s'ha pensat, aquest? Quin dret té a anomenar-me pel nom familiar, pel nom amb què ho fa la gent de prop meu, la gent que m'estima; o que almenys em respecta?

(Les dones en general som especialistes a saber què volen dir, què impliquen, aquestes maneres d'anomenar-nos, aquests tipus de tracte; les feministes, a analitzar-los. N'hi ha àmplia doctrina i bibliografia.)

Quan va arribar a l'hotel, els jugadors l'esperaven entusiasmats i li van dedicar una càlida ovació. El següent partit —que era al camp de la fera—, el van guanyar 0-2.

Durant la roda de premsa, potser només va perdre l'oremus quan va parlar dels campanars del seu país tan petit, i de redreçar-se. Potser.

* * *

Madrid. El mal perdre del Madrid. Un cas clar d'antinomisme. Aquesta és una secta que es caracteritza per creure que si estàs segura de la teva salvació, per menyspreable que siguin les teves accions i la teva vida, et salvaràs. És a dir, l'antinomisme parteix de la base que la justificació per la fe allibera de la necessitat de fer bones obres: et salves per la fe. Simplement t'ho mereixes perquè tenir fe et fa una de les elegides.

Fa tota la sensació que això és el que li passa al Madrid. Des que perd (i segurament també quan guanyava hegemònicament), el seu comportament, reaccions i actituds semblen respondre a la ferma i incommovible convicció que els títols se li deuen perquè és l'elegit, com si li pertanyessin per definició i antonomàsia, al marge de com jugui o deixi de jugar. Fins i tot en alguna ocasió se'ls escapa que, d'acord, que de vegades es pot tolerar que el Barça guany de tant en tant algun títol (a poder ser de segon ordre com per exemple la Copa del rei) però que el normal i lògic és que els guanyin ells.

(Em recorda aquella actitud que es dóna algun cop en centres d'ensenyament quan, per exemple, es diu que una assignatura com Educació de l'afectivitat o Educació per a la supervivència —és el pompós nom que es dóna a una matèria que els ensenya de fet a tenir cura de les seves necessitats quotidianes— no cal tornar-la a fer perquè ja es va fer l'any anterior. Es planteja això mai amb la llengua o la matemàtica...?, i què passaria, per exemple, amb la gent que encara no l'ha cursada si es deixés de fer?)

Tornant al Barça i, sobretot, al Madrid. Des que no guanya —a part que de ràbia els peten les dents—, sembla que pensin que tenen dret a tot per aconseguir-ho (tant fora com a dins del camp) i actuïn en conseqüència. Tot s'hi val. Fins i tot justifica l'entrenador que tenen, que sembla tenir-hi barra lliure.

Potser per això Aznar podia fer i feia gala del madridisme més tronat, caspós i provincià i el passejava ufanós per camps i per on calgués com si ser-ho fos l'única opció normal, com si fos el central (d'aquí al «centralisme» hi ha una minsa distància), mentre el confés culer Rodríguez Zapatero dissimula el seu barcelonisme, com si fos excèntric, com si fos una xacra, com si li fes una mica de vergonya. Sobretot, com si fos un exponent de parcialitat. És a dir, el Madrid representaria això que en diuen Espanya, i el Barça un altre país, o un trosset.

* * *

Antinomisme que ungeix determinades formacions polítiques (i mitjans de comunicació corresponents) que van des de la dreta a l'extrema dreta. En efecte, és perfectament traslladable a com actuen, a la seva manera de fer política i posar-s'hi.

És difícilment comprensible que, sense una dosi més o menys gran d'antinomisme (característiques pròpies a part, entre les que no es descarta en molts dels casos ser mala persona), Trillo continuï en la política sense que li caigui la cara de vergonya, Mayor Oreja digui el que digui sobre una qüestió tan delicada com el terrorisme i no se'l desautoritzi mai, Aznar s'infla a fer conferències pel món dient el que diu, o planti una bandera com un camp de cols a Colón, Aguirre es passegi pel poder com ho fa, Camps no dimiteixi i amolli els discursos que fa.

* * *

Acabaré amb futbol i llengua com he començat.

A moltes retransmissions esportives, inclosos partits de futbol, es parla d'una cosa que sona una cosa així com «lacasta».

No s'usa mai, per exemple, per adjectivar qualsevol de les esforçades i meritòries actuacions d'una nedadora com Amengual, però, en canvi, sí per definir l'actitud de l'excel·lència del tennis de Nadal (sospito que és la cara amable i honesta de la casta).

Aquesta característica, «la casta», no s'atribueix mai al Barça (ni ara ni mai; ni tan sols quan hi jugava Stoichkov), ni al cop de cap, no per llunyà menys furiós, de Puyol que va possibilitar que la selecció estatal passés a la final del Mundial del 2010; en canvi, sí que s'usa molts cops per caracteritzar el Madrid, hi jugui qui hi jugui (sobretot quan comença a repartir estopa). De vegades s'usa també per a equips del nord com el Bilbao o la Real Societat.

Pel que he anat veient substitueix i és sinònim d'allò que, durant el franquisme, omplia la boca d'algun comentarista esportiu: «la raça», terme que, no per casualitat, ha passat a

millor vida.

També podria ser suplent potser del terme «virilitat», i això ajudaria a comprendre —que no a justificar— els vermells i tersos pebrots trets de caixes blaves que va repartir el Barça.

16-18 de maig / 6 de juny de 2011

La política

Islàndia, la ciutadania, sotmetrà a judici el seu exprimer ministre, el conservador Geir H. Haarde, pels possibles crims i negligències que va cometre durant l'estafa bancària (i per més que probable connivència amb la banca, suposo).

Una de les reaccions més espectaculars que ha tingut el polític per defensar-se és la d'intentar desprestigiar el futur judici titllant-lo de «polític». Oh, i és clar que sí, i què es pensa aquest, si no!

Aquesta sortida de to, aquest pixar fora de test, explica més que mil paraules, que mil articles, el descrèdit de la política. Si qui s'hi dedica en té aquesta mala opinió, quina n'ha de tenir la gent normal?

8-9 de juny de 2011

Barreres

Des de fa un temps l'Ajuntament de Barcelona està posant tot de tanquetes per allà on passava (i procura passar) la gent de manera «natural».

Es veu que van dedicar-se a observar les dreces que la ciutadania prenia per tal d'obstruir-les tot seguit. Perquè s'entengui, en posaré algun exemple: al carrer Mallorca cantonada passeig de Gràcia (banda Llobregat; a l'altra em sembla que també però no me'n recordo), han posat unes tanques metàl·liques (força de disseny) a la vorada, just a partir de cada cantó on acaba el pas de vianants (banda mar; potser a banda muntanya també n'han posat alguna). Devien comprovar que la gent en comptes d'anar ben recta i dreta, feia una petita diagonal per fer dreuera. Resultat: tanca. (Per cert, una de les que van col·locar en aquesta mateixa cruïlla ha desaparegut. Algú l'ha fet fonedissa, només en queda, patètic, un dels laterals que la subjectaven a terra.)

La conseqüència més immediata és que ara molta gent fa una diagonal molt més accentuada i perillosa per passar el carrer, atès que ara la desviació també ha d'abraçar tot el tros que la tanca li impedeix pujar a la vorera.

Hi haurà un dia que els ajuntaments es dedicaran a observar amorosament per on passa la gent per fer justament allà facilitadors passos.

8-9 de juny de 2011

Realisme(s)?

Al MNAC.

Una exposició, diuen, dedicada a l'empremta de Courbet. També, pel que vaig veure, destinada a mostrar la influència d'altres artistes masculins. Empremta i influència sobre d'altres, un cop més, artistes masculins.

A la primera sala, autoretrats, no n'hi ha ni un provinent d'una artista. Realismes masculins, doncs. A la segona, alguna parenta (molt poques). La tercera es deia «Transgressions»; de fet, s'hauria d'haver dit «Pornografies». En aquesta, sí —era plena de culs i pits—, molts objectes, és a dir, moltes models (però cap artista).

Cap al final de l'exposició, a l'última sala, entre la modernor més moderna, també tots són homes. Al final de tot, l'*Origen del món* —que tant va adeltar alguns homes, entre ells, Lacan— fotografiat des de tots els angles i ampliat perquè el públic no se'n perdi el més mínim detall. Un formós cony; una simple xona.

Per què no l'han titulada (si és que no volien per res del món fer servir la paraula «fantasia») *Realisme(s) masculins?*

Juliol 2011

Els mercats i les matèries primeres

Al Pirineu.

No a la massificada i suburbial Cerdanya. No als camins curulls de gent de, per exemple, Meranges, no.

Més amunt de Sort i de Rialp. En pobles que acaben en un curiós «ui» (que vés a saber què vol dir), llogarrets de pendent esforçat i rigorós que quan plou són rius.

Dies plens de sol i també de núvols juganers, del brogit eixordador dels torrents després de la tempesta, de dreces i barrancs. I també, sí, de gerds i de maduixes. D'olor de riu, del bonic color del miosotis i l'orenga; de les clavellines de la meva infància.

Horitzons llunyans.

Dissabte, dinar de festa major. El temps va ser clement, una treva de sol i airet fi.

Com que sobren dinerets, es decideix perllongar-lo amb un sopar. Un destacament va a buscar pernils i xoliç.

En una llarga taula central s'hi col·loca el pa, el tomàquet, l'oli, formatge, pernil i xoliç, a fi i efecte que la gent s'hi acosti, es faci el pa amb tomàquet, agafi el pernil, i etc., que li calgui i se'n vagi a la seva taula a menjar-s'ho. Passada la primera aglomeració, la taula queda buida.

Al cap d'una estona m'hi acosto. A sobre de la taula comunitària de fer-se el pa amb tomàquet, una pobra, bruta, trista, dissortada llesca de pa, peles de tomàquet, escorrialles.

A la taula particular del costat —no és justament ni la de la gent més jove, ni la de la gent gran—, hi ha; no, no «hi ha», més aviat «tenen», «posseeixen», «acaparen», dos plats ben curulls de pa, roigs tomàquets sencers, el setrill més ple,

queviures a desdir que segurament no es podran acabar.
Ja hi som.

11-12 d'agost de 2011

Escuts humans

Reunió del professorat de llengües corresponent per decidir quins nois i noies van a diversitat (eufemisme que inclou a qui per una raó o altra, i solen ser molt diverses, no tiren). El grup no està específicament pensat per a gent conflictiva, es determina en raó de les aptituds i el nivell de coneixements.

Com gairebé sempre, hi van a parar molts nois. Tot d'una, un professor diu que compte, que vigilem perquè gairebé tots són nois, que per què no hi posem alguna noia... És a dir, es veu que seria interessant que alguna noia hi anés, no per les seves aptituds o coneixements, sinó pel seu sexe, per apaivagar el curs. Ai.

La cosa no resisteix la més mínima prova de la inversió: em puc imaginar l'escàndol que hi hauria si s'enviés un noi o uns nois a un grup de diversitat simplement per compensar una mica el nombre de noies, és a dir, que se li enviés per això (per fer un servei a les noies) i no per aptituds i/o coneixements. En efecte, en els grups on només hi ha nois les classes són més difícils de donar (a l'inrevés no sol passar).

Em va retrotraure a un institut on ja fa anys i panys donava classe a nocturn. Hi havia una classe masculina insuportable. Em sap greu dir-ho i mal m'està fer-ho, però era a nivell de tirar-se pets i rots. Lamentable.

El cap d'estudis, un home tan assenyat com el professor que abans he esmentat, va proposar transvasar-hi unes quantes noies.

Les noies com a escuts humans per pacificar un grup, per facilitar-nos la feina. Déu-n'hi-do.

18 de setembre de 2011

El descrèdit de la política

Un autèntic fracàs.

Un dels detalls que millor el metaforitzen i en donen compte no són, encara que sembli mentida, aquestes votacions corporatives i gregàries de cada partit com un sol home (en aquest cas, hi inclouré les poquíssimes dones). Manera de procedir desemascarada per d'altres parlaments, per exemple, fa pocs dies, al Parlament alemany quan es votava una qüestió referent als diners del «rescat» de Grècia. De fet, Merkel va guanyar gràcies a vots aliens —es veu que hi va haver moments que a la cancellera la camisa no li tocava el cos—. (Pot ser molt instructiu en aquest sentit anar a veure la pel·lícula *Lincoln*.) No va passar res de res i a ningú se li va acudir que la dissidència, que la disconformitat, era poc lleial o infidel, tothom entenia que era simple expressió d'unes idees, d'unes conviccions. Aquí, tal com van les coses, no caldrien tants diputats i diputades: amb un o una que votés pel nombre d'escons que han obtingut a les eleccions en tindríem ben bé prou, i tot això que ens estalviaríem.

(En alguns països, els pares tenen el vot que els correspon i el de les filles; ho sigui que, si posem per cas, un pare en té sis, té set vots; el sistema s'hi assembla. El PSOE arriba al paroxisme —o al col·lapse— i, en un exercici militant d'insensatesa delirant, més s'estima assegurar-se fèrrimant la grisa i embrutidora uniformitat de vot que tenir una veu més al Parlament, i, a més, renuncia a l'altaveu que tindria si el PSC tingués grup propi.)

Malgrat ser exemples esborronadors, penso que n'hi ha un que il·lustra encara millor el desprestigi i el descrèdit total

de la política (com es pot comprovar en la feina diària, bon exemple, d'altra banda, per a escoles i instituts).

És aquesta mà alçada i solitària d'una o d'un membre de cada partit, que amb un, dos o tres dits marca, ordena, fixa, el que ha de votar amb inexorable ceguera la resta. No perquè no es refiïn del seu vot —suposo, tal com van les coses—, sinó perquè no confien ni gota que la resta dels propis i pròpies parlamentàries del seu partit, de cos present a la sessió, escoltin, entenguin i estiguin pendents del que s'està discutint en aquell moment.

Res a celebrar.

12 d'octubre de 2011

Te n'has anat dolçament amb una onada

El meu germà s'ha mort. L'Emili s'ha mort. I ni escrivint aquesta enormitat, em faig a la idea, me'n puc fer càrrec.

S'ha llevat, ha anat a treballar, ha dinat i se n'ha anat al mar, a la seva mar, a navegar, a lliscar-hi, a córrer una modesta regata; l'última. No tornarà mai més a casa.

L'han vist caure del veler. L'han tret de l'aigua. Segurament un atac de cor; no tornarà mai més a casa.

La mar, la seva amiga, la seva còmplice, se n'ha endut el secret per sempre més; l'ànima. Una mar disposada a acollir-lo en el seu si com una mare; en les més profundes pregoneses dels blaus i els verds.

Se n'ha anat dolçament amb les onades.

Aquesta nit, l'hauré de passar com sigui. L'hauré de dormir com pugui.

El drama, ja ho sé, és la seva mort, la seva inexorable absència per sempre més d'aquest món, no el que em passa a mi, però és amarg tot el que mor en mi amb la mort d'ell. La meva infància, el col·lega de l'adolescència. Aquesta infància que ja no hi ha cap més ulls que hagin vist, cap més orelles que n'hagin sentit les veus; en definitiva, que la puguin recordar.

Aquesta nit, més òrfena que mai. Per tots cantons. Més sola i deixada de totes les mans que mai.

Que lluny queda la setmana i totes les seves petiteses i minúcies. El concert de diumenge i la visita a l'exposició.

Un dilluns ple de feina i, de retruc, de frenètica correcció del *Manual*.

Un dimarts de nedar i de més *Manual*, d'institut i de

dentista.

Un dimecres festiu i assolellat, amb més *Manual*. Que lluny l'exposició d'Àngels Ribé al MACBA; malgrat ser tan bonica i tan intel·ligent.

Que distant la tristesa de la pel·li que vaig anar a veure a la tarda (*Son of Babylon*), iraniana. El drama de tantes morts absurdes a la guerra que ara em semblen distants i irreal.

Un dijous amb més insti. Corregint sense parar el *Manual*. Que ximple, quina rucada, maldar per millorar-lo.

Que trivials els petits disgustos de l'institut, les preocupacions de cada classe. Que intranscendent i irreal la reunió d'aquesta tarda al Consell de la llengua.

Que potent i anorreadora, aclaparadora, la mort, que profunda la mar.

Com amb tanta saviesa va saber i va saber dir la poeta Maria-Mercè Marçal:

Res no et serà pres: vindrà tan sols
l'instant d'obrir
dòcilment la mà
i alliberar
la memòria de l'aigua
perquè es retrobi aigua
d'alta mar.

Divendres, 14 d'octubre de 2011

* * *

A l'AVE cap a Madrid, i l'Emili sempre al cap, sempre present.

Passen els dies i és com si tingués dues vides. La quotidiana, la de menjar i dormir (poc), comprar, anar a l'insti,

fer les classes, parlar amb gent; i l'altra, la companyia de l'Emili, la infància compartida, els dies d'Aiguafreda, i, sobretot, els de la Molina; el paradís perdut de la infància.

No sabré del tot mai que ja no hi és. No em puc ficar al cap que no surti el sol per ell; que la seva vida no es compassa —com totes les de qui vivim— al ritme de prometedores i joves primaveres, de rutilants estius en calma, de recollides i daurades tardors, del fred viu de l'hivern. I, sobretot, la més gran injustícia: que el mar continua sent tan bell com sempre, que les onades no han deixat ni un moment de bressolar l'aigua.

Ell, que se'n va anar dolçament amb una onada.

I que soles que es queden les vives.

* * *

Madrid. Plovisqueja, en un dia adequadíssim de grisa tardor. Passejo. Vaig al Prado. Una bona visita. El disfruto malgrat tot, quina cosa més bèstia. Una mica autista entre quadres i sales. I, casualitat o no, a l'atzar, vaig ensopegant amb tots els quadres que em semblava que volia veure.

De sobte, gairebé tots, siguin àngels o trompetes, ocres o negres, cavalls o reines, per una raó o altra, em recorden, em parlen, de l'Emili. Tot d'una, sense previ avís, el Crist mort sostingut per un àngel pèl-roig d'Antonello de Messina —potser per la barba arranada, o pels plors desconsolats, d'una desolació infinita i tristíssima, de l'àngel— em sacseja profundament, em commou fins al moll dels ossos. Plors anònims perduda en una sala immensa.

Diumenge, 23 d'octubre de 2011

* * *

A casa; a l'ordinador, veig un e-mail de l'administrador de la finca (fins ara en compartia la meitat amb l'Emili). Ja no l'envia a l'Emili. N'ha esborrat l'e-mail, l'ha eliminat, per sempre més, i ha fet bé: ja no hi és. Una altra cruel, diminuta, constatació d'una pèrdua que és definitiva.

Dijous, 27 d'octubre de 2011

* * *

(Fa dies que ho vaig començar a escriure en un paper.)

L'última cosa que vaig fer amb l'Emili va ser anar a buscar gerds. Dos dies abans, havíem anat a buscar maduixes. Content, considerava que n'havia collit més que ningú. Més lluny que nosaltres, sí que hi havia anat.

El dia dels gerds va ser el dia de la Mare de Déu d'agost, el 15. Em sembla que el lloc es deia les Lloses de Llessuí. A mig matí, va interrompre l'envernissat dels porticons (qui ho farà ara?) i vam agafar el jeep muntanya amunt.

Pel camí, de tant en tant ens aturàvem i m'explicava, entusiasta, camins i collites. Històries de gent que cull bolets o caça senglars i, així, pot anar fent. Vides menudes.

Vam arribar a lloc. Ens vam separar, amb sengles pots a les mans; tan ganàpies i tan criatures. El dia era gris i plàcid, tranquil. No hi havia ningú. En solitari, depredàvem els marges del camí; una de les activitats que més ens agradava practicar ja d'infants en els agostos de la Molina; per exemple, en el camí de Saltega. De tant en tant, si aixecava el cap, el veia, cinquanta, cent metres més enllà, dedicat amb cos i ànima als gerds. En vam collir força.

Aquella tarda, després d'un excel·lent dinar familiar,

vaig baixar a Barcelona. Es va entestar, es van entestar, que me n'havia d'endur. Vaig estar uns quants dies disfrutant-los.

(L'última vegada que n'havia collit va ser a la Molina, l'últim estiu que hi vaig anar amb el pare, l'últim estiu que li hi vaig portar. En vaig collir molts, en una torrentera prop del Roc blanc. Quan vaig arribar a Barcelona, vaig passar a veure la tia Roser, la germana de la mare, i se'm va acudir explicar-li que n'havia anat a collir i posar-li'n un a la boca. Va ser l'última vegada que li vaig veure brillantor, expressió i vida als ulls, fins i tot un punt d'alegria (què li deuria passar pel cap?). Com que estava sopant, els hi vaig anar donant tots: obria la boca de bat a bat amb gana i desig, i se'ls menjava a cor què vols, cor què desitges. Tota una altra història.)

Malgrat que les muntanyes no es mouen com el mar, a l'Emili, també li eixamplaven el cor. Quan vam baixar, de poc que ens estimbem. Ple d'energia i entusiasme, no va parar d'ensenyar-me camins i possibles excursions, d'explicar on era l'abocador silvestre en què havien trobat el capçal del llit (en realitat, els peus) que tenen a Seurí; content i satisfet quan jo sabia distingir el camí del qual em parlava, entendre a quina de les carenes es referia, de quins arbres o camps parlava.

De lluny, em va ensenyar un cau secret de rossinyols; generós i fèrtil, n'hi havien pogut collir molts a començament d'estiu, quan havien anat a enterrar les cendres del seu nebot en la pau de l'esglesiola, a tocar de casa seva. El nebot estimat, a qui tant va cuidar, de qui parlava amb tant d'amor, respecte i consideració. El dia de l'enterrament de l'Emili, una altra tia recordava el bé de déu de rossinyols. El bosquet, el camí.

* * *

(Un altre paper rebregat.)

Una altra de les cunyades (a qui l'Emili havia fet germanes), el dia de l'enterrament va dir unes paraules molt sentides i boniques per recordar-lo i acomiadar-se'n. Entre d'altres coses, es meravellava d'haver trobat en l'Emili un home sense vanitat; al seu entendre, gairebé un miracle.

L'Emili era molt home, tal com raja, potser per això lluïa barba.

L'Emili, immensament gran i fort. Les mans de l'Emili que ho podien adobar tot. Posaven prestatges, penjaven làmpares, torçaven filferros com si fossin fil de niló. El doble que les meves, ben treballades, plenes de durícies i de nafres. Descomunals.

Era molt home. Màxim. Però no era patriarcal, ni masclista, per això potser sa cunyada el considerava un pare-pedaç.

Segons va dir, un home sense vanitat.

Al meu entendre, un home que no feia de la força física, raó, mèrit, avantatge; que no considerava que l'enteresa fos patrimoni només (d'alguns) homes. Que no s'imposava. El recordo de petita, quan ja era el forçut oficial, quan ja podia trencar — simplement a còpia de prémer-lo — l'aparell de mesurar la força de les mans, d'engegar a can Pistras d'una bufada l'èmbol de mesurar la capacitat pulmonar. L'Emili tímid, l'Emili que s'enrojolava fins a l'arrel dels cabells, a qui les orelles se li posaven incandescents per qualsevol cosa (per cert, amb els anys, les orelles se li van anar fent proporcionals al cos).

L'Emili que podia ballar les danses russes més extremes i durant l'estona que volgués, arrossegar els pesos més pesants, però, que en canvi, amb un somriure, quan li buscaven raons,

repetia en broma aquella frase de «pa chulo, yo; pa pegarse, mi hermanita».

Potser per això, recordo tan bé que dos dies abans que morís quan parlàvem per telèfon d'alguna cosa de la casa, abans de penjar, es va acomiadar amb un «com vulguis, *jefà*».

Quantes vegades l'Emili dient a algú «com vulguis», «com tu vulguis».

Dimarts, 1 de novembre de 2011

* * *

Fa pocs dies hi ha hagut el Saló nàutic. Inimaginable que es pugui celebrar com si tal cosa.

Diumenge, 20 de novembre de 2011

* * *

Sant Nicolau, la festa de la meva infància, i l'Emili no hi és. Amb qui puc recordar el «sant Nicolau obriu la portalada, sant Nicolau doneu-nos el cel blau»?; amb qui compartir els «si n'eren tres petits infants que varen anar a espigolar els camps»?.

Cada cop més portes tancades i menys nous i mandarines.

Dimarts, 6 de desembre de 2011

Tres premis Nobel, tres

Aquest any, el Comitè Nobel del Parlament noruec ha premiat tres polítiques (hi ha gent que diu que l'han donat a «tres dones»).

A Johnson-Sirleaf per haver acabat el conflicte armat de Libèria. Encara que alguns diaris diuen que una de les raons sigui també perquè va ser la primera africana elegida presidenta democràticament. Li haurien donat el premi si no hagués aconseguit pacificar el país?

A l'activista, també liberiana, Leymah Gbowee per la lluita no violenta en pro de la seguretat i el dret de les dones a participar plenament en la construcció de la pau; és a dir, per lluitar pels drets humans.

A Tawakkul Karman, política del Iemen, activista pels drets humans i líder d'un grup de periodistes per la llibertat.

Les esmento conscient de com és de fàcil oblidar-se del nom de les dones. Amb quina rapidesa ens cauen del cap. Per evitar la desmemòria, doncs.

Si no m'erro, amb les deu guardonades anteriors, sumen tretze. Tenint en compte que el premi es concedeix des de 1901 —i tot i que em sembla que és la secció on el percentatge de dones que han guanyat qualsevol dels Nobel és el més alt—, no és una xifra astronòmica; no és ni tan sols proporcionada o representativa (llegir el nom d'alguns dels homes a qui s'ha concedit, fa enrojolar).

Ara, un dels principals problemes, al meu entendre, és sobretot com les ha presentades bona part de la premsa.

Molts titulars atribueïen el premi a les dones: no a elles tres, sinó a les dones en general; deien que l'havien donat a les dones.

O sigui, l'acabament del conflicte armat a Libèria només beneficia les dones. És a dir, la lluita no violenta per la seguretat i el dret de les dones que participen en la construcció de la pau només va a favor de les dones. Per tant, lluitar pels drets humans i encapçalar un grup de professionals que malda per la llibertat d'expressió és una dedicació que només afecta les dones. Curiosa i esbiaixada manera de mirar-s'ho. No anem gens bé. És un exemple perfecte d'androcentrisme, però bé que ens el podríem estalviar.

No em puc imaginar cap diari, després de guardonar, posem per cas, Mandela (en aquest cas ningú va dir que el donaven a un «home»), dient que aquest any el Nobel havia anat a parar als homes.

31 d'octubre de 2011

Diumenge tarda

Aquest curs, torno a ser a l'institut. Jornada completa.

Em passa una cosa ben curiosa: és la primera vegada a la vida que el diumenge a la tarda no és un avançament de la pena de tornar a treballar l'endemà, dilluns —la veritat del cap de setmana—, aquell anar-se posant de malhumor, o d'angoixa, un final desgraciadament precipitat i avançat del cap de setmana, un dir adéu prematurament al lleure i al descans.

Com pel que fa a la resta de sentiments, no ho he decidit: ho sents o no ho sents, et passa o no et passa. Aquest curs —el trenta-un que treballa—, em passa.

No sé per què, però és així. Alguna cosa deu voler dir, però no sé quina. Potser serà una de les coses bones que porta la vellesa (com quan a mida que et fas gran et vagin agradant més i més les bledes, que tant convenen a la teva salut).

31 d'octubre de 2011

Inici de curs

Ja fa anys, crec que aquest curs en deu fer sis o set, vaig demanar —per variar— algun tipus de permís sense sou. I també —per variar— el Departament es va agafar amb calma, parsimònia i deteniment un llarg temps per decidir si el concedia o no.

Total que, mentre esperava la resposta, devia donar uns dos mesos de classe.

Així que me'l van donar, ben contenta, ho vaig dir als cursos que tenia quan me n'acomiadava: que jo ja no hi aniria més, que tindrien una substituta, etc. Un noi d'un dels cursos, d'un 1r o d'un 2n (no ho recordo ben bé, però sí que recordo que era un curs que estava a l'últim alè de la infància, o sigui: primer o segon), quan vaig haver acabat, em va mirar molt seriós i ben polidament em va etzibar: «I nosaltres què?».

Cursos després, per un atzar, quan ja feien 4t, vaig tornar a tenir el curs. Em sembla que fins i tot en vaig ser tutora.

Aquestes tres paraules m'han acompanyat sempre més. Aquella pregunta l'he recordada sempre més. Van marcar tota la meva posterior pràctica docent.

31 d'octubre de 2011

Observatori

Finalment, aquest curs faig una matèria optativa. És a dir, una assignatura sense programa fixat, sense l'ofec i el neguit d'haver d'assolir uns objectius preestablerts, sense que el temps sigui un gos que et vagi mossegant els talons.

Vaig haver d'improvisar-ne el contingut, al final em vaig decantar per fer un mixt de literatura i llengua, un combinat de lectura i escriptura. Si tot va bé, la literatura hauria d'ajudar la llengua i la llengua obrir la literatura. Veurem si sóc capaç d'harmonitzar lectures i escrits, plantejar lectures on puguin emmirallar els seus textos, textos que convidin a intervenir d'altres lectures. Aquest és l'envit.

Com que m'agrada fer el que sé fer (o almenys el que penso que sé fer), després d'uns preàmbuls, estic intentant una cosa que sé que és molt difícil, de fet, no sé si és al meu abast: que aprenguin a comentar un text.

És una de les coses més complicades de fer (i d'ensenyar) perquè s'han d'establir moltes xarxes de relacions i com més jove ets, menys en tens, menys en tenen. Al mateix temps, però, és una feina especialment gratificant; un plaer lliscar entre sentits, relacionar la bellesa del contingut amb la preciositat de les paraules precises.

* * *

Com que era una optativa, com el seu nom indica, l'alumnat escollia entre tres o quatre opcions.

Hi ha un noi que la va escollir en primera opció. La resta, la va demanar en tercera o quarta opció, ni tan sols algú

més en segona; és a dir, la resta no hi tenia cap interès, ni gota. La major part del curs eren nois: tretze a tres.

També per això m'he decantat per intentar ensenyar a fer comentaris de text, perquè els servirà per a qualsevol matèria. Voldria creure que els serà útil per a la vida en general, ja sigui quan llegeixin per gust, ja sigui quan mirin un diari. Fins i tot si van al cine.

No m'hi estendré, però hi ha un grupet de nois que són el millor de cada casa. No és que siguin especialment conflictius, simplement pertanyen al subgrup de nois que, per sobre de tot, estan la mar de cofois de la pròpia ignorància, fins i tot en fan bandera i estan disposats a mantenir-la incòlume.

Total, hi ha hagut intents de convertir l'optativa en una matèria (m'encanta que la denominació vagi caient en desús i en l'oblit); n'hi ha hagut de convertir-la en una mena de repàs d'altres assignatures, especialment de les de llengua; o de fer-ne una mena de saló de lectura —sense cap exigència, ni objectiu propi— de llibres que han de llegir obligatòriament en d'altres classes.

De moment, resisteixo.

Els següents intents han anat en el sentit de mostrar i demostrar-me que el que faig és molt i molt difícil. Pots comptar. M'he limitat a fer-los notar que no ho sabien atès que no havien fet el més mínim esforç encara per posar-s'hi, que, quan el fessin —si el feien— en parlaríem, de les possibles dificultats. Aparentment, sembla que tenen coll avall que suspendran. Veurem què passa quan arribin les avaluacions.

Com que hi ha un grup dins del grup que més o menys segueix el curs (més gran que el que no el segueix, cosa que va a favor de fer la matèria), faig comentaris de text amb el grup que va seguint, mentre la resta de nois ocupen una posició

literalment excèntrica, és a dir, repartits individualment per les vores de la classe, en la perifèria, a tocar de les parets.

En el cas (força) hipotètic que volguessin pujar al carro del comentari que ara estem fent, ja no poden, s'haurien d'esperar al següent, així hem quedat.

Total que jo vaig fent classe amb el grup que en fa i ells observen. Com que es deuen avorrir com ostres, no poden evitar deixar d'observar la classe (no tinc ni idea de si aprenen alguna cosa o no). De tant en tant, fins i tot se'ls escapa una intervenció (de vegades, assenyada), o un comentari (a cops, pertinent), jo, com si sentís ploure, perquè així ho hem acordat, però no deixo de dir-me que potser és un indicatiu que l'he encertada, que per atzar he aconseguit explicar, preguntar, comentar, fer sortir a la llum alguna cosa que realment els interessa, que, encara que en general no ho sàpiga fer, potser sempre hi hauria alguna cosa que els podria enganxar. Suposo que ser una mestra és saber fer coincidir sistemàticament el que dius —o com ho dius— amb alguna cosa dins seu, i que l'espurna els desperti l'interès.

He de dir també que el fet que algú observi la classe, com que es converteix en una mena d'espectacle, li dóna una configuració especial, una mena de densitat que no sé explicar que la fa diferent de les classes, diguem-ne, normals. No sé com acabarà tot plegat.

Continuarà.

5 de novembre de 2011

* * *

Vaig anar fent classe fins a final d'abril.

La cosa es va anar aguantant més o menys de la mateixa manera. La gent que s'havia integrat, no es va despenjar, fins i tot puc afirmar que alguna cosa va aprendre, però vaig fracassar en l'afany d'atreure la perifèria; ho aconseguia amb un text determinat amb algú en concret, un dia escadusser, però res significatiu. El que més em va sorprendre i entristir, de tota manera, va ser la infinita capacitat d'avorriments (de la perifèria, és clar), de no fer res durant tota una hora, de deixadesa, de tenir coll avall —completament assumida— la derrota.

21 gener 2013

Traducció simultània

Des de fa un quant temps hi ha edició catalana del diari barceloní *La Vanguardia*. Benvinguda sigui. En comentaré alguns problemes, però vagi per endavant, també, que benvinguts siguin: si no hi hagués problema voldria dir que encara seríem a la versió única, que únicament n'existiria la castellana.

Pel que vaig veient, es continua escrivint bàsicament en castellà i, per a la versió catalana, deuen funcionar una sèrie de correctors automàtics, i a la inversa, suposo, quan és el cas. Hi ha coses que és fàcil que s'escapin, sobretot si ningú té la paciència i la missió de llegir els articles (cobrant, és clar). Per exemple, en una crítica literària es deia una cosa tan curiosa com la següent: «I, sens dubte, un món sexual dominat per la masturbació. El que era un vici d'adolescents s'ha convertit, en tant que novel·lista modern, en una virtut d'adult convençut que *agafar* està terriblement sobrevalorat. Evidentment, l'«*agafar*» pren una altra dimensió i sentit si tenim en compte que s'està parlant d'una novel·la d'un escriptor que, tot i que de cognom català, és argentí.

Abans parlava de possibles correctors automàtics. Un indicatiu és que hi ha possessius a gavadals, és a dir, que segurament com que ningú els ha llegit no els ha pogut detectar i, en conseqüència, els textos resultants són pobres en pronoms febles, que per això, com el seu nom indica, ho són. Sempre seran els primers a rebre.

Frases com aquesta donen compte de la massiva presència de possessius: «amb la *seva* barreja de recerca d'una quimera i la *seva* atmosfera densament mòrbida, traspua l'aroma

dels bons relats d'Edgar Allan Poe, Jules Verne, H.G. Wells i fins i tot Arthur Machen». En un altre ordre de coses, a l'autor de l'article no li ha semblat digna d'esment —ni tan sols dins el *fins i tot*— cap de les autores que s'han dedicat als gèneres.

De l'escassetat de pronoms febles, en parlen frases com aquesta (cito gairebé sempre de memòria): «mecanismes per a aquells països que vulguin anar-*se* de la CE»; és a dir, una burda traducció de «irse», en comptes del preciós «anar-se'n».

Textos que parlen, per exemple, de «seu mare», en comptes de «la seva mare», en un text que en castellà devia parlar de «su madre». A més que el possessiu en castellà no duu l'article davant, en aquest cas s'hi ajunta que el corrector automàtic, cofoi i simple, deu «traduir» les formes genèriques castellanques en masculí sense pensar-s'hi ni un moment o preguntar-se gens ni mica si poden correspondre al femení. Un altre exemple n'és la traducció de «Per cert, *quin* va ser la comissió del gendre Alejandro Agag?», on el «quin» grinyola dolorosament, suposo que a partir de l'expressió castellana: «Por cierto, ¿cuál fue la comisión del yerno Alejandro Agag?».

Són freqüents les redaccions en què una persona fa una cosa «junt» a una altra, en comptes de fer-la «amb». Servituds de mantenir la literalitat del «junto a».

En el cas del futbol masculí (de l'altre no en sol parlar mai), pots llegir coses tan pintoresques com que el central o el defensa «*va aclarir* la pilota» (m'agradaria saber si ho va fer amb lleixiu). Suposo que és la traducció mecànica de «despejar». Dins aquest mateix tipus de crònica, una misteriosa frase informa que tal o qual jugador es va «ubicar *d'enganxada*». Se m'acudeix que en castellà això deu ser que fa d'«enganche», sigui el que sigui fer d'això.

No sempre tens la sort que a un «escarabajo» li

correspongui matemàticament una «panerola».

Distret.

* * *

17 de novembre de 2011

Avui cito literalment *La Vanguardia* del dia.

El que en castellà deia així: «Lo eran [Regne Unit] en los días de vacas gordas y la burbuja económica, cuando al proeuropeo Toni Blair le fue imposible convocar tan siquiera un referéndum para la adopción del euro, así que no digamos ahora».

No és que en castellà sigui un model de redacció i de claredat, però és que quan ho han girat al català, ho han deixat així: «Ho eren [Regne Unit] en temps de vaques grasses i de bombolla econòmica, quan al proeuropeu Toni Blair *li va poder de cap manera* ni convocar un referèndum per adoptar l'euro. Per tant, imaginem-nos ara». Disbarats a part, per acabar-ho d'adobar el mal a l'orella de l'absència de pronom en l'últim punt.

Pàgines enllà, es diu que «Las autoridades chinas han recuperado el aliento». En català això els ha quedat així: «Las autoridades xineses han recuperat l'alè». A la mateixa pàgina, tot d'una deia: «Menos mal que hubo acuerdo en la cumbre del viernes: entre estornudos por el contagio, Brasil dio este día un respiro». Quan s'ha passat al català descobrim que els alès es fan o es poden fer: «Encara bo que hi va haver acord en la cimera de divendres: entre esternut i esternut, aquell dia el Brasil va fer un alè».

11 de desembre de 2011

* * *

Avui també cito literalment *La Vanguardia* del dia.

El que en castellà i en l'original deia així: «Demostrado queda que la palabra dada del aún líder del PSOE —apoyaré el Estatut que salga del Parlament— se la lleva el viento», en català coïxeja per molt que bufi el vent: «Demostrat queda que la paraula donada per l'encara líder del PSOE —donaré suport a l'Estatut que surti del Parlament— *se la porta* el vent». O potser sigui el vent qui s'ha emportat el prefix -em.

13 de desembre de 2011

* * *

En un altre ordre de coses: no hi ha unanimitat quan es tradueix «vuelta de tuerca». De vegades és «volta de cargol», d'altres, i m'agrada molt més, «pas de rosca».

14 de desembre de 2011

* * *

Més de pronoms i femenins.

A l'artista Eugènia Balcells el fet de descobrir que «tant la seva besàvia com la seva germana eren d'origen birmà, *el* va fer viatjar al Sud-est asiàtic per seguir-ne la pista». Gangues de l'androcentrisme.

En un altre ordre de coses, deu haver-hi la consigna que els noms de carrers, places, etc. no es toquen i aquesta deu ser l'explicació que en la versió catalana d'una reparació de rellotge es parli de «la plaça *Vieja* de Praga». Directe de la versió castellana, perquè molt txeca no sembla la

denominació de la plaça.

23 de gener de 2012

* * *

No en sé el dia ni els topants perquè no m'ho vaig apuntar (devia badar), però en una crònica que es parlava d'una actriu (em sembla que era de Scarlett Johansson), se'n deia que era «una actriu *supèrbia*». Era, ho vaig comprovar, traducció d'«una actriu *soberbia*», és a dir, es tractava d'«una actriu *superba*».

L'estiu del 2012 en regala dos d'impagables. D'una banda, la versió en català parla de l'esport olímpic «espelma», és a dir, la molt nàutica «vela». I una notícia sobre un adolescent pispa que atracava violentament d'altres adolescents, específica que de vegades «els *continuava* en bici»; és a dir, «els *seguia*».

* * *

Llegeixo al *Cultura/s* de *La Vanguardia* en un article que crítica el llibre experimental *Composició n° 1* de Marc Saporta: «[una narració] que protagonitzen (crec) un senyor anònim, la seva dona neurastènica (Marianne), el seu amant Dagmar i la seva babysitter Helga».

D'entrada em va estranyar que, amb aquest nom, Dagmar no fos una dona, per això no em va sorprendre gens que una mica més avall digués: «Dagmar i Helga potser són lesbianes». En castellà, «su amante» és perfectament genèric i ja s'ha vist més amunt que les formes genèriques castellanés es tradueixen sense vacil·lar en masculí. Potser s'estalvien feina

però no per això deixen de dir disbarats.

20 d'octubre de 2012

* * *

Per fi, una a l'inrevés! En un article d'Albert Manent sobre la reconversió al catolicisme de Joan Sales i Núria Folch, hi trobo: «Núria [*sic*, Folch] era hija de Rafael Folch i Capdevila, uno de los fundadores de la Unió Socialista de Catalunya, que también sufriría el exilio, y escribió ya *grande*, un curioso libro sobre las principales reglas de estudiar catalán». Entendridor, aquest «grande» en comptes de «mayor»; és evident que va escriure el llibre quan més aviat tenia anys a sobre i no pas perquè s'hagués convertit en un gramàtic de primera magnitud, és a dir, «gran». En un altre moment, diu: «A la reunión *había* también *en* Raimon Galí y el joven Joan Garrabou». Vaja, allò que en castellà —per molt pedestre que fos— hauria de dir: «*En* la reunión *estaban* también Ø Raimon Galí y el joven Joan Garrabou». N'hi ha una que no sé interpretar: «No fue, sin embargo, hasta 1946 que se consideró que Sales [*sic*: compareu amb el *sic* de més amunt] había entrado otra vez en el *cerro* de la Iglesia»; «redil», potser? Ai!, el geni de les llengües.

18 de gener de 2013

Examen de consciència

Qui ho diu que corregir és avorrit? Que no té cap al·licient?

Fa pocs dies (primera avaluació), en una prova, vaig preguntar de manera molt general i tímida per Ramon Llull i va resultar que, a parer de més d'una persona, l'home va néixer el 1932. Per a una altra, a més, era bioquímic, però als trenta anys va decidir dedicar-se al català (com si no s'hi pogués dedicar des de la bioquímica).

Als trenta anys també segons una altra, Llull va abandonar la cortesia. Realment, em costa imaginar-me'l dient grogeries, tenint comportaments maleducats, amollant penjaments.

En una altra prova, havien de dir les dues grans variants dialectals del català. En un dels exàmens vaig poder llegir que són ni més ni menys l'occidental i l'occipital. Quan el corregíem, se'm va acudir dir que no, que de cap manera, que eren l'occipital i el parietal. No sé si vaig insistir prou que era una broma, no sé si vaig aconseguir que no s'ho creguessin, que no s'ho apuntessin, que no se'ls quedés indeleblement gravat a la memòria. Molt em temo que no.

En un altre ordre de coses, un curs feia una redacció sobre el trajecte de casa seva a l'institut. Un ganàpia, alt com un sant Pau, amb la cara plena de grans purulents, me'n va fer una descripció detalladíssima. Em va arribar al cor saber que un dels cops que gira a la dreta és just quan arriba a la paradeta on compra les llaminadures. I no justament per la precisa correcció i extrema catalanitat de la paraula en si.

17-27 de novembre de 2011

Carnatge

Abans d'ahir vaig anar a veure *Carnage* (2011) de Roman Polanski, traduïda aquí com *Un dios salvaje*.

La pel·lícula és bona; molt en la línia del que fan Yasmine Reza o David Mamet. Com moltes de l'autor, claustrofòbica. Que fos bona era esperable: Roman Polanski és un bon i solvent director de cine. El que ja no m'esperava és que fos una justificació tan directa i tan poc metafòrica del seu crim.

Dues criatures s'han barallat, es veu de lluny en la primera escena. Això permet que les respectives mares i pares es reuneixin durant aproximadament una hora per parlar-ne i que hi pugui haver pel·lícula. L'última escena és calcada a la primera: també de lluny veiem les dues criatures parlar com si tal cosa, com si no hagués passat res. Tant soroll per a res. Les agressions són normals, criaturades.

Que l'autoria de l'obra de teatre en què es basa el film sigui femenina; que hi actuïn Foster i Winslet, especialment la primera; que el hámster s'hagi salvat i estigui tan panxo i fresc com una rosa, contribueixen perfectament a la justificació, està perfectament calculat.

Una de les petites diferències és que en el seu delicte, de criatura, només n'hi havia una, només hi havia una menor.

20 de novembre de 2011

Trepitjar fort

No sé qui es va inventar l'estúpida fórmula de disculpar-se dient que no ho havia fet, dit..., amb mala intenció (el que hagués fet, dit... en aquell cas concret), però que si alguna persona se sentia ofesa es disculpava. No sé qui se la va inventar però ha fet furor.

La fórmula porta com a mínim tres cues. La primera és que ho deixa tot en mans de la intenció, i la intenció és realment difícil d'avaluar i, sobretot, de demostrar. La segona consisteix a fer veure que no hi ha insults, que no hi ha fets, que siguin objectivament (perdó per la paraula) ofensius; sembla que si t'enfades o t'ofens no és perquè t'hagin insultat si no perquè tu tens la pell molt fina, potser massa; vaja, que en tens tu la culpa; té la conseqüència de capgirar la càrrega de la prova. La tercera és que dóna barra lliure, per exemple, a l'alumnat dels instituts —especialment als nois—, per insultar impunement.

El paroxisme ha arribat amb un futbolista que té una certa pinta de psicòpata i un llarg historial d'agressions. L'individu en qüestió ha trepitjat voluntàriament (la intenció era evident) la mà d'un altre quan aquest altre estava a terra després d'haver sofert una dura entrada. Malgrat que cap autoritat esportiva hi ha fet res (una altra càrrega de profunditat contra mestres i professorat, docents en general, i, sobretot, contra l'alumnat). Al cap d'unes vint-i-quatre hores, i vist el sidral i les reaccions que va provocar la seva agressió, l'agressor va perpetrar una mena d'excusa que passava per dir que ell no hauria fet mai una cosa així expressament (quina estranya força el va abduir, doncs?), però que si l'altre se sentia ofès que el

disculpés.

És curiosa la paraula que va escollir, perquè quan trepitges una persona, no l'ofens: la trepitges, és a dir, li fas mal. Quan vas pel carrer i trepitges algú sempre és involuntari i automàticament demanes perdó. No perquè ho hakis fet expressament sinó perquè sense voler l'has trepitjat. Et disculpes no per cap ofensa sinó per la trepitjada, perquè trepitjar és una cosa que no es fa.

Que hagi parlat d'ofensa reconeix, de fet, la intencionalitat. És, ni més ni menys, una assumptió de culpa transparent.

24 de gener de 2012

El crit

El dia 4 de febrer al matí, just abans de l'elecció de la secretària o el secretari general del PSOE, em vaig guanyar la bronca d'una bona amiga quan li vaig dir que em semblava que el vencedor seria Rubalcaba.

Per a mi era de calaix. A qui van obligar a retirar-se d'unes possibles primàries per escollir qui es presentava a les eleccions? L'escena de l'exvicepresidenta Fernández de la Vega —descavalcada, recordem-ho pel mateix Rubalcaba— donant suport a Chacón era transparent. Feia dies que les forces (encara) vives i molt masculines del partit, Felipe González, Alfonso Guerra, Gaspar Zarrías, Manuel Chavez... (entre les més visibles i conegudes) feien mans i mànigues —i em temo que el que calgués, i això ho inclou tot— perquè així fos.

Felipe González, horroritzat quan va veure que igual guanyava Chacón, va desplegar tots els seus encants perquè això no fos així. Malgrat l'article que va signar amb ella contra l'Estatut, i molt en el seu estil de gran home d'estat (a l'alçària del que va mostrar quan va tenir la miopia casposa de no comptar amb cap ministra en el seu primer govern), va proclamar —mentre suportava Rubalcaba— que s'estimava amb deliri la Carme. Que m'estimi menys i em voti més, suposo que devia pensar la interessada i la comprenc molt bé. Més s'hauria estimat, segurament, que s'estimés amb bogeria Rubalcaba i la votés a ella. Forma part d'allò que jo en denomino el «recotxineig» (fa mal d'ulls però de moment no hi he trobat alternativa).

Chacón és dona i catalana (això últim a pesar de tots els seus esforços per desmentir-ho), sembla que no sap que és com

ser negra: amb una gota n'hi ha prou. No hi ha res a fer, és l'únic pecat territorial que no es perdona. A bascos com Patxi López o Eduardo Madina no se'ls hauria demanat puresa de sang. En l'actual consell de ministres de Rajoy hi ha tres persones d'Andalusia, però a ningú se li acudeix pensar que representen el seu poble. Fernández Díaz, en canvi, malgrat els seus esforços per dissimular-ho, és el «català» del gabinet, sempre estarà sota sospita.

De tota manera, el que a mi més m'ha interessat de tot plegat és la premsa del dia després. La mateixa que ha malgastat paraules i paper durant els set anys de Chacón com a ministra parlant frívolament de com vestia i es maquillava més que de la seva feina com a ministra; la mateixa que ha invertit cada paraula i línia per parlar de la labor de Rubalcaba i no de la corbata que duïa. La mateixa premsa que l'ha tractada a ella com una dona (com un cos) i a ell com un professional.

Han parlat de la veu, del to (l'ombra de Thatcher omnipresent sempre sobre l'aguda veu de les dones). Fernando Garea a *El País*, en un article significativament titulat, «Sepultada por su grito», en diu d'entrada: «La interpretación de Carme Chacón queda aún peor si se le añade *su voz estridente y fuera de tono*». I més avall: «Se añadirá que Chacón arruinó sus posibilidades con un discurso mal interpretado en el que la forma *gritona y sobreactuada* eclipsó y tapó el fondo de lo que decía. Quedarán sus *voces* y sus *gallos*».¹¹ Els homes són enèrgics i poderosos quan criden, les dones desentonen amb l'estridència de les seves veus, tendeixen a la histèria.

Enric Juliana (un altre que tal) a *La Vanguardia*, en un article també convenientment titulat, «Pasionaria de 140

¹¹. Fernando Garea. «Sepultada por su grito», <http://www.elpais.com/articulo/espaa/Sepultada/grito/elpepiesp/20120205elpepinac_6/Tes>[Consulta: 5.02.2012]

caracteres», afirma: «Pasionaria de ciento cuarenta caracteres, *gritó hasta alcanzar el gallo en tres o cuatro ocasiones*, obligando a los técnicos de sonido a modular el volumen y los tonos». I ho rebla: «Chacón *gritó*, declamó, movió los brazos y las manos». ¹² En un moment donat, fins i tot parla dels *mobínes* que, segons ell, fa. Autèntica obsessió la d'aquest periodista per l'expressió facial sempre que parla d'aquesta política, al mateix nivell que la importància que dóna als pintallavis i als colors de les jaquetes de les ministres.

No és estrany que un dels molts comentaris que hi havia el mateix dia a *El País* sobre la no elecció de la candidata, un d'un tal José Santamarta, digués: «Ganó Rubalcaba, y soy de los que se alegran profundamente. Menos mal. La *niña* Chacón y su operación de marketing, que se remonta a hace muchos años, se fue al traste. La verdad es que llevo muy mal *los gritos y los gallos de esta señora*, y aún peor sus compañías».

Aquest va una mica més enllà. Un altre pas de rosca: escopir-li un «nena», és a dir, tractar-la com a menor. Llàstima que, en ser tan breu, l'home no hagi tingut ocasió en el comentari que en feia de minimitzar-la tutejant-la amb el nom de fonts o de posar-li l'article «la» davant del cognom (o del nom).

5 de febrer del 2012

12. Enric Juliana. «Pasionaria de 140 caracteres», <<http://www.lavanguardia.com/politica/20120205/54250066418/pasionaria-de-140-caracteres.html>> [Consulta: 05.02.2012]

Preguntar i respondre

Ahir, a la tele, van fer un mini-reportatge sobre uns tendres infants, menuts, menuts, crec que del Rayo Vallecano, que ja juguen a futbol. No sé si ho fan gaire bé; el que sí ja fan a la perfecció és imitar els seus ídols quan celebren que la pilota ha anat a barraca.

Un dels reporters, quan van acabar de jugar, els preguntava per diferents futbolistes. Per exemple, per Casillas. Un dels nens va dir: «Tiene novia». El periodista, amatent, va retrucar: «¿Y cómo es?». I el nano: «Guapa». Grans rialles, alirets i celebracions de tothom davant la sortida. De ben segur, doncs, que imitaran aquesta manera de contestar de la mateixa manera que ho fan amb les celebracions de gol (tan o més bé).

El periodista li va preguntar, «¿cómo es?»; no, «¿quién es?», per exemple, o, posem per cas: «¿a qué se dedica?», qüestions que haurien induït d'altres respostes potser més interessants, potser no necessàriament centrades en el cos de la periodista.

26 de febrer del 2012

Més descrèdit

Avui m'acabo d'assabentar que certes bombetes mat estan prohibides per llei perquè es veu que no fan tanta llum. Les clares, las transparentes, l'optimitzen es veu i, és clar, estalvien energia. Gran estalvi.

Paral·lelament, no fan res per prohibir les bombetes «normals», quan ja fa temps que se sap que hi ha bombetes pràcticament immortals, aquestes sí que estalviarien energia a doll, però per això no mouen ni un dit. Tampoc per evitar l'obsolescència programada de tants electrodomèstics, cotxes i altres ginys. Ni en temps de crisi. Quina impotència.

Quin fàstic i quina por.

23 d'abril del 2012

Aprenent

Últims dies a l'Institut abans d'encetar un permís sense sou fins a final de curs.

Recullo. Entre altres coses, arplego tot el paper reciclat que tinc per posar-lo a la taquilla de l'altra professora que em consta que també el fa aprofitar per a exàmens i d'altres activitats.

En aquell moment arriba i li comento que li deixo tot de fulls. Parlem dels topants del reciclatge una estona i comenta que feia uns dies havia anat a una classe que tenia un examen i es va deixar el paper. Una noia amatent li pregunta: «Que avui no fem servir paper reciclat?». El que podríem arribar a ensenyar si ens dones la gana!

Del paper vam passar a la fàcil maniobra que cada noia, cada noi, posi la cadira sobre la taula a última hora de la tarda o quan ja han acabat les classes i facilitar d'aquesta manera tan simple la dura tasca de les feineres. Comenta que l'altre dia, un noi, veient que el seu company de pupitre no ho feia, va i li diu: «Que no poses la cadira bé?». Notem el «bé». El que podríem arribar a ensenyar si ens dones la gana!

Aquest curs, he tingut una experiència més amarga amb les cadires sobre la taula. El primer dia quan explicava a una classe de 2n d'ESO que ho havien de fer, un noi va apuntar: «Ah!, com quan érem petits...», i una va afegir, «Sí, com si féssim bàsica», i hi ressonava un «encara» no dit. En un sol curs havien perdut l'hàbit i a segons qui ja li semblava que fer-ho era indigne, que no feia gran. El que podríem arribar a ensenyar si ens dones la gana!

Amb els marges de les redaccions i dictats passa una

cosa semblant. Només que el primer dia deixéssim de recollir les redaccions i dictats sense marges, els deixarien sempre més. Quanta tasca pacient i callada d'anys anteriors llençada per la borda en un tres i no res. El que podríem arribar a ensenyar si ens dónes la gana!

23-24 d'abril del 2012

Memòria i vellesa. O l'enigma del cable

Els fets són els següents.

Abans d'anar-me'n a Londres el mes de maig, em vaig comprar una màquina de fer fotos (la Pepa m'hi va ajudar).

Des d'aleshores, he fet diverses tongades de fotos (les del fastuós Londres, després a Mallorca...) i les he anant passat a l'ordinador.

La setmana passada en vaig fer una altra i quan vaig anar a passar-la a l'ordinador, no vaig trobar enlloc el cable. Ni al calaix on els tinc, ni on guardo els accessoris de la màquina, ni on fos que mirés tant una mica a la desesperada com a la babalà. El cas, a més, és que no visualitzava ni recordava res, però és que res, de cap cable.

Em vaig tornar boja buscant-lo. Finalment —per no haver-hi de pensar més, santa innocència—, vaig anar a una tenda i vaig comprar un succedani del cable, i ahir vaig passar l'última tongada de fotos a l'ordinador. Quan ho feia, hi va sortir una icona que era una petita màquina fotogràfica (molt bufona, per cert) que em va fer l'efecte que les altres vegades mai no havia vist... Em va costar més que mai passar les fotos a l'ordinador.

Avui, quan he tornat de nedar i entrava a casa (li devia anar donant voltes mentre feia piscines), he recordat amb tota precisió que mai no havia fet servir cap ditzós cable per passar les fotos de la màquina a l'ordinador. Que sempre havia tret la targeta de la màquina i l'havia inserida a la ranura corresponent de l'ordinador. Dir que m'he quedat gelada és poc.

En descàrrec del, diguem-ne, funcionament del meu

cap només puc dir que últimament he tingut un cert traüt i tràfic de cables, atès que, *a*) el disc dur extern que vaig comprar fa pocs dies, sí que obligatòriament s'ha de connectar amb un cable (que, per cert, també serveix per a la màquina de fer fotos, però no se'm va acudir provar-ho: me'n vaig anar a comprar-ne un); *b*) el Reader Sony (la llegidora) que fa poc que tinc també es connecta amb el seu preceptiu cable a l'ordinador (que no serveix per empalmar la màquina de fer fotos, però, en canvi, aquest sí que se'm va acudir provar-lo); i, finalment, *c*) quan passo fotos del telèfon a l'ordinador només ho puc fer amb un cable (que, per cert, fins ara —i que duri— sempre he tingut ben controlat...).

Minso descàrrec, ja ho sé.

A més, quan deambulava per casa tarumba i desalenada buscant el cable, vaig revisar la capsa dels accessoris de la màquina i n'hi havia dos (el que serveix per connectar-la a la tele i el que va a l'ordinador, és clar) en una bossa doble, però com que estava sense desprecintar i jo el buscava ja solt i estrenat, ni se'm va acudir comprovar si algun dels dos ho era, si em podia servir.

Amb els anys, m'he anat acostumant a saber que si m'he d'endur una cosa quan surto de casa i a última hora penso que me n'he d'endur una altra, em deixaré indefectiblement la primera (ja no dic res de quan me n'haig d'endur tres o quatre...), però això d'ara és diferent.

Que estic molt espantada, vaja, i no sé si m'hauria d'amoïnar.

22 de juliol de 2012

Crepuscle

Secret Junkies és un grup de gent (em sembla que d'homes) que es dedica a fer crítica cinematogràfica a base de crear falsos, però honestos (al seu entendre, atès que així ho proclamen), engrescadors de pel·lícules.

M'ha caigut a les mans un article que en parla i hi surten fotos de tres engrescadors. En un que van fer per a un dels films de la saga crepuscle, hi surt un primer pla de la cara de la protagonista amb la boca entreoberta. A la foto, hi han sobreimprès la següent pregunta: «Tots els directors tenen por de dir-li que tanqui la fotuda boca?».

Tan segurs estan que la major part dels directors, si no tots els directors sense excepció, no insisteixen a dir-li justament que la mantingui entreoberta?

Gosarien afirmar que és ella qui ho ha decidit?

És que no es fixen ni analitzen com desfilen les models, com anuncien perfums?

És que no veuen que fins i tot la prescripció s'ha encomanat a alguns homes?, no s'han fixat mai com Bill Clinton, per exemple, entreobre la boca quan el fotografien?

19-20 de gener de 2013

Besamans i acataments

Vaig tenir la sort que la nit que el rei, a començament de gener, va concedir graciosament una entrevista a un periodista jo era a Llansà amb una amiga que tenia molt interès a veure-la.

Dic sort, perquè va ser tot un espectacle.

En primer lloc, pel periodista que —diguem-ho així— la conduïa. Era Jesús Hermida. És difícil trobar preguntes més enzes en la història de les entrevistes que les que li va fer el periodista (de fet, era sempre una mateixa pregunta amb variants); també va ser tot un espectacle veure com se li adreçava: li parlava molt a poc a poc, vocalitzant exageradament, talment com si l'altre fos una criatura o ben ruc. De tota manera, no hi feia res perquè el rei, li preguntés el que li preguntés, contestava el mateix, anava a pinyó fix, a la seva.

El periodista, preguntava gairebé agenollat, un pestilent servilisme ho amarava tot i gairebé es desnuca a còpia d'acataments a cops de cap. Se li adreçava reiteradament (suposo que algú n'haurà comptat les vegades) amb un «majestad», un «vuestra majestad» o un «señor» que, segons com, encara el feia més vassall. Perquè aquí rau un dels quids de la qüestió. I, és clar, no ho adobava gens que l'altre l'anés tutejant sense pietat. Justament ja la mateixa qüestió del tractament posa de manifest que no hi ha desllorigador: és un tracte a ulls veients desigual i, per tant, antidemocràtic en dues persones adultes de la mateixa edat, el que passa, però, és que està en la base de la mateixa naturalesa de la reialesa tractar la resta de la població com a vassalla. Hermida (qualsevol altra

persona) no és als seus ulls més que un súbdit; el sobirà és ell. Si no ho fes així, no seria reialesa. No hi ha *aggiornamento* possible. Si és realment el rei, l'ha de tractar així; i si les circumstàncies fan que l'hagi de deixar de tractar així, es dinamiten els fonaments i l'existència mateixa de la monarquia; en això no hi ha volta de full.

L'entrevista va posar també de manifest que el rei ha trepitjat merda. Si em permeten un símil futbolístic, diré que li passa el contrari que a un jugador de futbol que respon al nom d'Iniesta. Aquest any, el jugador fa passis, xuts i sobretot regateigs i una cosa que en diuen «croquetes» (que s'assabo-reixen però no es mengen), que no tan sols són impossibles sinó que desafien, a més de la lògica, les més elementals lleis de la física, i li surten, és a dir, està en real estat de gràcia. El rei, des de la infausta cacera, potser ja d'abans, està en un reial estat de desgràcia. Cosa que fa, cosa que diu, ineluctablement, implacablement, se li gira en contra.

Només començar l'entrevista va cometre dues pifiades tan elementals i bàsiques que no s'entén com a la Casa del rei se li van escapar. En primer lloc, va parlar en passat quan va dir, per exemple: «el apoyo que he tenido de los españoles»; ai!, l'enorme distància que va d'un «tinc» a un «he tingut»...; encara que li preguntés pel passat, no hi fa res. En segon lloc, que ell mateix es veïés en l'obligació d'haver de proclamar d'entrada: «me encuentro en buena forma» és una prova inequívoca que o bé no ho està gens, o bé pensa que la gent creu que no ho està (o una combinació de totes dues coses). Per què no li ho van fer afirmar a Hermida?; tal com van anar les coses, s'hi hauria avingut encantat.

Cal tenir fetge i ser curta de vista per afirmar que el que ha aconseguit (ell i la seva generació, com si tota la generació

hagués fet el mateix a l'ensem), que el que ha fet, que el que ha possibilitat, és fer-nos arribar on som ara. Però que no ho veu, on hem arribat, on estem? Que, a més, per descriure-ho fes servir la paraula «próspera» més d'un cop és sagnant.

Entrevista enllà, va ser incapaç de dir *la paraula*, quan parlava del paper que ell va fer en la transició del franquisme al nou règim. Va parlar literalment de «la responsabilidad que me caía encima de entroncar una monarquía con *otro sistema* después de cuatro décadas». Aquest «*otro sistema*» era allò que eufemísticament en deien «el régimen» —quina amarga, àcida i avinagrada dieta!—, té nom: els dos més clars: «dictadura» o «franquisme». Lamentable.

Com llastimosa va ser la referència a l'hereu. Semblava un pare (o un avi) parlant del nen mentre mira com juga un partit bàsquet. Un altre intent fallit de mostrar-se proper i natural, aquella qualitat que tantes vegades se li ha atribuït i valorat: la «campechanía».

Per acabar-ho d'adobar, dues altres institucions estatals en estat de descomposició terminal, el PP i el PSOE, s'han confabulat per deixar la monarquia fora, al marge, de la llei de transparència. Si la monarquia tingués dos dits de front, els hauria d'obligar, a crits plebeus, si cal, que la hi incloguessin.

20 de gener de 2013

SEGONA PART

Indicis i petites trampes

<http://www.huffingtonpost.es/eulalia-lledo-cunill/indicis-i-petites-trampes_b_1649066.html> - Publicat: 05/07/2012 10:31

Un titular de fa uns dies mostra la benaurada transparència de la llengua encarnada en un titular de premsa i ensenya de pas como es pot prendre partit en un no res. Així, la periodista Carmen del Riego (o potser l'editora o l'editor corresponent) va titular d'aquesta manera un article: «El Gobierno busca *ahora* cómo ahorrar en sueldos de funcionarios». He marcat l'inefable «ahora» en cursiva perquè és curull de sentits. Si el traguéssim quedaria una asseveració neta i pelada del tipus: «El Govern es proposa una cosa»; l'adverbi «ara» indica amb claredat que en un moment anterior aquest mateix govern va desestimar, va negar o fins i tot va criticar la possibilitat de la mesura que ara proposa; en efecte, així va ser.

És tan obvi aquest recurs que pot trobar-se fàcilment en titulars de més autories. El dia anterior, Europa Press concretament va titular així una notícia: «El PP dice *ahora* que no basta con bajar sueldos a los funcionarios y que hay que eliminar empleo público».

Aquests dies s'ha parlat en els mitjans i en els tuiters de la periodista Sara Carbonero enviada al Mundial de futbol per cobrir els partits i la selecció espanyola. No he seguit exhaustivament el cas a la premsa i en absolut la repercussió que ha tingut a les xarxes, però sí que m'han caigut a les mans (o als ulls) dos articles de col·legues de Carbonero i m'han cridat l'atenció les innocents petites trampes d'algun dels arguments.

En el primer del articles, un periodista fa equivalents o

igual a les crítiques desfermades en la xarxa contra Carbonero i les mofes dedicades a personatges com David Bisbal, Kiko Rivera o Alejandro Sanz. No la compara, doncs, amb col·legues masculins de la periodista per saber si a la vista d'un comentari anodí o sense solta ni volta en una retransmissió es tracta igual una dona que un home.

En el segon, una periodista fa esment de la poca corretja (al seu entendre) de Carbonero i la compara amb la que sí que mostra un periodista de TV3 que no diu ni piu de tenir clon en el programa satíric *Crackòvia*. Els tracta com si fossin casos comparables: almenys una locutora (també de TV3) té clon en un altre programa que no deixa tampoc canya dreta, *Polònia*, i ni ella ni ningú se n'ha queixat. Finalment, compara un atac en massa des de Twitter contra un periodista de la Cope per etzibar la frase «Vaya fiesta, ¿no?» a un jugador del Mirandés que acabava de perdre l'eliminatória contra l'Athletic en la Copa del rei amb els comentaris —per sense bruc i de peu de banc que fossin— de Carbonero. No és el mateix la mala intenció, la burla o la humiliació que dir banalitats sobre, per exemple, l'estat de la gespa. Per verda que sigui.

Albergínies i economies

<http://www.huffingtonpost.es/eulalia-lledo-cunill/alberginies-i-economies_b_1675505.html> - Publicat: 18/07/2012 10:03

Fa anys, just després de la Dictadura, hi havia un partit polític que de cada deu paraules que deia una era «ètica», un enfilall de casos de corrupció i de finançament il·legal li va arrencar de soca-rel de la boca. En realitat, la va baratar per la molt menys comprometedora «tema», paraula que es va convertir en una autèntica epidèmia, encara la patim, vingui o no a tomb. Les causes del canvi en aquest cas eren transparents.

D'altres, sembla que responen només a ganes de canviar, a una presumpta fatiga de l'expressió. Això explicaria la substitució de les marineres «envergadura» per «calat» quan es vol parlar de la magnitud de res; amb la particularitat que si no et canvies a «calat», sembla que ets una antiga. (Aquest escrit difereix de la versió castellana perquè els casos que tracta són agafats, com es veurà, del castellà, encara que algunes de les expressions que es comenten han començat a contaminar el català i el pressionen. Aquesta circumstància n'explica el títol també.)

Hi ha alguns canvis que consisteixen en allargaments inexplicables; l'expressió «alargar en el tiempo» en dóna fe. L'afegit «en el tiempo» sembla que no cal en frases com: «alargar en el tiempo el mayor placer que puede recibir el cuerpo humano», «el proceso necesitará ayudas del Frob y también la posibilidad de alargar en el tiempo los plazos para el saneamiento», «una situación enquistada que se puede alargar en el tiempo». O mostren que potser la frase hauria d'usar un altre verb: «admite que la construcción del edificio se tendrá que alargar en el tiempo». L'afegit s'ha encomanat a la paraula

«dilatar» i és possible trobar frases com la següent: «si la sesión se dilata en el tiempo o se suman demasiados usuarios puede producirse sensación de desorden».

També hi ha qui trasllada una cosa d'un lloc a un altre, per exemple, la confiança: «el presidente de la Junta de Castilla y León trasladó su confianza en la atleta palentina», «el secretario general del PPCV, manifestó que el presidente de la Generalitat y del PPCV, le trasladó la confianza en su persona y en su gestión», «el líder de los socialistas estradenses trasladó su confianza absoluta en la victoria», va haver-hi qui va traslladar la confiança a Carlos Dívar, malgrat el mal i el desprestigi que els seus llargs caps de setmana van ocasionar al CGPJ. Ras i curt, president, secretari o líder van agafar la confiança i la van portar respectivament a qui fos. Què tindran contra «manifestar» o «transmetre», per exemple? Es comencen a veure indicis de tant trasllat a d'altres àmbits fora de la política: «el campeón del mundo de motociclismo trasladó su confianza en las administraciones públicas para sacar adelante esta plataforma».

Finalment, hi ha qui «pone en valor». També de la política i encontorns n'arriben força exemples: «el titular económico del Govern ha puesto en valor el pacto fiscal que impulsa el Govern y CiU como una opción estratégica», «el IAA trabaja para poner en valor el agua como recurso fundamental en Aragón», «poner en valor a las Pymes, objetivo prioritario del CEG», «se trata al contrario de poner en valor la diversidad cultural y lingüística» (prou que ens agradaria, però la crisi s'utilitza per a tot, fins i tot per economitzar, mutilar, arrasar, destruir, riquesa lingüística), «un año más la cicloturista puso en valor la figura del Papa Luna» (hi deuria anar amb bici el Papa?), «la Fiesta del Mar puso en valor el gran potencial náutico roteño». Habitualment provenen de la política. Sospito

que intueixen que si optessin, segons el cas, per «valorar», «valoritzar» o d'altres verbs, deixarien de parlar el galimaties de la tribu, no es reconeixerien entre si, no mostrarien amb l'ús del mantra de torn l'obediència deguda a la partitocràcia, per això s'arriben a llegir frases com: «para mí es una oportunidad de poner en valor el municipalismo». I fent-hi honor, se sacrifica fins i tot, com es deia més amunt, l'economia de la llengua (gran qüestió, se n'hauria de parlar llargament. Un detall: en l'elocució inaugural de l'última Mostra de cine de dones, el conseller de Cultura de Catalunya es va referir diferents cops al «moviment per la igualtat»; si hagués dit «feminisme» —que és en realitat al que es referia—, hauria articulat un discurs no tan sols menys iteratiu —per tant, més elegant—, sinó també més comprensible, precís i ajustat —i hauria estalviat síl·labes—).

Però avui ni tan sols ho valoraré. Tampoc no em vull allargar més.

L'etern retorn

<http://www.huffingtonpost.es/eulalia-lledo-cunill/letern-retorn_b_1718909.html> - Publicat: 02/08/2012 10:12

Fa quatre anys un conspicu jugador del Barça, Messi, va tenir el desig de participar en els Jocs Olímpics. Hi ha poques oportunitats de participar-hi i no ho va dubtar. Com que aquell anhel creava un conflicte d'interessos, un tribunal esportiu va sentenciar que qui havia de decidir si hi anava o no era el club, club que justament en aquell moment acabava de fitxar entrenador nou, Guardiola. L'entrenador va parlar amb el davant i li va donar permís per anar-hi. Era un lloc comú aquells dies llegir a la premsa que quin disbarat, que quina inconsciència, que com podia ser que l'entrenador i el club ho permetessin, que quina manca d'autoritat, que tornaria cansadíssim i —Déu ens empari— potser lesionat. Hi va haver fins i tot opinions enfurismades als mitjans contra la decisió de l'entrenador: Guardiola en aquell moment encara no era el personatge, la patum, el tòtem, en què s'ha acabat convertint —i no tan sols per llevar-se a primera hora de la matinada—, sinó un autèntic pota tendra pel que fa a ser un entrenador de primera. No cal ni dir que algú s'hi va tirar a la jugular titllant-lo, ho endevinen?, de calçasses cap avall. Que en el futbol algunes vegades, poques, es condemna i es penalitza el racisme, però el sexisme, mai dels mais.

Quatre anys després gairebé dia per dia, Jordi Alba, un jugador que fa poc ha fitxat pel Barça, se n'ha anat als Jocs Olímpics. No m'aturaré a argumentar que la manera millor d'encetar una relació íntima com és la d'entrenador i jugador potser no sigui prohibint al jugador el que més il·lusió li fa, no,

simplement diré el que ha passat: com en una eterna moviola veus assenyadíssimes s'han tornat a alçar per repetir fil per randa els mateixos arguments: que quin desficaci, que quin despropòsit, que quina bestiesa deixar-li anar, que qui paga, mana, amb un oblit absolut i un xic alarmant de la bondat i l'encert de la decisió que es va prendre fa quatre anys, exactament la mateixa d'ara, però un cop ja comprovats amb escriu els resultats extraordinaris que va donar.

Paul Krugman ha publicat un llibre sobre la crisi en què sovint intercala fragments d'altres llibres o articles —crisi que aquí algú, amb gran sentit de les economies, va batejar, entre d'altres expressions, amb gairebé un poètic oxímoron com és «desacceleració accelerada» o també com a «desacceleració transitòria», d'intensitat variable, això sí—. La gràcia rau en el fet que l'economista no diu fins després que l'has llegit que tal o tal text és de fa un segle, de fa setanta anys, trenta-cinc... No cal ni dir que s'adeqüen mil·limètricament al que ara està passant amb l'economia i la política. Es veu que a qui li correspon, o no ho ha llegit, o s'entesta a repetir errors, vés a saber per què, o s'encaparra en un determinat partit pres. I així ens va.

M'agradaria tenir un cèntim per cada persona que quan era adolescent va haver de sentir-se a dir per part d'algú més gran, «mira que parles malament, sembla mentida quina manera de parlar el jovent...» i anys després ha reproduït la situació però ara des de l'altra posició.

M'agradaria tenir un euro per cada persona que en un moment donat va afirmar que no diria mai la paraula «professorat» perquè era molt lletja —o molt freda, vés a saber— i no tan sols la va acabar dient sinó que temps després va dir que no usaria mai, posem per cas, «gerenta» i ara la diu amb tota naturalitat.

Ni menors, ni culpables

<http://www.huffingtonpost.es/eulalia-lledo-cunill/ni-menors-ni-culpables_b_1771759.html> - Publicat: 14/08/2012 10:19

Una de les coses que més crida l'atenció quan s'analitza un diccionari és la freqüent presentació que s'hi fa de les dones com a persones no adultes: o bé tenen tendència a mostrar-les com a nenes, noies, adolescents... i, en consonància amb això, és freqüent també que les presentin barrejades amb les criatures, com si conformessin un grup homogeni, o bé tenen tendència a dibuixar-les com a velles, però rarament exemplifiquen o defineixen dones en plenitud de tot tipus de facultats, sobretot de les que les defineixen com a éssers humans.

Veure i fer veure que les dones són bàsicament joves o nenes, en definitiva, que no són adultes, no és un tret que presentin els diccionaris en exclusiva. La publicitat ho acostuma a fer. Les retransmissions dels Jocs Olímpics, també; ho delata, per exemple, la freqüència i frivolitat amb què s'utilitza la paraula «chicas», «noies», per denominar les esportistes, tinguin l'edat que tinguin, o que s'usi només el nom de pila per referir-s'hi. Els legisladors de molts països —inclosos els europeus—, durant segles, en alguns encara ho fan, consideraven que les dones eren immadures irredemptes i les mantenien, per tant, en situació de dependència i indefensió, subjectes a un home, convertint-les en eternes menors. Fins al punt que una sàvia com Concepción Arenal advertia, no sense ironia, dels perills que comportava que l'únic estat civil desitjable fos la viudetat. (Els legisladors habitualment han funcionat amb una mesura per a les dones i una altra de diferent per als homes, cosa que sovint s'oblida.)

Tot això ve a tomb de l'atzagaiada que es proposa el PP, abanderada per un dels més grans generadors de dèficit d'aquest Estat —potser per això elevat al càrrec de ministre—, em refereixo a l'excalde Alberto Ruiz-Gallardón, el mateix personatge que fa pocs dies acaba de donar mostres del seu estómac i peculiar sensibilitat en expedir el títol de marquès justament al nét del feixista Queipo de Llano. El ministre de Justícia —amarga ironia, la del nom del ministeri que comanda—, secundat per l'inclit Juan Cotino, així com per tot el seu partit, es proposa tornar a reduir les dones a la minoria d'edat, a lligar-les de peus i mans, a tractar-les com a objectes sense autonomia, independència de criteri i dret a la lliure elecció des del moment que en coarta la llibertat i les incapacita; així, entre altres coses, les vol tutelades i tutoritzades per allò que en diuen pomposament «els experts», com si fossin enzes i no sabessin per elles mateixes el que volen i el que els convé. Per a això es disposen a perpetrar una «nova», diguem-li, llei d'interrupció voluntària de l'embaràs especialment cavernària, retrògrada i reaccionària; goso afegir que repugnant i insultant per la càrrega de terror i culpabilitat que afegeix a una decisió o a un dilema ja de *per se* dolorosíssim, terrible i trasbalsador per a qualsevol dona.

Res que no es pugui esperar d'un govern que legisla a cops d'autèntics cops d'estat i d'autoritarisme contra la gent i contra la llei. Ni les emergències de la crisi l'atura; al contrari, n'aprofita la nocturnitat que li brinda. Per il·lustrar-ho, n'hi ha prou amb dos detalls: l'IVA dels toros (però no havíem quedat que eren una manifestació suprema, el sùmmum, vaja, de la cultura i l'art?), o l'aigua al coll i el mar de totxos amb què intenta ofegar aquestes terres amb la Llei de costes.

Que no ens enceguin les seves males arts, però. En la qüestió de l'avortament, no caiguem en el seu envescat parany. No es tracta de discutir tal o tal supòsit, tampoc d'embrancar-nos en disquisicions sobre quin grau de malformació podria ser causa o no d'un avortament, no. La llei de terminis és d'una solvència a bastament contrastada, ha mostrat arreu on s'aplica que és l'única que respecta la voluntat, l'autonomia i el criteri de les dones, l'única que ni els infligeix culpabilitat, ni les qüestiona, ni els afegeix dolor. L'única que no viola el més sagrat, l'única que no violenta el cos, l'espai més íntim, el lloc on comença la llibertat, ja que difícilment n'hi pot haver sense el previ i imprescindible dret al propi cos. L'única que no converteix en un camp de batalla els cossos de les dones.

Jocs Olímpics i quotes

<http://www.huffingtonpost.es/eulalia-lledo-cunill/jocs-olimpics-i-quotes_b_1845800.html> - Publicat: 01/09/2012 10:04

Els Jocs Olímpics, qui ho podria dubtar?, són un gran espectacle en molts sentits i una potent arma (no se m'acut paraula més escaient) de propaganda.

No tot es distribueix, però, a parts iguals. Per posar-ne un exemple, els somriures. Un primer tast en són els somriures de les professionals uniformades que, diligents i disciplinades, s'encarreguen de dirigir esportistes d'un lloc a l'altre o a menar dòcils dirigents a penjar medalles als respectius colls. Un segon, en són els somriures a què es veuen forçades les gimnastes i no tan sols les de la rítmica, sinó també, les que interactuen amb anelles, barres fixes i d'altres cavalls de tortura. Als homes (als «nois», n'hauria de dir si aplicués de manera igualitària l'argot olímpic) no se'ls exigeix per puntuar-los en la disciplina. Un tercer tast es pot veure en les esportistes que es dediquen a la duríssima, aspra i mil·limètrica disciplina del que ara es coneix com a natació sincronitzada. Somriuen tota l'estona, somriuen també sense parar mentre competeixen (almenys quan són fora de l'aigua), somriuen en els moments més difícils i esgotadors. El seu somriure és una ganyota tenacíssima, una màscara ferotge, un rictus d'hipotètica i dolorosa victòria, que trasllueix tot, o gairebé tot, el titànic esforç que fan; tot plegat, més la pinça al nas que moltes llueixen, els dona de vegades aspecte d'extraterrestres. És clar que sempre és preferible un somriure —per forçat que sigui— a les intimidants ganyotes i variats escarafalls de mascle alfa que exhibeix Usain Bolt a la que pot; tot i que és d'agrair que es dediqui a córrer i no pas a jugar a la

borsa amb els nostres dinerets (es veu que la major part dels que s'hi dediquen en són, d'alfes).

També podria parlar —perquè hi té a veure— de la qualitat del maquillatge que usen, resistentíssim a l'embat de l'aigua. I això ens portaria als estranys i aparentment incòmodes uniformes que duen. Vestimentes que arriben al paroxisme en les joveníssimes i escanyolides gimnastes. (Suposo que la meva vena puritana és la que fa que no pugui evitar una sensació d'angúnia i malestar quan me les miro, especialment quan veig les que tot just han sortit de la infància.)

Tampoc no va a parts iguals l'atenció de les càmeres. Si ho mirem pel broc gros, un estudi del Regne Unit conclou, per exemple, que en general els esports femenins només tenen el 5% de cobertura mediàtica. Si anem al detall, és fàcil veure que els mitjans no es fixen en el mateix —ja es tracti de l'atletisme, ja es tracti de la natació— si enfoquen dones o homes. Així, un aspecte interessant dels Jocs és fixar-se en el progrés de les tècniques més o menys tèxtils, en els abillaments esportius, perquè per poca roba que portin, diu moltes coses. Molts corredors i força corredores anaven realment espectaculars a base de pentinats molt elaborats, ulleres aerodinàmiques i fascinants, cadenes d'or més o menys gruixudes al coll i un deversall d'anells i d'altres joies, però només mereixia un pla, un enfocament específic o de detall —que se'n punxés la imatge, vaja— si algun d'aquests accessoris el duia una dona (bé, una atleta, una corredora). En la natació la cosa encara és més difícil perquè el vestuari es limita a banyador, gorra i ulleres. Llavors la càmera es dedicava amb fruïció a les ungles de les nedadores: als punts, a les ratlles, a les que llüen la bandereta respectiva. Ungles que deixaven ben clar que bé, que potser sí que eren unes bèsties de la velocitat i les braçades,

però que també eren dones. Les cutícules com a dipositàries i testimonis de la feminitat.

Els recursos i calerets tampoc no es van repartir igual. Per exemple, l'equip de futbol masculí japonès va viatjar en primera classe i el femení —que dels dos era justament el que defensava el títol de campiones mundials— va viatjar en turista. Austràlia va aplicar la mateixa assignació i criteri no tan sols per als equips de futbol sinó també per als de bàsquet, tot i que les esportistes han guanyat més medalles que els homes.

Una cosa semblant va passar amb la representació espanyola. D'unes tres-centes persones seleccionades, només una tercera part eren dones. Si no m'erro, de les disset medalles que en total la delegació va guanyar, onze les van guanyar dones i només sis els homes. Espero amb candeletes els estudis econòmics que expliquin quant va costar una medalla femenina i quant una de masculina. I que algú expliqui les raons de per què una quota masculina tan exagerada, justament en un país i en una societat on les quotes són tan mal vistes.

Paraules clau

<http://www.huffingtonpost.es/eulalia-lledo-cunill/paraules-clau_b_1892796.html> - Publicat: 19/09/2012 08:10

Indissolubilitat

L'article segon de la Constitució espanyola diu: «La Constitució es fonamenta en la indissoluble unitat de la Nació espanyola, pàtria comuna i indivisible de tots els espanyols, i reconeix i garanteix el dret a l'autonomia de les nacionalitats i de les regions que la integren i la solidaritat entre totes elles.»

La redacció és nítida i transparent: reconeix o delata la fragilitat de la unitat que canta, sinó, per quins set sous els pares de la pàtria (sí, sembla mentida mirat amb ulls d'avui, però el cert és que la pobra no va tenir cap mare) s'haurien vist obligats a avantposar l'adjectiu «indissoluble» a «unitat»? I per si no en teníem prou, una mica més avall, s'ha vist que la redacció d'aquest mateix article afegeix un altre adjectiu molt paregut, «indivisible», que fa dubtar de la pretesa amplitud i fortalesa de la nació com a pàtria comuna de tothom.

Qualsevol persona que hagi pujat a un avió o hagi assistit a un concert haurà sentit dir allò que «els mòbils han d'estar *completament* apagats». L'adverbi «completament» no fa més que posar de manifest l'actitud baliga-balaga i diletant que té part del passatge o del públic respecte a l'ordre d'apagar-los.

Constitució

Des de ja fa un temps, en els interconnectats mons de la política pàtria i dels mitjans de comunicació quan a algú no li agrada el que diu, el que pensa, el que vol, una altra formació, una altra política o polític, alguna institució, algun sector de la

societat, etc., enarbora la Constitució com si d'una arma es tractés per intentar segar qualsevol anhel, per provar de matar tot desig que vagi en contra dels seus interessos. Fins i tot ho practica gent que quan es va fer la Constitució hi va estar aferrissadament en contra (potser perquè no era prou unionista).

Semblen oblidar dos detalls. El primer és la capacitat i possibilitat que té qualsevol constitució de ser canviada, si no, que li preguntin, per exemple, a l'Alemanya. El segon és l'enorme facilitat amb què la gent que ara la presenta com a inamovible ha modificat aquesta mateixa constitució sobre la qual ens havia venut la idea que canviar-la era més complicat que fer l'obra de la Seu o que acabar la Sagrada Família. L'estiu del 2011, van canviar-ne l'article 135 —un article no pas menor— quan els va convenir, amb agostitat i amb una celeritat insòlita. (Ja sé que pot semblar agafat pels pèls, però a mi em recorda aquella gent, santa innocència, que creu que un diccionari no pot canviar.)

La mateixa gent que esgrimeix la Constitució, sol acompanyar aquesta, diguem-ne, argumentació, amb l'amenaça de tot el pes de la llei. No s'ha de tenir gaire memòria, la dictadura franquista n'és plena d'exemples, de com la gent cometia il·legalitats que ara són simplement elementals llibertats.

Prioritat

Un dels arguments més suats, antics i de manual que hi ha quan algú no vol fer o no vol tenir en compte alguna cosa és desautoritzar-la al·legant que no és prioritària, amb la qual cosa, a més, covardament, evita plantar cara, és a dir, argumentar-hi

en contra. De vegades, es complementa la prioritat amb la paraula «important».

Les dones sabem perfectament el pa que s'hi dóna quan sentim aquest argument; tenim experiència a veure tal o qual demanda postergada una i altra vegada. N'hi ha un bell exemple, si no m'equivoco, a la pel·lícula *La sal de la tierra*, on s'argüeix per menystenir les reivindicacions que les dones hi plantegen. A l'anterior legislatura es va fer servir una vegada i una altra per mantenir vigent durant anys una llei d'interrupció voluntària de l'embaràs insatisfactòria; va passar i passa amb el dret a vot en molts països; la major part de revolucions aparquen les reivindicacions femenines per un endemà que no acaba d'arribar mai. Per acabar d'arrodonir l'excusa de la poca prioritat, de vegades s'hi afegeix que al carrer no hi ha cap demanda de canvi (de la llei o del que sigui), que no hi ha cap clamor social. Curiosament, a la gent que ara no li cauen de la boca les paraules indissolubilitat, constitució o prioritat, s'ha oblidat del pes que puguin tenir clamors o demandes massives.

Algaravia

Mariano Rajoy, en un exercici d'imprudència, vint-i-quatre hores abans que arrenqués la manifestació independentista de l'11 de setembre, va gosar titllar-la d'«algaravia» (en català, atès que té el mateix significat, en diem «guirigall»; «algaravia» és una paraula força més tècnica).

Si mirem el diccionari normatiu veurem que guirigall vol dir: «Confusió de molts que parlen alhora». Menys concís, el de la Real Academia en diu entre d'altres coses: «3. Gritería confusa de varias personas que hablan a un tiempo. 4. Manera de hablar atropelladamente y pronunciando mal las palabras. 5.

Enredo, maraña». Per cert, en això de l'«enredo» hi va reincidir. No es pot pas dir que l'encertés.

Es veu que va tenir una visió tan poc premonitòria com la que el 2002, quan era vicepresident, és a dir, quan tenia també una gran responsabilitat política, li va fer batejar una marea negra com a «filets de plastilina» i quedar-se tan fresc. Mariano Rajoy, que té una gran tendència a utilitzar expressions, al meu entendre del segle XIX, irritants i força vegades discriminatòries, ja sigui quan apel·la a «todos los hombres de bien de este país», ja sigui quan proclama que farà «una política económica como Dios manda» o quan s'ufana que ell sí que és un polític amb «sentido común». Hauria de vigilar que alguna d'aquesta mena de frases que diu amb tan gran satisfacció no se li converteixi algun dia en un Waterloo.

Principi de curs

<http://www.huffingtonpost.es/eulalia-lledo-cunill/principi-de-curs_b_1931643.html> - Publicat: 03/10/2012 10:05

Espero que em perdonin si avui començo l'article parlant de mi. Durant anys i panys he estat això que ara se'n diu professora d'educació secundària. En d'altres moments se'n va dir professora de batxillerat; actualment encara se'n fa, de batxillerat, però ha desaparegut de la denominació i no és pas perquè sí.

L'educació, tenir en compte noies i nois, ha estat la meva feina principal, la que m'ha permès treballar i viure proudignament en tots els sentits a mi i, quan va tocar, a la meva família. Però no vull parlar avui de les glòries i les misèries d'aquesta feina, només l'he esmentada per poder explicar que, al llarg dels anys, aquesta dedicació (ho torno a dir, la principal) ha estat i és finament —de vegades, matusserament— camuflada gairebé cada vegada que em presenten abans de començar una conferència, d'intervenir en un curs d'alguna administració o universitat, de participar en una taula rodona, debat..., malgrat que en el currículum que envio és el primer que hi faig constar. Sempre m'ha semblat detectar que ho feien amb bona fe, per fer-me quedar bé, per no desprestigiar-me davant del públic, per no desautoritzar el que a continuació amb més o menys fortuna exposaria; en definitiva, per no menystenir-me. Ho fan des de les institucions més solemnes i convencionals fins als fòrums del roig més encès, aquesta mena d'impostura és, doncs, un comportament generalitzat (transversal has de dir en aquests moments si vols tenir èxit).

Valgui aquest llarg (ho sento) preàmbul per parlar de l'evident desprestigi de l'educació, que com més fonamental, bàsica i essencial més desvalorada és. És un desprestigi que contamina el mateix professorat; només cal veure la fruïció i vehemència amb què alguna de la gent d'institut rebutja com si fos oli roent la denominació «mestra» o «mestre», bandeja el mot «escola» per definir el lloc on treballa; el menyspreu amb què professionals de l'educació primària i secundària manifesten que no són una «guarderia».

M'agradaria abordar-ho a partir d'alguns petits detalls. No parlaré, per tant, de grans xifres i estadístiques. Hi ha gent que es mou molt més còmodament que jo quan parla de trenta mil criatures més ateses amb tres mil educadores i educadors menys, de l'augment de les ràtios, de les destructives retallades, de tisorades que escapcen alguna cosa més que recursos i mitjans, de la política sistemàtica de demolició de la pública. Per cert, sap la casta política que tan magra es veu que la passa quan ha de viure amb tan sols cinc mil euros, o vuit i mil i escaig, sap la presidenta del Parlament que es pregunta què podria arribar a passar si un diputat, si una diputada, passés a cobrar «només» tres mil euros, quant paguen a un professor d'institut, a una mestra, a un professional de l'ensenyament infantil?

Vull parlar de les professores que al meu institut van venir al claustre de començament de curs i a d'altres activitats a pesar que aquest any no cobraran res pel que hagin treballat abans del 13 de setembre, com si preparar el curs i les matèries, posar-se d'acord amb els criteris d'actuació, fos un més a més prescindible i, per tant, no calgués pagar-lo. Vull apuntar la frivolitat amb què un o dos dies abans de repartir els horaris, rebut ja l'alumnat, mesquinament s'escamoteja una persona o

fins i tot mitja dedicació, cosa que implica tornar a fer horaris. Vull denunciar el fet que els tres primers dies de baixa es pagarà un 50% del sou.

I m'aturo aquí, no per acabar l'article, sinó per anar una mica més enrere i recordar que ve de lluny, per exemple, que la jornada intensiva que ara autoritzen fer —potser per estalviar-se alguns calerons— fa uns anys estava considerada en general com absolutament antipedagògica, menys en aquell institut de la Barceloneta, és clar, on volien que a la tarda es posés en marxa una seu de l'escola d'idiomes, i aleshores no paraven de proclamar les bondats pedagògiques de la jornada intensiva (només per a aquell centre), o recordar, per posar un altre exemple, aquell institut de Badalona que l'Administració va boicotejar perquè va ser un èxit que qüestionava massa coses, funcionava massa bé.

O en un altre ordre de coses, vull tenir espai per recordar l'insult deliberat al professorat que cada dia és a l'aula que van representar les paraules de la consellera d'ensenyament quan el curs passat va dir que les restriccions pressupostàries per al funcionament del dia a dia dels instituts no volien dir que s'hi hauria de passar fred, quan sap perfectament que fins i tot en èpoques que les vaques eren grasses com bombolles a molts centres ja n'hi hem passat. O el cinisme amb què el ministre Wert va justificar l'augment de criatures o adolescents per aula (una de les pedres de toc d'un bon ensenyament és que baixi, no que pugi encara més) al·legant que una de les missions de l'escola és socialitzar i, per tant, com més siguin, millor, més socialització. Si pensa això de debò, pot habilitar pavellons esportius i estadis de futbol, i així encara en podrà amuntegar més.

No és que augmentar les ràtio sigui una mesura rabiosament i perillósament antipedagògica, que ho és, no és que el cinisme, la maldat i la mala fe de l'argument siguin indignants, que ho són, no és que no s'hagin desautoritzat per sempre més, és que quan sents això, t'agafa por.

Boca muda, mai no és batuda

<http://www.huffingtonpost.es/eulalia-lledo-cunill/boca-muda-mai-no-es-batud_b_1967031.html> - Publicat: 16/10/2012 10:14

A començament d'aquest mes d'octubre, arran de la decisió del jutge Santiago Pedraz d'arxivar les diligències obertes contra vuit de les persones que van organitzar les protestes del 25 de setembre a Madrid, el portaveu adjunt del Grup popular en el congrés, Rafael Hernando, a més de considerar l'actuació del magistrat d'indecent i de demagògia política el va titllar de «*pijo* àcrata». A la vista del rebuig que aquestes declaracions van provocar (la premsa s'ha fet ressò sobretot de les respostes corporatives), Hernando va al·legar que ell no havia dit que l'altre fos un *pijo* àcrata sinó que havia dit que havia actuat com a tal, i un cop aclarit això es va quedar tan ample. Si són certes les cites literals dels diaris, de fet, Hernando va manifestar textualment que «encara que ell —el magistrat— pretengui anar de *pijo* àcrata, en realitat és un jutge de l'Audiència Nacional»; és a dir que la cosa potser és més greu, atès que, al seu entendre, el magistrat no se n'acaba de

sortir en l'intent d'actuar com a *pijo* àcrata. De tota manera, el millor va arribar després. D'una banda, afirma que la crítica al jutge és una «valoració» i no una «desqualificació personal»; sobta que les vegi com a incompatibles: una valoració pot ser perfectament una desqualificació personal (o una qualificació); al marge, admeto que no se m'escapa l'objectiu del matís, però sí la pretesa diferència. D'altra banda, el polític del PP, es disculpa assenyalant que si el magistrat s'ha sentit ofès, li demana excuses, però manté les crítiques que havia fer anteriorment ja que així ho pensa i sent. Ens trobem davant d'un comportament que comença a esdevenir un perillós, estès i pervers clàssic: he dit el que he dit i si algú s'ofèn, ho sento, però dic el que dic. Semblaria, doncs, que si t'insulten el problema sigui teu, siguis tu qui tens el caprici d'ofendre't i que no tingui res a veure amb el fet que un insult és un insult. L'única disculpa raonable passa per demanar perdó retirant l'insult (noteu la simultaneïtat del gerundi).

Un altre comportament reflectit en la llengua que també fa pudor i que esperem que no esdevingui clàssic, el podem veure en les declaracions postpartit del derbi —batejat abusivament com a clàssic— que fa pocs dies va jugar-se a Barcelona entre el Barça i el Madrid. Mourinho, l'entrenador del Madrid, en la preceptiva roda de premsa subsegüent, va declarar que el Madrid és un club senyor —da-li amb el *señorío*— que no parla de penaltis no xiulats (se suposa que es referia a un hipotètic penalti comès pel rival i no a un altre que potser va infligir un jugador seu a un de l'altre equip); de fet, la insistència a manifestar que la filosofia del Madrid (*noble y bélico adalid*) és no parlar dels àrbitres i presentar-lo com un club «senyor» és altament sospitosa i simptomàtica. D'una banda, no sembla que el club practiqués aquesta filosofia els anys passats (ni ell, ara o

abans); de l'altra, semblaria raonable que el *señorío* emanés de les actuacions i no fos pas una simple autoproclamació. Tornem a l'inici, però; Vilanova, l'entrenador del Barça que a més de tàctiques i d'estratègies futbolístiques, mostra que també sap llengua, lacònic i concís com és, va dir del seu col·lega que per ser que no volia parlar del àrbitres, ja n'havia parlat. No es pot dir més bé i més clar. La senyorívola estratègia va quedar ben manifesta: dic el que em dóna la gana i, a més, ningú no em pot dir res perquè en realitat no estic dient res.

Sort, en canvi, que hi ha algun tòpic sobre la llengua que decau. També durant el mes d'octubre, el president del Consell general de la ciutadania espanyol a l'exterior (sigui el que sigui això), un òrgan consultiu i assessor que pertany al Ministeri de treball (no sé si cobren per ser-ho o no), el misogin José Manuel Castelao Bragaña va advocar i animar a violar les dones amb una frase que no repetiré. Que un individu amb aquesta inquietant i violenta fila digui, a més, *a*) que mai ha tingut problemes amb les seves treballadores (hauríem de preguntar-los què tal els ha anat a elles); *b*) que sempre ha protegit (*sic*) «la dona»; i *c*) que, de fet, n'és un devot, posa els pèls de punxa.

S'ha de dir que la reacció ha estat per fi unànime i la dimissió immediata (tot i que potser hauria estat més just un cessament); fa uns anys, tant ell, com, posem per cas, el violador i expresident israelià Moshé Katsav o Dominique Strauss-Kahn, haurien sortit absolutament indemnes de les respectives agressions que van perpetrar. Tampoc ningú, pel que jo en sé, ha atribuït a la llengua, al·leluia!, la frase pronunciada; fins i tot membres del Consell s'han manifestat més aviat en el sentit que una cosa així no es pot dir, o millor encara no es pot ni pensar. Que no és la llengua, vaja, que és ell.

Anacronisme

<http://www.huffingtonpost.es/eulalia-lledo-cunill/anacronisme_b_2040959.html> - Publicat: 03/10/2012 10:08

«La prova que Déu existeix és el cos de la dona i l'oli d'oliva». Feia temps que no sentia una trivialitat d'aquesta envergadura i d'un sexisme tan ranci en una pel·lícula que té la pretensió de voler ser profunda i d'emanar transcendència, que vol donar compte de grans temes. Aquesta és aproximadament la frase que el director Fernando Trueba fa dir, sentenciós, a l'inefable Jean Rochefort cap al final d'*El artista y la modelo*, pel·lícula filmada en un originalíssim últimament blanc i negre.

(Al marge: des de temps immemorial se sap que Déu és home, només cal veure-li les barbes i la fila. Alguns homes se li assemblen, potser per això no tenen significats equiparables i equivalents aquestes dues frases aparentment iguals: «La prova que Déu existeix és el cos de la dona» o «La prova que Déu existeix és el cos de l'home». En efecte, qüestió d'òptica, del que es valora, del punt de vista.)

El cos, no les dones; el cos, tot altre tret, tota altra característica, sobrera i obliterable. En consonància amb això, la resta de la pel·lícula és la contraposició, el contrast, entre un vestidíssim i calçadíssim escultor-pintor i una gairebé sempre despullada Aida Folch. Entre un creador en l'últim tram de la seva vida terrenal i artística (sexualment, més enllà de les escorrialles) i una jove en eclosió. Entre l'experiència i la joventut; entre la saviesa i la frescor; entre l'elaboració i la simplicitat. En definitiva, entre la cultura i la natura. Res de nou sota la capa del cel: un enfilall de suats tòpics.

Entre els molts pintors que es van dedicar als nus femenins, em sembla recordar que va ser Degas qui va dir una cosa així com que desitjava pintar una criatura absorta en la seva elementalitat, preocupada tan sols per la seva condició física, com un gat que es llepa, entrellucada, a més a més, a través del forat del pany d'una porta.

I així veiem la protagonista des del primer moment, afamada, dormint o descansant per terra, oferta a la vista de tothom mentre es renta a la font de la plaça (potser com una gata es llepa?). I així la continuem veient durant tota la pel·lícula sencera, vestint-se només per tornar-se a despullar, forçada en diferents postures, torturadament immòbil, espiada en la indefensió de la intimitat o el son. Pura matèria, com un tros de pa o aquella truita que pesca amb les mans nues per oferir-la al patró; pura natura, com les flors i les fruites. Oferta sempre als ulls del vell escultor, oberta en canal als ulls del públic. Les sarmentoses mans de l'escultor modelant la seva turgència com si fos argila —no en el fang o amb els pinzells sinó directament en el cos de la protagonista.

Fins que aconsegueix la perseguida creació i, de pas, una erecció (que potser tan sols és l'altra cara de la moneda); això sí, potenciada per un ridícul i recargolat atac de banyes. I ves per on, llavors el film aconsegueix explicar amb nitidesa —s'ho hagués proposat com a objectiu o no— el predicament i l'èxit que té la viagra entre una part de la població masculina, aquesta mena d'ànsia.

Encara que també potser parla de les edats del director i del guionista.

Síntomes

<http://www.huffingtonpost.es/eulalia-lledo-cunill/sintomes_b_2136995.html> - Publicat: 19/11/2012 10:07

El mes passat vaig llegir un article de Juan Cruz que explica entre d'altres coses la reacció que va tenir ja fa uns quants anys el dia que un cambrer de Talavera de la Reina, en un dels boicots perpetrats a Espanya contra els productes catalans, no va voler servir-li una aigua de Vichy adduint que era de fabricació catalana. Com que anava amb molta altra gent i, al seu entendre, fer el contrari hauria causat força inconvenients, l'autor de l'article va demanar-ne una altra marca (que, per cert, s'embotellava a Barcelona). Res a dir ni a criticar, va fer el que li va semblar millor o més adequat (o el que va poder, que és el que solem fer), però no deixa de ser una microoportunitat perduda, tot i que potser sí que explicar la bestiesa que suposa fer un boicot correspon sobretot a d'altres instàncies, incloses aquelles que un mal dia van començar populísticament a parar taules petitòries per demanar firmes contra el darrer Estatut i, de pas, apel·lar als més baixos instints de la població. També parla Juan Cruz del seu amor per la música catalana, per la Cançó, concretament pel clam que és *Al vent* del cantautor Raimon (aquest any justament se'n commemoren cinquanta ja d'esplèndida carrera). Això m'ha fet pensar si en general aquesta afició encara perdura a Espanya, o va durar el que van durar les últimes escorrialles de la Dictadura franquista i després ja no se li va veure sentit a això de sentir cantar en català o que s'hi fes qualque altra cosa. O el que ve a ser el mateix: quantes emissores estatals programen

música que tingui la lletra en català, en gallec..., en altres llengües peninsulars que no siguin la castellana...?

Dic això perquè justament dos dies abans havia llegit un altre article aquest d'Ernesto Ayala-Dip, en què l'autor explica que, quan fa deu anys va fer la ruta del Quixot amb la seva família, van fer parada i fonda uns quants dies a Almagro. L'eixerida i eficient cambrera que cada matí els portava l'esmorzar, el sisè i últim dia no es va poder estar de preguntar-los com és que parlaven català si no eren a Catalunya (aquesta anècdota, amb mínimes variants, l'he sentida més cops dels que hauria volgut). L'autor remarca que no devia entrar en els càlculs lingüístics de la cambrera que la dona i el fill parlessin entre si en català —és a dir, que parlessin la seva llengua—, que potser fins i tot, encara que fos inconscientment, això molestava la cambrera. Es lamenta Ernesto Ayala-Dip que ningú en trenta anys de democràcia no hagués explicat a la dona una cosa tan elemental. També narra amb gran precisió i un punt de recança que no van considerar oportú ni elegant posar-se a fer pedagogia. Afirmar que més aviat pertocava i pertoca als successius governs del PSOE i el PP fer-ho. Potser sí, però quina altra microocasió desaprofitada. O és que deixa de parlar la seva llengua la gent que parla anglès, alemany, francès... quan fa la ruta del Quixot? Arribada a aquest punt, crec que el pertinent és preguntar-se per quines raons algú pot pensar o sentir que explicar una cosa tan lògica, elemental i normal com parlar la pròpia llengua siguis on siguis (que és ni més ni menys el que feien mare i fill), pot ser considerat poc oportú o poc elegant per la mateixa persona que ho fa. Aquí tenim una de les mares dels ous.

Que els poders i els governs han fallat i fallen, que no fan el que han de fer, és públic i notori. Tenim un govern

central que viu les diferències, en aquest cas, la riquesa i la sort de tenir diverses llengües com una gran desgràcia i una vergonya cada cop més insuportable: en comptes, per exemple, d'implementar un pla perquè qualsevol noia o noi d'aquest Estat a l'escola estudiï, a més de la seva, una altra de les llengües peninsulars, l'únic que se'ls acudeix és intentar eliminar les «altres». D'altra banda, em sembla recordar que Alfredo Rubalcava més d'un cop ha demanat que cuidem la nostra llengua: «Cuidad la lengua, que es muy importante, es muy importante hablar vuestra lengua, hablar catalán, cuidadlo porque hay quien no le gusta» (*sic*). I aquí demostra la consideració que té d'una de les llengües que no és pròpiament la seva. Si tant li interessa, si tan important la troba —i espero que no sigui precisament perquè a algú altre no li agrada—, que no ens digui què hem de fer, que la faci seva i es posi a tenir-ne cura.

I així estem i així ens va.

Síntomes (2): convertir el català en una llengua de segona

<http://www.huffingtonpost.es/eulalia-lledo-cunill/simptomes-2_b_2328254.html> - Publicat: 24/12/2012 08:05

1. Ja fa molts anys, l'escriptora Maria Aurèlia Capmany en un viatge a Madrid es va adonar, astorada, que gent ben propera a ella se sorprenia perquè usava també el català quan parlava per telèfon si trucava a Barcelona. Partirem de la base que, en efecte, el català és una llengua normal i, per tant, hi pots parlar per telèfon, enviar sms, mails i fins i tot piular.

2. El cantant Raimon ha comentat més d'una vegada (i d'altres cantants en llengua catalana) que quan es va morir el dictador, hi havia gent de fora de Catalunya que de bona fe li preguntava «ara que s'ha mort Franco, deixaràs de cantar en català, oi?». Es veu que consideraven que a partir d'aquell moment ja no calia esforçar-s'hi. Devien pensar que l'única missió del català era fer la punyeta, molestar, reivindicar i no la de cantar excel·lents cançons així com musicar bells poemes en la llengua pròpia; o el que és el mateix: usar-la, perquè, com telefonar, és la cosa més normal del món i no perquè sigui millor ni pitjor, que això pel que fa a les llengües no vol dir res, sinó simplement perquè és la teva. (No sé si aquesta mateixa gent que veia factible i possible una actitud tan estrafolària, estranya i antinatural com deixar de fer servir la llengua pròpia, coherentment amb el que postulava per al cas de Raimon i el català, va decidir fer-se de la Trapa i emmudir per sempre un cop mort el general.)

3. Les dues anècdotes de més amunt no estranyen tant si recordem la polèmica que, als anys vuitanta, va protagonitzar

Adolfo Suárez quan, sense desmentir-se, va etzibar a un grup de periodistes internacionals que en català no es podia ensenyar física nuclear. Declaracions que van causar una gran i massiva indignació; li va respondre, entre d'altres, Joan Oró, científic que treballava en projectes de la NASA. Per tant, sembla que les curiosíssimes i pintoresques concepcions sobre una llengua tan normal i corrent com és el català —en aquell moment segurament més atribuïbles a una ignorància espessa i supina que a la mala fe— eren transversals, anaven d'esquerra a dreta, de dalt a baix. En tot cas, delaten que no consideraven igual ni equiparables el castellà i el català. No feien servir la mateixa mesura per jutjar-los.

4. El més trist és que continua passant —almenys en les més altes instàncies de l'Estat—: el ministre de torn vol convertir el català en una llengua de segona i, així, li sembla factible que el castellà sigui troncal i el català només d'especialitat (la llengua sempre tan transparent: el primer adjectiu evoca centralitat, essencialitat, importància; el segon, retrotrau a la restricció, a les vores); en definitiva, intenta convertir el català en allò que abans se'n deia una maria; m'alegra constatar, d'altra banda, que una expressió tan sexista vagi caient en desús. Ho fa un dels ministres més tramposos i demagogs del govern central, el que fent veure que és una víctima (quan en realitat té tota la paella pel mànec) es posa en el lloc de l'innocent brau (per cert, allà ell i l'arrel de les seves fantasies). No pateixi, però, que a Catalunya afortunadament ja no es maten toros per braus que siguin (encara que això contravingui, segons la dreta, la sacrosanta llibertat: la llibertat de matar toros, és clar).

5. Avui ho deixo aquí. Que tinguin un molt bon any. I com que estic moderadament optimista, desitjo i espero que l'any no sigui molt pitjor del que acabem de passar.

6. I com que ja hi sóc posada: que tinguin també un bon Nadal (o que el sobrevisquin al més dignament que puguin). De moment, i mentre no ho prohibeixin, molt em temo que una gran part de la població indígena continuarà afartant-se d'escudella i carn d'olla (i l'endemà de canelons), mentre amb un frenesí, abrivat i esperonat sens dubte per les bombolles de cava, farà peregrines i incomprensibles invocacions al fum tot cantant una nadala que conté paraules tan exòtiques, intraduibles i ofensives per a segons quines orelles com «vint-i-cinc», «desembre», «samarra», «pastoret» o «Déu infant, fill de Maria».

Elogi de la perfecció

<http://www.huffingtonpost.es/eulalia-lledo-cunill/elogi-de-la-perfeccio_b_2408099.html> - Publicat: 07/01/2013 08:10

Contemplo una foto en blanc i negre (tot i que per l'època podria ser de color). És del 2007 o del 2008.

Ella té noranta-vuit o noranta-nou anys; ell, en té noranta-nou o cent. Ella és una metgessa (o «una metge»; a València fins i tot ho he vist escrit així: «una metja») especialitzada en neurologia; ell és un metge cirurgià. No és estranya la vacil·lació en la denominació professional. En aquest racó de món no fa tants anys, però suficients perquè sembli que no hagi pogut passar mai, no hi podia haver metgesses, estava prohibit que n'estudiessin la carrera; després, «tolerat»; en aquest moment, em sembla que és una carrera amb més tant per cent femení que masculí.

La carrera professional tant d'ella com d'ell és esplèndida i curulla de reconeixement i satisfaccions. Ella va ser premi Nobel de medicina el 1986. Ell és un professional altament reconegut i no tan sols perquè Ernest Hemingway el descrivís com un metge petit i valent a *Per qui repiquen les campanes*. Tant ella com ell van haver de bregar amb temps brutals i embrutidors, amb una llarga època de misèria moral i intel·lectual, amb un entorn més que hostil. Ella, jueva, a la Itàlia feixista; ell, la guerra civil i la molt incivil postguerra. Se'n van sortir. La seva personalitat i obra van molt més enllà del conreu de la medicina i la investigació. Són referents ètics, polítics i cívics. Van escriure fins ben al final de les seves vides (a la Viquipèdia te'n pots fer una idea; en el cas d'ella, millor

consultar la pàgina en anglès: també a la xarxa hi ha gra i palla, or i plata).

Ella es diu Rita Levi-Montalcini i va morir el passat 30 de desembre als cent tres anys; ell es diu Moisès Broggi i va morir l'endemà als cent quatre.

Torno a mirar la foto: són dues figures menudes i extremament polides en la plenitud de la vellesa. La foto és de mig cos cap amunt. A l'esquerra, ella, lleugerament escorada, segurament a instàncies de qui va fer la fotografia; ell, un pèl enrere. En la sereníssima cara mostren una mirada atenta, comprensiva i vivaç, bàsicament sàvia. D'ella, se'n veu una mà carregada d'experiència; d'ell, no se'n veu cap. Ella dibuixa un subtil somriure, més amb la comissura dels ulls que amb la boca; ell té el posat més sorrut. Aquí, doncs, s'acompliria el tòpic que les dones somriuen més.

Hi ha més diferències. La necrològica d'ell parla de dona, filles i fills, néts i nétes, renètes i renéts... La d'ella, no. Va decidir estudiar medicina malgrat el pare-patró. Aquesta decisió la va dur a renunciar a casar-se i a tenir descendència. No seré jo qui digui que va ser una mala elecció, fins i tot encara que no hagués estat el preu per poder estudiar una carrera, sinó per què sí, perquè és una opció com una altra (per a qualsevol persona). No sembla tampoc que l'elecció la fes infeliç o la visqués com una mancança, simplement va ser així, una conseqüència lògica en el moment que ho va decidir. Ell no s'ho va haver de plantejar, no va haver d'escollir. Tant per a l'una com per l'altre és una circumstància conformadora de la personalitat i el quefer.

Com que a no tots els països és fàcil per a una noia estudiar medicina (o qualsevol altra cosa), a més de «pidolar», com deia ella, fins al final de la seva vida els noranta mil euros

anuals per poder continuar les investigacions neurològiques en l'institut que presidia, a més de firmar perquè el govern de Mario Monti continués assignant fons per a la jove investigació, a més d'aguantar els insults de la dreta italiana (era senadora vitalícia) comandada per Silvio Berlusconi que la titllava —no us ho podreu creure— de vella, a més de tot això i molt més, el 1994 Levi-Montalcini va crear una fundació, que mai va deixar de presidir, dedicada a ajudar l'educació, de tots els nivells, de joves, especialment africanes. Gràcies a ella de ben segur que a moltes ni se'ls passarà pel cap la dicotomia carrera de medicina / matrimoni i/o criatures.

Per la meva banda, i com que sempre és bo tenir un as a la màniga, em permeto recomanar —no com a medecina sinó com a perfecte plaer— la lectura de *l'Elogio de la imperfección*.

Prensa i canvis

<http://www.huffingtonpost.es/eulalia-lledo-cunill/premsa-i-canvis_b_2504409.html> - Publicat: 22/01/2013 10:09

Quan vaig començar a escriure aquests *posts*, en la meua ingenuïtat, vaig pensar que versarien sobretot de llengua i si bé és veritat que n'he parlat, també ho és que la vida, la realitat, a voltes t'enamora, a voltes t'enarbora, i et mena a escriure sobre assumptes que no havies pensat mai que tractaries.

Avui aprofitaré el *post* per mostrar alguns exemples de com la llengua es deixa inscriure, amb més o menys subtilitat, sentits i judicis. També per mostrar alguns detalls de la imparable i tenaç evolució de la llengua en la premsa. En primer lloc, faré alguna pinzellada d'alguns usos que encara inscriuen en la llengua una consideració desvaloritzadora de les dones.

La premsa no tan sols és transparent a l'hora de delatar la ideologia de qui escriu, sinó que també radiografia el pensament de qui decideix, per exemple, destacats o titulars. Així, és possible trobar titulars que traeixen el que realment ha dit la persona de qui es parla.

El actor y director Clint Eastwood ha comparado a Angelina Jolie —*prota* de su filme *The Changeling*— con divas como Ingrid Bergman o Katharine Hepburn. «Es como volver a las mujeres del cine de los 40, cuando no tenían todas el mismo aspecto botox.»¹³

És evident que l'opinió d'Eastwood sobre Jolie és sense

¹³. Ana López-Varela. «Eastwood tilda de diva a Angelina Jolie». *Adn. Barcelona*, 2.06.2008, p. 26.

embuts laudatòria. Ara bé, el titular la va convertir en pejorativa: «Eastwood tilda de diva a Angelina Jolie», sobretot si tenim en compte que *titllar* significa: «Assenyalar (algú) amb una nota denigrant, desfavorable».

Com que és diversa, la premsa pot reflectir de maneres molt diferents una mateixa informació. Per donar compte de la mateixa notícia, en un primer titular es podia llegir: «El sexo *penetra* en el Barbican» (Redacción. *Adn*, 11.10.2007, p. 22). Al cap d'uns dies, en un altre mitjà, s'usava un verb molt diferent: «El sexo *entra* en el museo» (Rafael Ramos. *La Vanguardia*, 18.10.2007, p. 45). La lectora o el lector jutjarà si és significatiu o no aquest canvi mínim.

Aquesta mateixa premsa és una mina de reflexions sobre la llengua. Vegem, per exemple, un article en què una periodista reflexiona sobre la improprietat mania dels mitjans de parlar del físic de les dones.

El Watergate de la prensa inglesa trae implicaciones profundas y personajes intrigantes, como Rebekah Brooks —*de quien, por cierto, ningún medio se resiste a comentar la melena pelirroja, para algunos «tentadora», para otros «perrrafaelita»*.¹⁴

Hi ha un tipus de sexisme que encara es pot veure en alguna redacció. El que hi ha a continuació, afectaria la forma, és a dir, la manera diferent de presentar dones i homes, però no el contingut, cosa que denunciava la periodista en el fragment que s'acaba de veure.

Zapatero celebra otra reunión semanal. Los lunes tiene convocados a los pesos pesados del Gobierno y del partido. *María Teresa*, Solbes, Rubalcaba, *Leire*, Blanco... «No toman

¹⁴. Joana Bonet. «La maldición del amarillo (2)», <<http://www.lavanguardia.com/20110720/54188714797/la-maldicion-del-amarillo-2.html>>[Consulta: 30.07.2011]

decisiones, pero coordinan», confiesa un asistente. Es la gran oportunidad de debate político interno. Es como un Consejo de Ministros bis, con los oídos puestos en Ferraz¹⁵.

S'hi cita, sense excepció, pel nom totes dues polítiques, amb el consegüent efecte minimitzador o familiarizador; en canvi, ells són citats pel cognom com correspon fer-ho a un mitjà periodístic. D'altra banda, els imparables canvis es poden exemplificar amb un detall que versa també sobre noms, cognoms i la seva pertinència en el moment d'anomenar les dones. Així, un internauta retreia en un diari que se citi una tennista pel nom i no pel cognom.

Albert. 04/06/2011 | 23:10h

Los periódicos deberían ampliar los Libros de Estilo para tratar debidamente los asuntos de China. Leo primero que ha ganado Na Li, bien. Luego para referirse a ella escriben Li, pues creen que es el apellido, pero resulta que es al revés, por lo tanto, deberían de haber escrito Na, que es el apellido y Li el nombre de pila.¹⁶

Entre els molts canvis que emergeixen a l'hora de visibilitzar el col·lectiu femení, comença a ser relativament habitual l'ús de les dobles formes com una estratègia més de representació de dones i homes (que fa servir, de vegades, fins i tot qui vol prohibir-ne l'ús).

Después el mundo siempre inestable, eligió otros

¹⁵. Fernando Ónega. «Los cuchillos de mañana», <<http://www.lavanguardia.es/politica/noticias/20090228/53650278679/los-cuchillos-de-manana.html>> [Consulta: 30.07.2011]

¹⁶. Anónima. «Na Li se convierte en la primera asiática en ganar Roland Garros tras derrotar a Schiavone en la finab», <<http://www.lavanguardia.com/deportes/tenis/20110604/54166258575/na-li-se-convierte-en-la-primera-asiatica-en-ganar-roland-garros-tras-derrotar-a-schiavone-en-la.html>> [Consulta: 30.07.2011]

sitios. Ciertos barrios de Lisboa, ciertos jardines donde me sentaba durante horas observando *a las niñas y a los niños* en el tobogán, con la bata de la facultad olvidada a mi lado.¹⁷

Si han tingut la santa paciència d'arribar fins aquí, aprofito per dir que aquests i molts altres casos, per exemple, els viaranys d'una denominació com *jueza*, l'absoluta normalitat i naturalitat de la paraula *serena* (en indrets on aquest ofici ha renascut), el desdoblament de l'article que precedeix el terme *bebé*, la instauració d'una derivació lògica com *genia...*, en definitiva, de quina manera es parla de les dones, com se les veu, com se les valora, els poden trobar i llegir en un llibre meu que tot just acaba de sortir del forn. (I ara potser entendran per què els exemples són en castellà; penso, de tota manera, que una mirada a la premsa en català no en variaria gaire el resultat.)

Espero que els abelleixi i, si és el cas, que en gaudeixin.

17. António Lobo Antunes. «El comienzo del mundo». *El País, Babelia*, 1.09.2007, p. 10.

La sagrada família

<http://www.huffingtonpost.es/eulalia-lledo-cunill/la-sagrada-familia_1_b_2615986.html> - Publicat: 05/02/2013 08:02

Potser és una ressaca tardana de tanta carn d'olla i neules, potser és l'alegria d'haver sobreviscut a aquesta implacable època de l'any en què la gent normal (si és que existeix) es veu obligada a fer coses que no té cap ganes de fer i la gent rara és més rara que mai.

O potser és una reminiscència d'aquella ben trobada vinyeta de Quino en què Miguelito, un personatge de l'entranyable i universal Mafalda, quan veu un cartell que diu més o menys així: «La família és la base de la societat», exclama: «La de qui? La meva no en té cap culpa». Molt em temo, però, que, darrere de tot, potser hi ressona aquell sinistre, abstrús i incomprendible capítol d'una lliçó que s'impartia a l'assignatura Formación del Espíritu Nacional: «La familia unidad de destino en lo universal», amb què ens van intentar ensinistrar de petites a l'escola (ho deixo en versió original perquè —encara que hi ha qui ho nega— en aquells pretèrits temps el català estava absolutament prohibit a l'escola; en puc donar fe). El cert és que ja fa un temps que em fixo que la paraula «família» està desplaçant mots com ara «gent», «persones», «habitants», «llars»..., en diferents contextos, sobretot el polític. Així, especialment des de la dreta, cada dia es poden sentir més declaracions a favor de la família (una altra cosa és que facin res).

Fa unes setmanes vaig poder llegir un article en què la política Sánchez-Camacho demanava que les subvencions ideològiques (vulgui el que vulgui dir això) anessin a les famílies. I què passa si no ets una família? No tens dret a la

possible subvenció? La notícia aprofitava l'ocasió per recordar que el PP recuperava, així, una de les seves banderes: la defensa de la família com a «nucli fonamental». Com a destí en l'universal? Ai, ai, ai.

Un mes abans, havia ensopegat amb una notícia que insistia i insistia en aquesta estructura. En el títol ja es podia veure: «El Superior vasco pide soluciones a las familias 'sobreendeudadas'». També es parlava en l'article de la rebuda positiva que havia tingut la iniciativa de l'executiu basc de crear un Servei d'ajuda al sobreendeutament familiar. Per què no dir-li, per exemple, Servei d'ajuda al sobreendeutament «personal» en comptes de «familiar»? Cal ser una família per merèixer o tenir dret a l'ajuda? Quines característiques ha de tenir una família?

Uns dies abans de les declaracions de Sánchez-Camacho, un coreligionari seu va afirmar que cap família de bona fe podia quedar-se sense sostre per culpa de la crisi. No especificava com actuar amb les famílies de mala fe (si és que una família sencera pot tenir uniformement aquesta característica i crec que això posa de manifest alguna de les mancances de la paraula en qüestió), tampoc no deia quines propostes feia per a gent que no constituís una família. Tan interioritzada té el PP aquesta idea que ha promogut un grup de treball per ajudar les famílies en risc de desnonament i no simplement per socórrer qualsevol persona que pateixi aquest risc. Tan enamorat està de la família (molt em temo que es pensa que n'hi ha un únic model) que a la que pot, mostra una alarmant tendència a convertir els instituts a favor de la igualtat en instituts a favor de la «família i igualtat». I, com bé sabem, els canvis en les denominacions no són mai innocents.

Algun article posa de manifest que de vegades

simplement es confon família amb llar. Així, darrere aquest titular: «Las familias españolas reducen la compra de comida por falta de dinero», s'analitza el que es gasta a les cases a través d'una enquesta a dotze mil llars. Vés a saber si en cadascuna d'aquestes cases hi viu una família, un solter, una dona o qui.

Crida l'atenció que associacions que s'han creat per lluitar contra la cobdícia miserable i sanguinària dels bancs, concretament per evitar-ne els desnonaments, es diguin, per exemple, Plataforma d'Afectats per la Hipoteca o Plataforma Stop Desnonaments. Com si ho haguessin fet per compensar tanta família; per reivindicar també els drets de qui no té aquesta xarxa.

I arribem al final. Passaré de puntetes per una carta setmanal del bisbe de Còrdova, ni tan sols en posarem la referència perquè no val la pena gastar ni un minut a llegir tanta despietada immundícia, errors i ignorància d'una magnitud tan colossal, un enfilall de bestieses tan gran. En citaré, però, el final perquè relliga l'èmfasi de tanta dreta amb un cert model de família, amb la reconsagrada família: «Déu vol el bé de l'home, i per això ha inventat la família». Transparent.

Síntomes (i 3): el país de l'embolica que fa fort

<http://www.huffingtonpost.es/eulalia-lledo-cunill/sintomes-3_b_2693660.html> - Publicat: 20/02/2013 08:14

1. Ara fa una mica més d'un any, els mitjans es van fer ressò, sense fer en absolut cap escarafall ni treure'n cap conclusió, de la negativa del govern de la comunitat de la Rioja a atendre en els seus hospitals pacients provinents del País Basc i Navarra; l'argument era que s'havia d'anar a favor de la població autòctona, que el govern es devia a la seva ciutadania, és a dir, a la de la Rioja. S'imaginem els comentaris —diguem-ne així— que s'haurien sentit si la comunitat que s'hagués negat a prestar algun servei a una comunitat veïna hagués estat Catalunya?

2. Justament, un any després d'aquest fet, una candidata a degana de l'Il·lustre Col·legi d'Advocats de Madrid s'ha vist en l'obligació d'emetre un comunicat per desmentir rotundament qualsevol relació amb Catalunya que fatals i insidiosos rumors li atribuïen (té un primer cognom que pot semblar d'origen català). De fet, les catorze persones que componen la candidatura, com una sola dona, han manifestat amb una arravatada vehemència el seu madrilenyisme sense màcula i la seva radical espanyolitat sense cap mena de taxa. Ras i curt: la seva puresa de sang. Entres altres coses hi diuen fallides i enigmàtiques frases com la següent: «la nostra voluntat de servei és sincera, pura i no serveix a cap altre interès que el bé de l'advocacia col·legiada i, de cap manera, a un suposat interès d'una molt injusta i errònia atribució de catalanitat». Avís: s'ha de tenir estómac per llegir-lo íntegrament i constatar,

per exemple, a qui consideren que s'ha de respectar i a qui no. Al marge, a quin servei es deuen pensar que es dedica la junta de qualsevol dels col·legis d'advocacia de Catalunya? S'imaginen els comentaris —fem-los el favor de tornar a dir-ne així— que se sentirien si una degana i una junta candidates a presidir un col·legi de Catalunya fessin una declaració, encara que fos molt i molt més tèbia, per reivindicar la seva catalanitat o descartar la de qualsevol altra nacionalitat?

3. Més o menys en la mateixa data, un beat i catòlic però poc cristià i compassiu polític del PSOE, el senyor Vázquez, ha comparat els patis dels col·legis de Catalunya amb camps de concentració nazis on les criatures que hi parlen castellà (i no sé si qualsevol de les moltes altres llengües que es parlen amb la màxima naturalitat possible) hi farien el paper, ocuparien el lloc, de la població jueva. Ni el seu partit n'ha dit ni piu, ni de moment ell s'ha disculpat per dir una mentida tan burda i bruta com poc innocent. No deixa de ser normal, quan ho va dir ja sabia que les seves opinions contravenien el més elemental principi de realitat, sabia que eren una calúnnia i un insult dels més gruixuts contra mestres, professorat i docents en general, però és que estem al país de l'embolica que fa fort.

4. El PP i el PSOE, per torns, perfectament coordinats, torpedinen i boicotegen la ILP Televisió sense fronteres que possibilitaria que a tot arreu de l'Estat es poguessin veure, i sobretot sentir, les cadenes de televisió autonòmiques que hi ha en les diferents llengües, no fos cas que la gent que les volgués sentir es pogués beneficiar d'aquesta riquesa lingüística, o el que és pitjor i més perillós, pogués familiaritzar-se, aprendre o fer-se seva alguna de les altres llengües que, de moment, existeixen a l'Estat. No cal ni dir que la ILP va recollir el mig milió de firmes preceptives (651.650 per ser precisa).

Cal recordar que estem al reialme de la llibertat. Segurament Vázquez, encara que no ho pensa de cap manera, apel·laria a la llibertat d'expressió si algú li retragués les seves forassenyades paraules. Les dretes, que no hi estan gaire avesades, en ares de la seva sacrosanta llibertat reclamen la d'expressió, sempre que sigui per a elles. En nom de la llibertat no dubten ni vacil·len a esbudellar llengües, arrabassar a les dones el més elemental dret al propi cos, enfonsar l'ensenyament, anorrear la sanitat, fer matar toros arreu de l'Estat.

Sol i de dol: dels Oscar

<http://www.huffingtonpost.es/eulalia-lledo-cunill/sol-i-de-dol-dels-oscar_b_2774330.html> - Publicat: 01/03/2013 07:00

Si aquest any hi ha hagut un Oscar ajustat és, sens dubte, el de millor actor. En efecte, en el *Lincoln* de Steven Spielberg el protagonisme masculí és clar; Daniel Day-Lewis es passeja per la misèria i l'embrutiment de la guerra (un dels temes del director), presideix la pantalla, articula el discurs i és la guia per resseguir els avatars de la política i els seus pactes (per cert, la llibertat de vot en els partits, hi brilla esplendorosa). Res a dir, és el que Spielberg ha decidit narrar i la llibertat d'un autor, d'una creadora, és, evidentment, un dret inalienable. Jo, però, m'hauria estimat més que la Tretzena Esmena no s'atribuís implícitament només a la decisió, el desig, l'habilitat i la voluntat d'un sol home per ingents que fossin. M'hauria estimat més que l'estrènia tasca que van portar a terme valeroses i heroiques dones com, per exemple, Susan B. Anthony (1820-1906) i Elizabeth Cady Stanton (1815-1902) i tantes i tantes dones i homes anònims tinguessin un lloc al relat. No és pas per casualitat que la primera novel·la antiesclavista en anglès sigui la *Cabana de l'oncle Tom* (1852) de Harriet Beecher Stowe (1811-1896), «la petita dona que ha començat aquesta gran guerra», segons Lincoln, o que l'escriptora romàntica Gertrudis Gómez de Avellaneda (1814-1873), anys abans, escrivís la primera en castellà, *Sab* (1841). M'hauria agradat més si hagués pogut quedar ben clar per a tot el públic que veu aquest film perfectament ambientat i de llum matisada que és a elles, segurament, a qui Spielberg ret homenatge quan

entrelluquem durant unes dècimes de segon un petit grup de dones —amb sengles escarapel·les al pit— dretes i recolzades a la paret en la foscor de la tribuna per a la gent convidada. Que no hakis de ser llesta com una mustela per adonar-te'n. Que s'hi faci explícit i que se sàpiga que van existir, així com la vàlua de la lluita que van portar a terme (i tan mal recompensades que van ser) per l'abolició de l'esclavitud.

Hi ha un cert cine dels EUA que segueix aquest patró. Quentin Tarantino a *Django Desencadenado* plantifica un altre home sol davant el perill contra l'abjecció de l'esclavitud. El personatge que encarna Jamie Fox té tot el que ha de tenir —i més— perquè, un cop alliberat, ningú el faci esclau, perquè ningú s'atreveixi a plantar-li cara. La pregunta que llavors s'imposa és la següent: la resta de negres són esclaus i esclaves per deficiències pròpies?, el poder, la força bruta, la repressió més brutal no hi tenen res a veure? Hi ha el perill d'atribuir la culpa a la víctima; doble víctima, doncs. Potser el gènere del western és esquifit per explicar l'esclavisme, malgrat la magnífica escena de l'atac del Ku Klux Klan. El bon director i guionista que és Tarantino patina, al meu entendre, quan vol explicar universals o la Història directament. Ja ho va intentar fer a *Malditos bastardos* i ara hi ha tornat amb *Django Desencadenado*. Que bé que ho articula i ho explica, en canvi, quan opera a partir d'anècdotes, de detalls, de petites i ben lligades trames, en pel·lícules com, per exemple, *Pulp Fiction*, *Jackie Brown* o els dos *Kill Bill*.

Encara fan en sales comercials un nítid i preciós documental que es diu *Searching for Sugar Man* d'un director anomenat Malik Bendjelloul. Tot i que ha guanyat tant l'Oscar al millor documental com diversos guardons més (entre els quals el del públic a l'últim festival In-Edit de Barcelona),

sembla que vagi d'incògnit. És una història tendra i trista amb final feliç i boníssima música. A partir d'un altre aparentment home sol, com qui no vol la cosa, s'hi explica la desigualtat d'oportunitats, l'estigma de tenir una pell morena; Detroit se't fa familiar com si la coneguessis de tota la vida, hi reconeixes la crisi de la indústria, sents a les galtes el fred punxant que hi fa, i, creguin-me, no tan sols és climàtic. De passada, hi aprens alguns topants del que va ser l'Apartheid, l'aïllament de Sud-àfrica respecte al món, del món respecte a Sud-àfrica. Fins i tot hi pots aprendre geografia. No se la perdin.

La llefiscosa reverència

<http://www.huffingtonpost.es/eulalia-lledo-cunill/la-llefiscosa-reverencia_b_2931727.html> - Publicat: 26/03/2013 07:09

L'Església catòlica té Papa un altre cop. La primera persona del plural, *habemus*, no és res més que un altre intent d'universalització; molta gent ni en té, ni en vol, ni l'hi interessa.

Podria sobtar la llefiscosa reverència amb què la major part dels mitjans tracta la qüestió, si no sorprèn és perquè ha esdevingut costum. La felliniana ascensió —totes les campanes de Roma voleiant— de Ratzinger al cel de Castel Gandolfo va fer oblidar en sec a molta premsa un papat d'extrema dreta, l'intent d'acostament a les postures més carques i reaccionàries —les de Lefebvre—, la involució del dimitit Papa (iniciada ja per Wojtyła) respecte al Concili Vaticà II o, sobretot, el revoltant menyspreu cap a les dones.

Alguns mitjans fan notar aspectes interessants tant del moment de l'Església catòlica com del nou Papa. Fan esment que mai un papa de l'era moderna no havia dimitit; que mai un papa no havia estat llatinoamericà (en una paraula: americà); que mai no hi havia hagut un papa jesuïta.

N'hi ha que fan èmfasi en les tasques que té per davant. Per exemple, la d'airejar una casa obscura i resclosida tancada amb pany i forrellat, la de dotar l'Església catòlica d'un discurs social que pogués convertir-la en un referent ètic creïble, la de deixar net com una patena el banc més opac, sinistre i negre de la cristiandat (tot i que més que una missió, això potser requereix un miracle).

Amb extrema unció, d'altres mitjans parlen de l'àlies amb què s'ha batejat, de si va anar a l'hotel on s'allotjava a pagar en persona la factura de l'allotjament, de si va preferir anar a sopar amb autocar juntament amb la tropa de cardenals en comptes de fer servir una limusina, de la capacitat de fer broma i, en algunes coses, de relativitzar. Escruten aquestes anècdotes com si fossin les claus per interpretar el nou papat. Fins i tot es dediquen a narrar amb detall la relliscada de la sala Clementina.

Encara uns altres, amb devoció, es dediquen als aspectes físics. Parlen, per exemple, de la qualitat i noblesa del metall de la creu que llua al pit, del color de les sabates, de si la primera sortida al balcó va ser de blanc immaculat, sense rastre de la musseta de seda vermella folrada d'ermíni que tant ha agradat a d'altres papes i es dediquen a interrogar-ne els significats com si estiguessin davant l'oracle de Delfos.

Per cert que parlar de seda i de setí, d'or i de pedreria, de púrpures i de roigs encesos, de llenceria fina és, en aquesta ocasió, perfectament pertinent. Com ho hauria estat constatar que les polítiques d'aquest país gosaven, per exemple, presentar-se davant d'un papa sense la submissió d'una mantellina, anés acompanyada de folclòrica pinta o no. Fins i tot Fernández de la Vega, vicepresidenta del govern d'un país laic, va transigir i es va plantificar, no una mantellina però sí una boina negra que, tot s'ha de dir, li donava un aire a mig camí entre una existencialista i una partisana (ja pot anar-se vantant, cofoi, Occident de tenir superada la qüestió del vel). Germanes d'unes altres religions monoteistes, també extremament misògines, que coincideixen a veure en el cabell en llibertat de les dones l'esca del pecat, potser haurien agraït l'exemple. D'altres mandatàries de països laics han acudit a una

cita papal amb el cap descobert, és a dir, ben alt. Merkel, segur; em sona que Clinton, també. Com que el nou Papa és tan proper, humil i procliu a trencar el protocol, suposo que no hi tindrà res a dir.

Aquests detalls em porten a finalitzar aquestes línies preguntant-me (si no vull perdre la fe) per què la premsa no es fa més ressò del fet que el Vaticà és un dels Estats que no reconeix els drets (humans) de les dones, com no ho fan tampoc, per exemple, Iran o el Iemen; per què silencia que l'Església catòlica s'arregleri sense excepció amb els països més vomitívament masclistes a cada reunió internacional per mirar de retallar —perfectament còmplices— una mica més algun dels drets elementals de les dones; per què un Estat laic com el d'aquí hi envia un príncep, un president de govern (i cònjuges) i, no un ministre, no, sinó tres, i del més alt rang, a la cerimònia d'entronització; perquè tracta com una minúcia i no una qüestió estructural (bé que hi ha rabines i no cau foc del cel) que l'Església catòlica barri ferotgement el pas a capellanes o sacerdots (que quan n'hi hagi, saber com se n'han dir serà bufar i fer ampolles).

Preferents i gosadia

<http://www.huffingtonpost.es/eulalia-lledo-cunill/preferents-i-gosadia_b_3015019.html> - Publicat: 06/04/2013 10:12

Es parla força, i amb raó, de les preferents, de l'estafa que està suposant per a molta gent a qui se li estan escolant dramàticament de les mans com si fossin aigua.

Hi ha un aspecte en la narració del que passa amb les preferents que crida l'atenció i és simptomàtic. Els mitjans de comunicació sovint presenten com a víctimes les persones que van comprar preferents: velletes que no hi toquen gaire, malaltos d'avançada edat —de vegades amb patologies que els incapaciten per prendre decisions econòmiques—, jubilades i jubilats sense instrucció ni criteri; en definitiva, gent que per una raó o altra no podia saber què es feia. Tot això ho amaneixen amb unes caixes i bancs que despietadament, amb mala idea i sense gota de compassió van abusar a consciència de tota aquesta gent venent-li un «producte» (n'hi diuen així) que sabien que era podrit i que no podien entendre de cap de les maneres. No tinc cap dubte que hi ha persones amb aquestes característiques a qui, amb perdó, han ben fotut, ni, sobretot, de la perversa finalitat i sinistres objectius de les entitats bancàries, però pel que fa a les experiències de prop meu, la realitat no pot ser més diferent.

Conec diverses persones que van comprar preferents. Cap d'elles és anciana, enze, disminuïda física o psíquica, o il·letrada —fins i tot una és una flamant, lògica, deductiva i inductiva professora de matemàtiques—; al contrari, si alguna cosa les caracteritza és la seva capacitat de comprensió i

reflexió, així com la de prendre decisions racionals; en definitiva, la intel·ligència (molta de la gent afectada que s'ha agrupat per recuperar els seus diners que surt als mitjans també en mostra grans dosis). Quan expliquen els fets, indefectiblement diuen que tenien una determinada quantitat de diners, que van anar a la caixa o al banc i van parlar amb la persona que normalment les atenia (aquí en diuen el nom de fonts, prova inequívoca que els era propera, així com l'oficina i els anys que feia que hi tenien compte) i com que l'empleada o l'empleat els va assegurar que les preferents eren una opció sense perill i que, quan volguessin, podrien convertir-les en diners —com així va ser, si va caler, abans que esclatés la crisi—, li van fer cas. Segur que en la lletra menuda (de vegades ho és tant que és il·legible) deia que era possible que passés el que ha passat, de la mateixa manera que a la major part de prospectes de qualsevol medicina explica que pot ser molt pitjor el remei que la malaltia i, malgrat això, tu te la prens. Per dues raons, en primer lloc perquè és obligat, per poques probabilitats que hi hagi, que t'avisin de les possibles penes de l'infern que comporta la pastilla en qüestió, en segon lloc, perquè tens almenys una relativa confiança amb qui te l'ha receptada. És a dir, que amb les preferents el que hi ha hagut és una fractura, segurament irreparable, en la confiança dipositada. Això fa, al meu entendre, que el cas sigui, segons com, encara molt pitjor i agafi més envergadura.

Si anem a l'altra banda del taulell, conec gent que treballa a la banca i no tenia cap sensació que la cosa hagués d'acabar com sembla que acabarà; tan poc s'ho esperava, que fins i tot n'hi va haver que va comprar preferents. Sembla, doncs, que els oferien alguna confiança. De tota manera, també hi ha alguna rara i escadussera gestora o gestor que va

desaconsellar comprar preferents, que no se'n refiava, que no li semblaven una bona cosa. Per què aquest tipus de persona gairebé sempre és tan desconeguda que sembla clandestina?, per què habitualment no hi ha cap mitjà que es faci ressò del que sap i diu?

I ara ve la gosadia. No tinc cap idea d'economia llevat de gestionar amb més o menys fortuna els meus guanys i les meves despeses; per tant, el que ara diré pot ser un disbarat dels més grossos, però el que ha passat amb les preferents em fa pensar dues coses. La primera: que tant hi va haver gent amb criteri i senderí com amb sense que en va comprar; que (especialment fins al novembre del 2011) es pot trobar gent de bona fe (la màxima bona fe possible si es té en compte que treballen a la banca) entre qui les va recomanar i gent que les va encolomar amb tota la mala intenció possible (el cas de Mataró podria donar moltes pistes); és a dir, res que no passi amb d'altres productes bancaris. La segona: que no hi ha sortida, que el sistema econòmic està basat —com ho estava la bombolla immobiliària (la tornaran a inflar de seguida que puguin), la fabricació de cotxes (així rebent el planeta), etc.—, en una permanent fugida endavant piramidal i que no és que aquest «producte» fos especialment abjecte (tot i que ho era) i que per això ha petat, sinó que ho aniran fent tots a mesura que la crisi es vagi agreujant i agreujant —que sembla no tenir fons—. Penso en Xipre.

Aquest llibre es va acabar d'imprimir
el 24 de maig de 2013,
Dia internacional de les dones
per la pau i el desarmament.